

Az idegennyelvi nevelés megvalósulása a magyarországi óvodákban

Témavezető neve:

Dr. Podlovics Éva Livia PhD.

egyetemi docens

Szerző:

Kalocsai Vivien

óvodapedagógus

2022. szeptember

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés, témaválasztás indoklása	- 1 -
2. A korai kétnyelvűség	- 3 -
2.1 A család hatása a korai kétnyelvűségre	- 5 -
2.1.1. Nyelvileg vegyes család, kétnyelvű családmodellek	- 5 -
3. Törvényi háttér	- 7 -
4. A korai idegennyelvi nevelés létjogosultsága, szükségessége	- 11 -
4.1 A kritikus periódus	- 15 -
5. Nyelvelsajátítás és nyelvtanulás közti különbségek	- 16 -
5.1 Nyelvelsajátítás, beszédészlelés	- 16 -
5.2 Nyelvtanulás	- 19 -
5.3 A nyelvérzék	- 20 -
6. Többynyelvű beszédprodukció	- 21 -
6.1. A kódkeverés, kódváltás, interferencia	- 22 -
6.2 Prevenció az időskori demenciával szemben	- 23 -
6.3 A Sapir-Whorf hipotézis	- 24 -
7. A többynyelvű nevelés módszertani lehetőségei	- 25 -
7.1 Descoedres próba	- 28 -
7.2 „Most angolul olvasok!”	- 29 -
8. Kutatási eredmények	- 31 -
8.1 Kérdőív	- 31 -
8.2 Elemzés, összegzés	- 53 -
8.3 Interjú	- 54 -
8.4 Összegző gondolatok	- 55 -
9. Felhasznált irodalom	- 56 -
10. Hivatkozott törvények, jogszabályok	- 60 -
11. Mellékletek	- 61 -

1. Bevezetés, témaválasztás indoklása

Az idegennyelvi fejlesztés a kora gyermekkorban című témát választottam a pályamunkám elkészítéséhez, mivel magam is érintett vagyok a témában.

Miskolcon jártam óvodába, kiscsoportos óvodásként szerettem volna mindent kipróbálni, így hát mindenre jelentkeztem és beiratkoztam, amire volt lehetőség, többek között angolra is. A szüleim teljes mértékig támogatták a lelkesedésemet. A nyelvérzékem miatt kéttannyelvű általános iskolát választottunk, a szüleimmel közösen, akik kifejezetten fontosnak tartották, hogy biztosítsák számomra a fejlődés lehetőségét. A szorgalmamnak és a remek tanáraimnak köszönhetően számos versenyeredményem is született a nyolc év alatt, a legbüszkébb arra vagyok, mikor nyolcadik osztályban megyei angol versenyen első helyezést értem el. Tizedik osztályos voltam, mikor komplex B2 középfokú nyelvvizsgát szereztem. Az Avasi Gimnáziumban kéttan angol szakon végeztem, ahol az érettségivel pedig komplex C1 felsőfokú nyelvvizsga bizonyítványt is kaptam, mivel emelt szinten érettségiztem angol nyelvből, valamint célnyelven vizsgáztam középszinten történelemből és civilizációból.

Az elmúlt években több munkahelyen is volt lehetőségem hasznosítani az angoltudásomat, és megdöbbenéssel tapasztaltam minden esetben, például vendéglátás ágazatban, hogy ritka a stabil, tárgyalóképes nyelvtudás 20-30 év között, munkakörtől és beosztástól függetlenül.

Azt gondolom, napjainkban felnőttkorára mindenki ismernie kellene - valamilyen szinten - legalább egy idegen nyelvet, mivel számos területhez szükséges az életben. A felsőoktatás nagyon jó példa erre, szakosodástól és szakiránytól függetlenül, nem kaphat Magyarországon diplomát az a hallgató, aki nem rendelkezik nyelvvizsga-bizonyítvánnyal. A képzést elvégezheti anélkül, de az oklevelet csak akkor kaphatja kézhez, hogyha megvan a nyelvvizsgája.

Személyes tapasztalatom is azt igazolja, hogy minél hamarabb felismerhetővé válik a nyelvérzék – pont, mint bármely tehetség –, annál korábban célszerű elkezdni fejleszteni azt. A lehetőségekhez mérten, mielőbb el kell kezdeni a gyerekeknek átadni újabbnál újabb ismereteket, az idegennyelveket is idesorolva. Mivel a gyermek képes több nyelv elsajátítására párhuzamosan is, a fogékonyságot figyelembe véve és minden gyerek egyéni képességeit előtérbe helyezve, mindenképpen célszerűnek tartom elkezdni óvodáskorban az idegennyelvi nevelést.

Mindezek ellenére, kizárólag akkor gondolom effektívnek a tanulási folyamatot, ha a gyermek érdeklődik és örömet okoz neki, hogy kielégítheti a kíváncsiságát vagy tanulhat új szavakat, dalokat, mondókákat. Fontosnak tartom kiemelni, hogy az elsődleges szempont a nyelvelsajátítási módszer kiválasztása esetén a játékoság, hogy a gyerekek legyenek kedve és motivációja tanulni, élvezze a folyamatot.

Hipotéziseim az alábbiak:

1. Amennyiben az anyanyelvi kompetenciák fejlesztésével párhuzamosan idegennyelv-elsajátítás is történik, mindkét oldal pozitívan hat egymásra.
2. A szülők támogatása elengedhetetlen a nyelvtanulás hatékonyságához a kora gyermekkorban.
3. A magyarországi óvodákban megfelelő, korszerű módszerek, eszközök alkalmazásával effektívebb lehetne az idegennyelvi nevelés.
4. Óvodáskorú gyerekek igénylik a változatos nyelvi foglalkozásokat, a motivációjuk fenntartásához szükséges.

Dolgozatomban szeretném bemutatni átfogóan a korai kétnyelvűséget, amelyen belül a család hatását is kifejtem a korai kétnyelvűség fejlődésére, illetve bemutatom a nyelvileg vegyes családmodelleket is. A harmadik fejezetben kifejtem, hogy Magyarországon milyen törvényi szabályozás szerint valósulhat meg idegennyelvi nevelés, illetve röviden áttekintem az ehhez kapcsolódó történeti vonatkozásokat is. A negyedik fejezetben a kora gyermekkorban történő idegennyelvi nevelés létjogosultságát és szükségességét vizsgálom. Az ötödik fejezetben a nyelvelsajátítás és a nyelvtanulás közti különbségeket tárom fel, kiemelve a nyelvérzék lényegességét a folyamatban. A hatodik fejezet a többnyelvű beszédprodukcióról szól, melyben három alfejezetben mutatom be az alábbiakat: az elsőben a kódkeverés, a kódváltás és a nyelvi interferencia fogalmait részletezem, a másodikban a kora gyermekkorban történő idegennyelvi nevelés időskori demenciára gyakorolt preventív hatását igazoló kutatásokat mutatom be, a harmadikban pedig a Sapir-Whorf hipotézist vizsgálom. A hetedik fejezetben a többnyelvű nevelés módszertani lehetőségeit sorolom fel az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja és két szakmódszertani kézikönyv alapján, melyekhez szorosan kapcsolódik egy nyelvi mérés, a Descoedres-teszt. A nyolcadik fejezetben a kutatási eredményeimet mutatom be. A kilencedik, tizedik és tizenegyedik fejezetekben találhatóak a mellékletek, a hivatkozott törvények és az irodalomjegyzék.

2. A korai kétnyelvűség

Bartha Csilla megfogalmazása szerint: „Kétnyelvű az, aki a mindennapi érintkezései során két vagy több nyelvet kommunikatív, szociokulturális szükségleteinek megfelelően (szóban és/vagy írásban, illetőleg jelelt formában) használ” (Bartha 1999: 40). Többsnyelvűség kialakulása esetén nagyon meghatározó tényező az életkor. Kialakulhat a többsnyelvűség csecsemőkorban, gyermekkorban vagy felnőttkorban is. A kutatásom témája okán a gyermekkori sajátosságokról szeretnék bővebben beszélni.

A korai kétnyelvűségnek pszicholingvisztikai szempontból három típusa van, kétnyelvű elsőnyelv-elsajátítás, kétnyelvű másodiknyelv-elsajátítás és korai másodiknyelv-elsajátítás. A kétnyelvű elsőnyelv-elsajátítás esetében a gyermeknek legkésőbb egy hónapos koráig valamilyen kapcsolatba kell kerülnie a nyelvekkel. Kétnyelvű másodiknyelv-elsajátítás esetén ugyanez érvényes egy hónapos és egy éves életkor között. Egyéves és hároméves kor között beszélhetünk a korai másodiknyelv-elsajátításról (Vékony 2010).

Nagyjából a 60-as évekig mindenki meggyőződése volt, hogy a többsnyelvű gyerekek intelligenciaszintje körülbelül három évnyi lemaradással rendelkezik egynyelvű társaikéval szemben. Ennek a koncepciónak politikai oka volt, amelynek célja kifejezetten a kivándorlás visszaszorítása lett volna (Navracsics 2011).

Elizabeth Peal és Wallace Lambert 1962-ben intelligenciatesztek segítségével hasonlították össze az egynyelvű és kétnyelvű tízéves gyerekeket. A magasabb intelligenciaszintet akkor már nem tudták kizárni a kétnyelvűek esetében (Peal és Lambert 1962).

Ellen Bialystok 1986-ban vizsgált egynyelvű és kétnyelvű gyerekcsoportot, ahol matematikai szabályok szerint kellett számsorokat azonosítani, megjegyezni, majd két nappal később alkalmazni a szabályrendszert. A kétnyelvű gyerekek jobban teljesítettek a feladatmegoldás során, tehát a konklúzió az, hogy a kétnyelvű gyerekek rugalmasabban képesek gondolkodni (Bialystok 1986).

1998-ban Bialystok és Shilpi Majumder közös publikációja jelent meg az „Applied Psycholinguistics” akadémiai folyóiratban, amely vizsgálat során a koncentrációs képesség különbségét mérték az egynyelvű és kétnyelvű gyerekek között. A figyelmüket jobb eredménnyel összpontosították a kétnyelvű gyerekek, viszont az elemző, értékelő képességben nem mutatkozott kiugró eltérés egy- és kétnyelvű gyerekek között (Bialystok és Majumder 1998).

A Nature megnevezésű brit folyóiratban megjelent egy tanulmány, melyet Andrea Mechelli pszichológus, neurológus vezetett. A kísérlettel a szürke- és fehérállomány sűrűségében mérhető különbséget kívánták felmérni egynyelvű és kétnyelvű emberek között. Összesen 83 embert vontak be, ebből 25 egynyelvű - nyelvtudással minimális szinten vagy egyáltalán nem rendelkező - személy volt, a 25 „korai kétnyelvű” személy, aki már öt éves kora előtt megismerkedett egy másik európai nyelvvel, valamint 33 olyan kétnyelvű személy, aki 10 és 15 éves kora között tanult második nyelvet. A kísérlet egyértelműen rávilágított, hogy a korai kétnyelvűek a bal oldali agyféltekéjükben sűrűbb szürkeállománnyal rendelkeznek, mint egynyelvű vagy késői kétnyelvű társaik. A bal agyfélteke felel a kommunikációs készségért, így minden bizonnyal a korán elsajátított második nyelv minőségi ismeretének köszönhető az eredmény. (Mechelli, Crinion, Noppeney, O’Doherty, Ashburner, Frackowiak és Price 2004)

Susan Perry írt egy cikket 2008-ban, amelyben a bilingvis agy működésével, valamint a kétnyelvűség pozitív élettani hatásaival foglalkozott. A tanulmányban Perry hivatkozik Mechelli kísérletére is, amely a szürkeállomány sűrűségét vizsgálta. A korai kétnyelvű nevelésben részesülő gyerekek óriási előnyt élveznek egynyelvű társaikkal szemben. Például, ha a koncentrációképességet vesszük figyelembe, akik két nyelven beszélnek, azoknak a gyerekeknek nehezebb elterelni a figyelmét. (Perry 2008)

2.1 A család hatása a korai kétnyelvűségre

Szignifikáns horderejű befolyással rendelkezik az elsődleges szocializációs tér, a családi közeg a gyermek fejlődésére. Nem csupán morális értékrendet alakít a gyermekben a környezete folyamatosan, de a nyelvi fejlődés mértéke is függ a családi mintától. A közvetlen környezetben látott minták magas szinten befolyásolják azt is, hogy a gyermek később mennyire lesz toleráns és empatikus mások szociális helyzetét látva.

A nyelvelsajátítás folyamatának görbületénységét tekintve is hatalmas jelentősége van annak, hogy a gyermek közvetlen környezete mennyire figyel oda a mindennapi helyes nyelvhasználatra. Ezt az ötödik fejezetben bővebben kifejtem.

A kétnyelvű nevelés leggyakoribb okai közül két lehetőséget szeretnék kiemelni. Az egyik élethelyzet, amikor a két szülőnek más az anyanyelve, a másik pedig, amikor a két szülőnek azonos az anyanyelve, de a nyelvi területen, ahol élnek, különböző a közösségi nyelv. Az első esetben mindkét szülő szeretné használni a saját anyanyelvét gyermekükkel történő kommunikáció során, tehát a kétnyelvű nevelés elkerülhetetlen. Ezt a felállást kétnyelvű otthonnak nevezzük. A második esetben a szülők otthon anyanyelven beszélgetnek a gyerekekkel is, viszont a házon kívül elengedhetetlen a gyermek számára a másik nyelv ismerete, melyet az adott nyelvi környezetben használnak. Ez a kétnyelvű környezet más néven (Ladd és Sorace 2004).

2.1.1. Nyelvileg vegyes család, kétnyelvű családmodellek

Vivian de Klerk nyelvészprofesszor egy tanulmányában kifejtette, hogy a vegyes család a kétnyelvűvé válás természetes közege. Szülők kidolgoznak egy modellt, nem feltétlenül tudatosan, amely szerint a kétnyelvű gyermeket nevelik, attól függően, hogy milyen élethelyzetben milyen nyelvet használnak (de Klerk 2001).

„A klasszikus kétnyelvű szocializációs modellek a szülők által alkalmazott kommunikatív stratégiák szerint különíthetők el” (Szabó-Törpényi 2013). Karmacs Zoltán összegyűjtötte az ismert családmodelleket, melyek megnevezésüket az őket felismerő nyelvészekről kapták, ezeket szeretném röviden bemutatni az alábbi táblázatban.

Családmodell megnevezése	Szülők anyanyelve	Kommunikáció a gyermekkel	Környezeti nyelv
Ronjat-féle család	különböző, valamilyen szinten beszélnek egymás nyelvét	egy szülő - egy nyelv alapelv szerint	az egyik szülő nyelve azonos
Fantini-féle család	különböző	csak anyanyelven	az egyik szülő nyelve azonos
Haugen-féle család	azonos	csak anyanyelven	eltérő
Elwert-féle család	különböző	csak anyanyelven	eltérő
Saunders-féle család	azonos	az egyik szülő nem az anyanyelvét használja	azonos
Kevert nyelvek modellje	mindkét szülő kétnyelvű, „a család és a közösség kommunikatív kompetenciáját és verbális repertoárját a kódváltás, kódkeverés és kölcsonzás normái hatják át” (Karmacsi 2007: 30), a gyerek nagyon későn jön rá, hogy kétnyelvű		

1. táblázat: A kétnyelvű családmódellek összehasonlítása

(Karmacsi 2007: 27-30. alapján saját szerkesztés)

A gyermekek kétnyelvűvé válásának - ahogyan a fenti táblázatban is láthatjuk - sokféle módja létezik. Fontos a mielőbbi kezdés, akár a kétnyelvű család, akár a kétnyelvű közeg. A kétnyelvű gyermek gondolkodását, úgy vélem, az is magas szinten befolyásolja, hogy a szülei esetében az anyanyelv azonos vagy eltérő. Az alkalmazkodóképessége a gyerekeknek már nagyon korán kialakulhat, amennyiben eltérő anyanyelvű szülők nevelik a gyermeket.

3. Törvényi háttér

Ebben a fejezetben szeretném bemutatni a magyarországi nyelvoktatással kapcsolatos törvények történeti alakulását, majd pedig a jelenleg hatályos, illetve érvényes törvényeket is. Ehhez röviden át kell néznünk az óvodai oktatás, valamint az óvodapedagógusi képzés folyamatának alakulását.

Kronológiai kiindulópontként, elsőként említeném meg az 1868-as nemzetiségi törvényt, a magyar nyelv ugyanis ekkor lett a hivatalos nyelv az országban. A törvény szerint: „A nemzet politikai egységénél fogva Magyarország államnyelve a magyar levén, a magyar országgyűlés tanácskozásai s ügykezelési nyelve ezentúl is egyedül a magyar; a törvények magyar nyelven alkottatnak, de az országban lakó minden más nemzetiség nyelvén is hiteles fordításban kiadandók; az ország kormányának hivatalos nyelve a kormányzat minden ágazatában ezentúl is a magyar” (1868. évi XLIV. törvénycikk a nemzetiségi egyenjogúság tárgyában, 1.§). A magyar államban széleskörű használatnak kedvezett, hogy az oktatás nyelve is a magyar nyelv lett.

Az 1868-as népiskolai törvénnyel a tankötelezettséget vezették be, 1891-ben pedig a XV. törvénycikk „a kisdédovásról” címmel kihirdetésre került, kifejezetten az óvodai nevelésre vonatkozólag. A törvény legelső paragrafusa kimondja, hogy „A kisdédovási feladata a 3-6 éves gyermekeket, egyfelől ápolás és gondozás által a szülők távollétében érhető veszélyektől óvni; másfelől rendre és tisztaságra szoktatás, valamint ügyességöknek, értelmüknek és kedélyüknek korukhoz mért fejlesztése által őket testi, szellemi és erkölcsi fejlődésükben elősegíteni. Az 1868. évi XXXVIII. tc. által az elemi népiskolák feladatául megjelölt tanításnak a kisdédovási körében helye nincs” (1891. évi XV. törvénycikk a kisdédovásról, 1. fejezet, 1.§). A kisdédovási feladatait tekintve az óvodapedagógusok képzésének rendszerét kellett megalkotni, hogy szakemberek nevelhessék a gyermekeket, megfelelő képesítéssel.

Az óvónők képzését illetően, eredetileg, az 1891. évi XV. tc. szerint kétéves iskola volt hozzá szükséges, rögtön a középiskola elvégzését követően be lehetett iratkozni. Ezt a képzési időt később felemelték három évre, az 1926. évi 78006/VI. sz. rendelet szabályozása szerint, hogy minél több gyakorlati idő jusson a fiatal óvodapedagógusoknak.

Az első törvény, mely a hivatalos magyar nyelven kívül más nyelvek oktatásáról is rendelkezett, Magyarországon 1923-ban született meg. A törvény a kisebbségek népiskolai oktatásáról szóló 1923. évi rendelet értelmében, a Trianon utáni időszakban, háromféle kisebbségi népiskola-típust hoztak létre és különböztettek meg. „A-típusú a teljességgel kisebbségi tannyelvű népiskola. Ebben a magyar nyelvet rendes tantárgyként tanítják, minden más tantárgy tanítása különben anyanyelven folyik. B-típusú a vegyes (kisebbségi és magyar) tannyelvű népiskola. Ebben az anyanyelvet, a természeti és gazdasági ismereteket, a rajzolást és kézimunkát anyanyelven, a magyar nyelvet, a földrajzot, a történelmet, a polgári jogokat és kötelességeket és a testnevelést magyarul, a beszédés értelemgyakorlatokat, az olvasást-írást, a számolást és mérést, valamint az éneket anyanyelven és magyarul tanítják. C-típusú a magyar tannyelvű kisebbségi népiskola. Ebben minden tantárgyat magyarul tanítanak, a tanulók anyanyelve pedig rendes és kötelező tantárgy” (Váradi 1937: 106).

1953-ban ismét született egy törvény a kisdédóvásról, az óvodai nevelésről. A háborút követően, az óvodák újjászervezése után létrehoztak és kiadtak egy dokumentumot „Módszertani Levelek” címmel, hogy kialakulhasson az intézményekben egy egységes szemlélet, megkönnyíthessék a munkát és legyen egy séma, amire felépítve el lehet kezdeni az iskolára felkészítést. „Azokban a községekben (városokban), ahol a nem magyar anyanyelvű lakosság száma ezt indokoltá teszi, az óvodahálózat fejlesztése során nemzetiségi óvodát kell létesíteni” (1953. évi III. törvény a kisdédóvásról, 4.§).

1958-ban megjelent egy rendelet a nemzetiségi óvodák szervezéséről, a nem magyar anyanyelvű gyerekek számára. A rendelet 5. pontja szerint „A nemzetiségi óvoda lehet A) tannyelvű, B) nyelvoktató” (183/1958. MMsz. utasítása a nemzetiségi óvodák szervezéséről, 5.). Tannyelvű óvodákban a foglalkozások nyelve nemzetiségi volt, a magyar nyelvet csak kötelező foglalkozások esetén használták a pedagógusok, míg nyelvoktató óvodákban pont az ellenkezője valósult meg. Ezt a rendeletet 1969-ben módosították, a nemzetiségi óvodák újjászervezése volt a cél. A csoportok létszámában, illetve a szervezésben történtek módosítások.

Az 1972. évi I. törvényben is megfogalmazásra került, hogy „A Magyar Népköztársaság a területén élő minden nemzetiség számára biztosítja az egyenjogúságot, az anyanyelv használatát, az anyanyelven való oktatást, saját kultúrája megőrzését és ápolását” (61.§).

A következő nagy mérföldkő az oktatás törvényi szabályozásában az 1985. évi I. törvény bevezetése volt, ahol a 7. § 2. pontjában olvashatóak az alábbiak: „A nemzetiségekhez tartozó gyermekek, tanulók anyanyelvükön, illetőleg két nyelven - anyanyelven és magyarul - részesülhetnek óvodai nevelésben, valamint iskolai nevelésben és oktatásban.”

A 12/1986. (VIII. 1.) számú rendelet az óvodák működéséről 12.§ 2. pontjában esik szó a nemzetiségi óvodákról: „Ha nemzetiséghez tartozó szülő nem nemzetiségi óvodába kéri gyermeke felvételét, tájékoztatni kell arról, hol működik nemzetiségi nyelven, illetőleg e nyelven is nevelő óvoda.”

1993-ban született egy törvény a közoktatásról, ami a közoktatás szabályozását alapjaiban foglalta össze, ezen belül pedig kifejezetten a nyelvi nevelésre is kitér. Minden gyermeknek egyenlő joga van ahhoz, hogy anyanyelvének megfelelő oktatásban részesüljön, ennek megvalósításával és alapelveivel foglalkozik az 5.§: „Az óvodai nevelés, az iskolai nevelés és oktatás nyelve a magyar, illetve a nemzeti és etnikai kisebbségek nyelve. A nemzeti vagy etnikai kisebbséghez tartozó gyermekek, tanulók anyanyelvükön, illetőleg anyanyelvükön és magyarul részesülhetnek óvodai nevelésben, valamint iskolai nevelésben és oktatásban. Az oktatás - részben vagy egészben - más nyelven is folyhat” (1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról, 1. fejezet, 5.§).

A történeti áttekintést a jelennel összekapcsolva, azt gondolom, hogy grandiózus változások történtek mind a pedagógusképzés, mind az óvodai nyelvi nevelés kérdésében, mire a jogi szabályozást véglegesítették, a kisebbségi nevelésre fektetve a hangsúlyt. A Központi Statisztikai Hivatal 2019/2020. nevelési évre szóló, legfrissebb közzétett adatai alapján az óvodák 1,2%-át, szám szerint 56 óvodát működtettek országos és települési nemzetiségi önkormányzatok, mely alapján akkor 3 671 gyermek járt nemzetiségi óvodába.¹

¹ Központi Statisztikai Hivatal, Oktatási adatok, 2019/2020
<https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/oktat/oktatas1920/index.html> (2022. szeptember 28.)

A 32/1997. (XI. 5.) számú MKM rendelet kifejezetten a kisebbségi nevelésről szól, véleményem szerint, tökéletesen összefoglalja a kora gyermekkorban történő idegennyelvi nevelés előnyeit és céljait.

„A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

A családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként

- a) a gyermekben alakuljon ki pozitív érzelmi viszony a kisebbség kultúrája és nyelve iránt;
- b) életkorának és egyéni képességeinek megfelelően rendelkezzen olyan szókinccsel, amely lehetővé teszi, hogy a megszerzett ismereteket tudja a kisebbség nyelvén közvetíteni;
- c) tudjon tájékozódni a kommunikációs helyzetekben;
- d) ismerjen a kisebbség, az anyanemzet (anyaország) kultúrájából merített dalokat, meséket, verseket, mondókákat és játékokat (esetenként tájnyelven is);
- e) ismerkedjék meg a helyi kisebbségi szokások, hagyományok és tárgyi kultúra értékeivel; tanulja meg azok tiszteletét és megbecsülését.”

Rendkívül lényegesnek tartom, hogy nem csak a kisebbségek esetében érvényesek a felsorolt pozitívumok, hanem példának okáért az angol, spanyol vagy francia világnyelvek esetében is, hiába Magyarországon egyik sem nemzetiségi nyelv.

Napjainkhoz kanyarodva, kiemelném a jelenleg is hatályos, 2011. évi CXCV. törvényt, másik nevén a köznevelési törvényt, ahol a törvény célja és alapelvei között megtalálható az alábbi bekezdés, mely szerint „A nevelés-oktatás nyelve magyar, nemzetiségi óvodában és iskolában részben vagy egészben a nemzetiségek nyelve, a két tanítási nyelvű iskolában - külön jogszabály szerint - részben a célnyelv” (3.§ 5.).

Végül pedig néhány szót ejtenék a 363/2012 (XII.17.) számú Kormányrendeletéről, az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról, ami tíz éve szabályozza az óvodai nevelés szakmai kivitelezését. A rendelet anyanyelvi nevelésre tér ki, idegennyelvi nevelésre csak a migráns gyerekekkel kapcsolatosan, annak fontosságát kiemelve, hogy a gyerekeknek biztosítani kell a jogot, hogy egymás anyanyelvét és kultúráját lehetőségük legyen megismerni. Egyértelműen le van írva, hogy a nemzetiségi óvodákat kivéve mindenhol anyanyelven történik a nevelés, tehát magyarul, de a rendelet nem szabályozza és végképp nem tiltja az idegennyelvi nevelést.

4. A korai idegennyelvi nevelés létjogosultsága, szükségessége

A korai idegennyelv-elsajátítás létjogosultságát még néha a mai napig is vitatják, bár a tapasztalatom szerint leginkább az idősebb korosztályból szülők és pedagógusok gondolkoznak úgy, hogy a gyerek először tanuljon meg magyarul, aztán ráér iskolában nyelvet tanulni, óvodában játszani kell. Ezzel szemben vannak szülők, akik véleménye alapján a nyelvtanulás teljesen természetes dolog és minél előbb célszerű elkezdni ahhoz, hogy teljesen beérjen a tudás középiskoláig.

Szakemberek között pszichológusok, gyógypedagógusok, logopédusok perspektíváiban is hasonlóan végletes álláspontokkal találkozhatunk. Ellenoldalról említtem Magyarországon talán legismertebb gyermekpszichológusát, Dr. Vekerdy Tamást, aki korábban több tanulmányában és interjújában is úgy vélekedett, hogy az óvodáskorú gyermek dolga mindössze annyi, hogy gyermekként létezzen. Játsszania kell, szociális képességeket fejleszteni, meséket hallgatni és megtanulni, mindeközben pedig az anyanyelvét elsajátítani. „Gyerekek, óvodák, iskolák” című könyvében úgy fogalmazott, hogy „a gyerekek nem az a feladata, hogy „viszonyuljon” valamiféle felnőtt követelményrendszerhez, hanem az, hogy autonóm, öntörvényű módon élje a maga gyermeki életét” (Vekerdy 2001: 19) Közel húsz évvel ezelőtt még többször úgy nyilatkozott, hogy hét-nyolc éves életkor betöltését megelőzően egyáltalán nem célszerű elkezdni idegen nyelvet tanulni, majd ezt követően sem a nyelvtant kell erőltetni, inkább dalokat kell énekelni és mondókákat tanulni, hogy kellően játékos legyen a fejlesztési folyamat. A nyelvtant elég kamaszkorban megismerni, mikor már képesek a gyerekek rendszerben gondolkozni.

Vekerdynek meggyőződése volt sokáig, hogy azok a gyerekek, akik óvodáskoruktól fogva már idegen nyelvet is tanulnak, 10-11 éves korukra egyáltalán nem fogják megelőzni azokat a társaikat, akik csak nyolcéves koruk körül kezdték megismerni az idegen nyelvet, hanem épp ellenkezőleg (Varga 2005).

Pszichológiai szempontból vizsgálva a témát, Vajda Zsuzsanna és Mérei Ferenc álláspontjai szerint is az életünk első hat éve a legmeghatározóbb időszak a személyiségünk alakulásában, a képességeink ebben a hat évben képesek a leginkább megmutatkozni (Vajda 1999; Mérei 1970). Vekerdy eredeti koncepciójára részben visszautalva, valóban nélkülözhetetlen a kisgyermek számára, hogy jelentős százalékban önfeledten szaladgálva, a játéknak szentelhessék a mindennapjaikat, de ezzel párhuzamosan a fejlesztés nem maradhat el.

A korai idegennyelv-elsajátítás témája az Európai Unióban is szerepet kap, a támogató vélemények közül emelném ki Bérces Judit tanulmányában leírtakat. Egy konferenciáról számol be, melyet az Európa Tanács luxemburgi elnökségének kezdeményezésére rendeztek meg 1997-ben. A konferencián a korai nyelvtanulás kapott prioritást. A szakmai rendezvényen mindenki egyetértett abban, hogy elengedhetetlen a mielőbbi nyelvi nevelésre irányuló törekvés, melynek hosszútávú eredményességéhez minden európai tanulónak lehetőséget kell biztosítani arra, hogy korai nyelvtanításban részesülhessenek. „A korai nyelvtanulás eredményessége neurológiailag is alátámasztott tény, mivel a kutatások szerint egy gyermek hétéves koráig képes bármilyen nyelv tökéletes fonológiai elsajátítására. Ez után a kor után ez a képessége fokozatosan hanyatlik. Hároméves korára már kialakul a nyelvtanuláshoz szükséges implicit memória, ami azt is igazolja, hogy az óvodai nyelvtanítás helyénvaló” (Bérces 1998: 86).

David Singleton álláspontját több szakirodalomban is szó szerint idézik: „Azzal a feltételezéssel kapcsolatban, hogy a másodiknyelv-elsajátítást gyermekkorban elkezdők hosszú távon általában magasabb nyelvi szintet érnek el azoknál, akik életük egy későbbi szakaszában kezdik, elmondható, hogy ezt alátámasztják az adatok, és nem tudunk ezzel ellentétes bizonyítékról” (Singleton 1999; idézi Horváth 2004).

Többnyelvű gyerekek rendelkeznek némi helyzeti előnnyel egynyelvű kortársaikkal szemben. A korábban említett magabiztosság egy ilyen tényező, mivel a társaikhoz viszonyítva egy speciális tudás birtokában vannak.

Dr. Katherine Kinzler pszichológus végzett egy kísérletet 4 és 6 év közötti egynyelvű és kétnyelvű gyermekekkel, melynek lényege az volt, hogy különféle szituációkban a gyerekeknek bele kellett képzelniük magukat mások helyzetébe, az ő perspektívájukból szemlélve a helyzetet. A feladatok megoldása során a kétnyelvű gyerekek jobban teljesítettek, mint egynyelvű társaik. Minden bizonnyal azért, mert több nyelv ismerete során oda kell figyelni arra, hogy ki, kinek és milyen nyelven beszél, ami nem csupán koncentrációt igényel, de egyfajta empátiát is (Kinzler 2016).

Ürmösné Dr. Simon Gabriella írásában szintén olvashatunk a kétnyelvűség előnyeiről. „Az óvodáskori kétnyelvűség a metalingvisztikai fejlődés felgyorsulását eredményezi, mindazonáltal fejlettebb lesz a gyermek nyelvi analízisképessége is. Ez a képesség fontos szerepet fog játszani a majdani olvasás- és íráselsajátítás folyamatában az absztrahálás, a dekódolás és a figyelemösszpontosítás terén egyaránt. Minél később kezdődik meg a második nyelv elsajátítása, annál nagyobb a különbség az agyi szerveződésben. Érdekes továbbá, hogy az agy fiatal korban plasztikus, dinamikusan változó szerv, amely a nyelvtanulással változtatható. Noha egy gyermek fogékonyabb a fonetikai rendszer elsajátítására, továbbá korán képessé válhat a folyékony beszédre az egyes pszichológiai tényezők segítségével – játékoság, gátlások hiánya, mimika –, mégis a felnőttek javára írható az analogikus és fejlettebb elemzőképesség” (Ürmösné 2004: 121).

Leena Huss nyelvész álláspontja szerint a többnyelvűség egyáltalán nem probléma, sokkal inkább ajándék és előny, mivel egy új nyelv megismerése mindig segít az agy aktivitásának megőrzésében. Egyéb agyserkentő tevékenységektől a nyelv tanulása és gyakorlása még erősebbé és hatékonyabbá teszi az agyműködést. Úgy véli, hogy az egész társadalom számára jövedelmezővé válna egy nyitottabb gondolkodásmód a kisebbségekkel szemben. Kutatások alátámasztják, hogy a többnyelvű környezetben felnövő emberek, akik a közösségi életben is részt vesznek valamilyen formában, akár kisebbségként, esetében, kevésbé hajlamosak a depresszióra (Bergström 2015).

Vekerdy elmélete később megdőlt, mivel több kutatás is bizonyítja, hogy a többnyelvű gyerekek általában intelligensebbek egynyelvű kortársaiknál, melyeknek köszönhetően ő maga is nyitottabbá vált a témában (Kormos 2009).

Mivel több nyelven ismer a gyerek adott kifejezéseket, alapesetben nehézséget jelent fejben meghatározni, hogy milyen nyelven beszél aktuálisan, így kialakulhat némi bizonytalanság vagy nyelvi interferencia is. Például, ha egy gyermek magyarul beszélget a társaival játék közben, de a kutya szó hirtelen nem jut eszébe, csak a *dog* angol megfelelő. Ahhoz, hogy a gyermek a megfelelő szót tudja alkalmazni a mondatójában, meg kell tanulnia több helyre figyelni, el kell tudnia különíteni, hogy aktuálisan melyik nyelvet kell használnia, ami szintén agymunkát igényel. Ez előnyként is felsorolható, mivel a koncentrációképesség valóban fejlődik, akaratlanul is, könnyebben tudnak a többnyelvűek több helyre figyelni, több tevékenységet egyszerre végezni, ebből paradox nehézségből adódóan. A nyelvi interferencia jelenségét bővebben a hatodik fejezetben fejtem ki.

A többnyelvűség magától értetődő előnye a nyelvek ismeretén túl, hogy lehetőséget biztosít az idegen nyelvi környezet kultúrájának, szokásainak, attitűdjének megismerésére is. Az interkulturalitás területén a gyermekre gyakorolt hatás leginkább a magas szintű szocializációban nyilvánul meg. A nyelvelsajátítás automatikusan nyitottabb gondolkodásra készíteti a gyermeket, amely egyenes út az elfogadás és a tolerancia irányába. Ezek megléte a későbbiek során, a gyermek felnőtt életében is egy grandiózus különbséggé jelenhet meg a környezetében élő egynyelvű kortársaival szemben.

Azt gondolom, szülőként kifejezetten nehéz lehet megtalálni a megfelelő arányt, mivel nincs két egyforma gyermek. A gyakorlatban véleményem szerint valamivel egyszerűbb a feladat megoldása, mivel a szemünk előtt történik jobbra a folyamat, a gyermek tapasztalataiból, reakcióiból és motivációiból nagyon sok minden leszűrhető. Amit mindenféleképpen el kell kerülni, az a túlterhelt és fáradt óvodás gyerekek esete.

4.1 A kritikus periódus

Fejlődéslélektani szempontból két filozófust emelek ki, akiknek az elképzelései a mai napig megosztóak. John Locke empirista filozófus tabula rasa-ként, magyarul üres lapként nevezte az újszülött gyermek tudatát. Úgy magyarázta, hogy életünk során mindent érzékszervi tapasztalás eredményeként sajátítunk el, így írjuk tele az ominózus lapot egész életünkben. *Rousseau* is hasonlóképp vélekedett, azt gondolta, hogy az emberek közötti különbségeket a különféle tapasztalataik határozzák meg. *Rousseau* álláspontja alapján minden ember tisztának születik, csak végül a társadalom rontja el őket (Cole 2006).

Az anyanyelv-elsajátítás kritikus periódus elmélete Eric Heinz Lenneberg nyelvész és neurológus nevéhez fűződik. Az elmélete szerint a nyelvelsajátításhoz biológiai események és érési folyamatok szükségesek. Történik egy úgynevezett nyelvi lateralizáció, amely a két agyfélteke kettéválásának jelensége. Rendkívül meghatározó szerepet tölt be a nyelvi fejlődésben, mivel a bal agyfélteke felelős a nyelvi funkciókért, reagál az ismert szavakon túl az értelmetlen szövegekre is, szemben a jobb agyféltekével, ahol inkább a vizualitás és a fantázia dominál. Fontos megjegyezni, hogy amennyiben nem jut elég nyelvi ingerhez ekkor az agy, később az egyed már nem lesz képes egy nyelven sem megfelelően kommunikálni. Lenneberg szerint az úgynevezett nyelvi lateralizáció 2-5 éves életkor között zajlik a legintenzívebben, a serdülőkor környékén pedig véglegesen lezárul. Éppen ezért, az első 5-6 évet jelölte meg a nyelvelsajátítás legoptimálisabb időszakaként, amelyen túl, a későbbi évek során a nyelvi fejlődés jelentős nehézségekbe ütközhet, viszonyítva az addigi fogékonysághoz és intenzitáshoz. Karmacsi Zoltán a kritikus periódust szenzitív periódusként nevezi meg (Lenneberg 1967; Karmacsi 2007).

5. Nyelvelsajátítás és nyelvtanulás közti különbségek

Ebben a fejezetben szeretném tisztázni a nyelvelsajátítás és a nyelvtanulás közötti fogalmi különbségeket. A két definíció határvonala nem kifejezetten éles, mégis számos különbséget fel tudunk sorakoztatni közöttük. Először a nyelvelsajátítás és a beszédészlelés folyamatát részletezem, majd a nyelvtanulással szembe állítva a különbségeket emelem ki, végül a nyelvérzéket, mint tehetséget mutatom be.

5.1 Nyelvelsajátítás, beszédészlelés

A nyelvelsajátítás folyamata már az anyaméhben kezdetét veszi. A magzatot rengeteg inger éri a méhben, hangokat, rezgéseket tapasztal, hangmagasságokat képes megkülönböztetni, amennyiben az idegrendszeri, valamint érzékszervi fejlettség megfelelő. Például a várandósság harmadik trimeszterében a magzat hallása már működik, így pedig képes megkülönböztetni a gyermek édesanyja beszédhangját a többi nő hangjától (Tancz 2011).

A gyermek életének első évében javarészt a beszédészlelési képességei fejlődnek. A környezetében tapasztalt emberi beszéd egy nagyon érdekes inger a gyermek számára, szívesen hallgatják, csodálkozva figyelik. Gervain Judit kutatása alapján az agynak már a születéskor is működnek a nyelv feldolgozására specializált területei (Gervain 2011).

Patricia Katherine Kuhl a beszéd- és hallástudomány professzoraként, illetve a University of Washington tanáraként úgy vélekedik, hogy az első életév a legkritikusabb, mikor a gyerekek az anyanyelvükre összpontosítanak a leginkább, de meg tudnak különböztetni más nyelveket is. Amennyiben az első évben nem találkoznak idegen nyelvvel valamilyen formában, az idegen nyelvek hatékony tanulására a fogékonyságuk jelentős mértékben csökkenhet a későbbi években, mivel nem hallottak mást a kritikus első évben, csak az anyanyelvüket (Kuhl 2010). Az egyetem készített egy tanulmányt, amely kutatásból kiderült, hogy a babák agya fogékony az idegennyelv elsajátítására is, párhuzamosan anyanyelve mellett. Többnyelvű családokban még magasabb szinten történik ez, mivel folyamatosan hall több nyelvet a gyermek. A kutatás másik szerzője, Adrian Garcia-Sierra a sportokhoz hasonlította a nyelvek elsajátítását, tekintve, hogy gyakorlással folyamatos fejlődést lehet elérni (Garcia-Sierra 2011).

Újszülöttkorban a gyerekek képesek megkülönböztetni egymástól számukra teljesen ismeretlen idegen nyelveket, kifejezetten a nyelv ritmusát és dallamát figyelve. Így a francia újszülöttek meg tudják különböztetni az orosz és a japán nyelvet, ellenben az olasz és a spanyol nyelvvel, mivel ritmikailag azonosak (Ramus, Hauser, Miller, Morris és Mehler 2000).

Az anyanyelv elsajátításának folyamatához hozzátartozik a hibák sorozatos elkövetése, de a gyermek kizárólag a saját hibáin keresztül, illetve a szülők és pedagógusok által történő hibajavításokon keresztül fog tudni fejlődni. Minek okán ebben az életkorban minden újdonságnak számít, ezért élvezettel próbál a gyermek szavakat, aztán mondatokat, végül összefüggő szövegeket alkotni.

Azt gondolom, ahogy korábban már kifejtettem, hogy a szülők példamutatása egyáltalán nem elhanyagolható tényező a minőségi és helyes nyelvelsajátítás szempontjából. A családban alkalmazott, természetes nyelvhasználat válik majd természetessé a gyermek számára is. Amennyiben hibát hibára halmozva beszélnek a szülők és a nagyszülők, legyen az mondat szerkezeti hiba, stilisztikai vagy akár szóhasználati, a gyerek számára ezek helyessége lesz evidens, amiket később sokkal nehezebb lesz javítani az általános szókincsben.

Oláh Attila pszichológus szerint a gyerek valójában kifejezetten kevés, valamint minőségét tekintve rossz információkat tud befogadni a környezetétől. Egy újszülöttel, egy kisbabával a szülő és a közeli család kommunikál, mérvadó többségében túlzott intonáció és artikuláció kíséretében, lassú tempóban teszik ezt. Ügyelnek a megfelelő szóhasználatra is, ellentétben a későbbiek során tapasztalható példákkal. A dajkanyelvvel szemben - amely valóban segíti a nyelv elsajátítását -, sokkal több olyan beszélgetésnek lesz fültanúja a gyermek, amely felnőtt és felnőtt között történik (Oláh 2006). A felnőttek, mikor egymással társalognak, jellemzően nem fordítanak az előbb felsorolt fontos tényezőkre figyelmet. Gyakran hadarnak, nem megfelelően artikulálnak, ritkán beszélnek választékosan, ezen felül hajlamosak félbeszakítani és töredékesen közvetíteni a mondanivalójukat. A nyelvtani pontatlansággal a gyermek számára egyértelműen negatív példát állítanak, ezen túl viszont, azt gondolom, morális tekintetben is rossz az üzenete, igénytelenséget közvetít a gyermek számára.

A 2-3 éves gyermek életében jellemzően az óvoda kapujának átlépése jelenti az első olyan mérföldkövet, ahol szociális képességei kibontakozhatnak, számára teljesen idegen kortársaival kell kapcsolatot teremtenie, ezt követően jól éreznie magát és játszania. A helyes nyelvhasználat ebben az élethelyzetben jobbra magabiztossággal tölti el a gyereket. Nagyon sok óvodás gyereknél előfordul akár beszédhiba, akár hiányos szókincs esetén bizonytalanság és szorongás, olyan esetekben, ahol akár társaival vagy az óvodapedagógussal szemben kell megnyilvánulnia ahhoz, hogy elérjen valamit. A beszoktatási időszakban fokozottan igaz ez, de az életkorból és a tapasztalatlanságból adódóan ez egy olyan küzdelem, amivel minden áldott nap szembesül a gyermek valamilyen formában.

Úgy vélem, egy óvodapedagógus feladata ilyenkor minden lehetséges eszközzel a gyermek biztonságérzetének erősítése. Éreztetni kell a gyermekkel, hogy az óvodapedagógustól minden gyermek törődést és feltétel nélküli szeretetet kap. Nagyon fontos a példamutatás az óvónő részéről, kommunikációs készséget fejleszteni talán azzal lehet a leghatékonyabban, ha a gyerek szinte folyamatosan hallja a választékos, megfelelően artikulált beszédünket és tiszta kiejtésünket. Abban az esetben, ha beszédhibák, ejtészhibák fordulnak elő a gyermeknél, minél előbb érdemes az óvónőnek konzultálni az óvoda gyógypedagógusával, aki megfelelő léptékű, egyéni fejlesztésre specializált tervvel fogja segíteni az óvodapedagógus munkáját. Az anyanyelvi nevelés mindemellett elengedhetetlen, mesék, versek, mondókák, akár nyelvtörők és gondolkodtató találós kérdések sokasága, melyek idővel az anyanyelv magabiztos használatára vezetik rá a gyermeket. A szorongó gyermek bizonytalanságán, ideális esetben, az összes felsorolt terület párhuzamos fejlesztésével lehet javítani. Ha nem stresszfaktor egy kisgyermek számára a kommunikáció és bármilyen nemű megnyilvánulás, az idegennyelv-elsajátítási folyamat elindulása már csak egy lépés.

5.2 Nyelvtanulás

Stephen Krashen nyelvész 1985-ben megállapította az első nyelv elsajátításának és a második nyelv tanulásának jellemzőit és különbségeit, Pléh Csaba pedig Krashen elmélete alapján összefoglalta ezeket az alábbi táblázatban.

<i>Jellemző</i>	Első nyelv elsajátítás	Második nyelv tanulás
<i>Tanulás menete</i>	Saját hibákból tanul	Hibakivédés, metakontroll
<i>Tanulás motivációja</i>	Játékos, felfedező, hasznos	Verejtékes munka
<i>Hibázás meghatározói</i>	Igazítás a saját változó rendszerhez	Kerülés és interferencia
<i>Nyelvi szintek</i>	Tanulás egyszerre több szinten	Egyszerre egy szinten való tanulás
<i>Szűrés</i>	Hatékony bemeneti szűrők: arra figyel, amire kell	Affektív szűrők, mint a tanulás akadályai
<i>Előtérben álló funkciók</i>	Kommunikációs hangsúly: kapcsolat és cselekvés a központban	Rendszer hangsúly: leírás, logika és igazság a középpontban
<i>Szociális oldal</i>	Társas könnyedség	Félelem a meg nem feleléstől

2. táblázat: A nyelvelsajátítás és a nyelvtanulás különbségei

(Krashen 1985 alapján Pléh 2003: 111–112)

A nyelvelsajátítással szemben, a nyelvtanulás esetében a legfontosabb különbségként mindenképpen a tudatosságot kell kiemelni. Nyelvet tanulni véletlenül, természetes úton lehetetlen. Komoly időráfordítást és befektetett munkát igényel, ami magától, példák utánzásán keresztül nem történik meg. Fontosnak tartom hangsúlyozni, hogy az óvodákban nyelvelsajátítás történik, nem pedig nyelvtanulás. A dolgozatom 7.2. alfejezetében egy módszertani javaslattal élek, egy élményszerű, játékos nyelvelsajátítási formát.

5.3 A nyelvérzék

A sikeres és effektív nyelvtanuláshoz esszenciális kompetencia a nyelvérzék. Valójában a nyelvérzék egyfajta tehetségként definiálható, ami minden egyén esetében különböző mértékben van jelen születésétől fogva.

John Bissell Carroll pszichológus megfogalmazásában „A nyelvérzék egy olyan tehetség, amelyet az intelligenciától független, viszonylag állandó készségek alkotnak” (Carroll alapján Polonyi és Mérő 2007: 91).

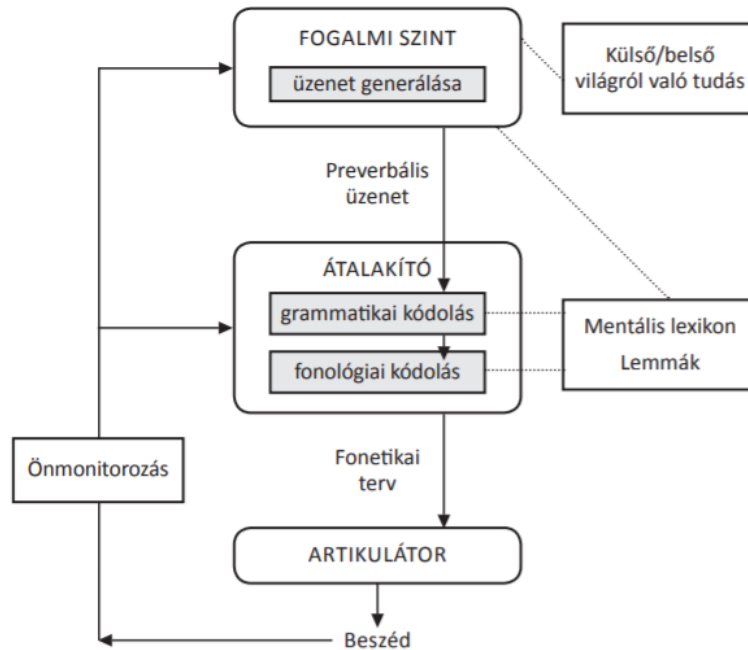
A nyelvérzékét Carroll álláspontja szerint négy különböző komponens alkotja, amelyek nélkül nem alakul vagy fejlődik megfelelően. Az első a fonetikai kódolóképesség, amellyel az adott személy képes különbséget tenni a hangok között, ezáltal azonosítja azokat, majd összepárosítja a megfelelőket. A második a grammatikai nyelvérzékenység, amely képesség birtokában felismerhetővé válnak a szavak és funkcióik. A harmadik az induktív nyelvtanulási képesség, ennek segítségével a nyelvi szabályokat képes az egyén felismerni, kikövetkeztetni. A negyedik elem pedig az asszociatív memória, vagyis memorizálási képesség, amely az új szavak megjegyzését és azok előhívását segíti elő (Ottó és Nikolov 2003).

A Magyar Egységes Nyelvérzékmérő Teszt, mozaikszóval MENYÉT, a nyelvtanulás sikerességét tudja megbecsülni. Ottó István fejlesztette ki Carroll Modern Nyelvérzék Tesztjének (Modern Language Aptitude Test) mintájára, 1996-ban, majd 2002-ben véglegesítette. A teszt szintén négy alkotóelemből épül fel, az első komponens neve „Rejtőző Hangok”, amely teszt a fonetikai kódolási képességet képes felmérni. A második teszt neve „Nyelvi Elemzés”, amely a nyelvtanulási képességet teszteli. A harmadik a „Szavak Szerepe a Mondatban”, ez a teszt a nyelvi érzékenységet képes feltérképezni. A negyedik teszt a „Szótanulás”, amely az asszociatív memória felmérésére szolgál (Hild 2007).

Lényeges megjegyezni, hogy a nyelvérzékét felmérő tesztek nem képesek eldönteni, hogy képes-e valaki idegen nyelvet megtanulni és alkalmazni a későbbiek során, csupán a nyelv elsajátításának tempóját lehet hozzávetőleg meghatározni, az eredménytől függően.

6. Többsz nyelvű beszédprodukció

A Willem Levelt által kidolgozott, legismertebb beszédprodukciós modell alapján három különböző szintre oszthatjuk a beszédprodukciót. Az első a fogalmi szint, ahol a beszéd szándéka jelenik meg, egy üzenetet generálunk gondolatban. A második szint az átalakító szint, ahol grammatikai, illetve fonológiai kódolás történik. A harmadik szintet pedig artikulátor szintnek nevezzük, mely kiejtés által a beszédhez vezet.

1. ábra: A beszédprodukció modellje (Levelt 1989 alapján; idézi Vakula 2020: 21)

A többsz nyelvű beszédprodukció folyamatát Navracsics Judit is vizsgálta, tanulmányában olvasható, hogy „a beszéd létrehozásakor különböző memóriák aktiválódnak: a lexikális (deklaratív), amelyben a rögzített szavakat tároljuk, és a procedurális, amely segítségével nyelvtanilag formáljuk a mondanivalónkat. A nyelv vizsgálatakor alapvető különbséget teszünk a memorizált mentális lexikon (a deklaratív memóriarendszer része) és a szabályformáló mentális nyelvtan között” (Navracsics 2010: 3). Ez a mentális lexikon tulajdonképpen szavakat tárol, valamint hangzást és jelentést képes összepárosítani. A mentális nyelvtan az ehhez a folyamathoz szükséges szabályokat tárolja, melynek segítségével frázisokat és mondatokat tudunk alkotni. Az említett két példában Navracsics a lexikális memória kapacitását és lényegességét részletezte, míg Levelt inkább a beszédprodukció eredményét.

6.1. A kódkeverés, kódváltás, interferencia

A többnyelvűség nyilvánvalóan nem kizárólag előnyökkel jár. Bizonyos nehézségekkel is szembesülniük kell a többnyelvűeknek, akár már az óvodáskorban is. Ide sorolandó a kódváltás (code-switching), a kódkeverés (code-mixing), valamint a nyelvi interferencia jelensége is.

A kódváltást Peter Trudgill és Lanstyák István definíciói szerint is úgy lehet körülírni, mint egy beszélgetésen belül felmerülő jelenséget, amikor többnyelvű felek két nyelv között oda-vissza váltanak, tudatosan (Trudgill (ford: Sándor) 1997; Lanstyák 2000). Ez akkor fordulhat elő, ha az alkalmazandó nyelvek magas szintű ismerete áll fenn, akár anyanyelvi szintű nyelvtudás esetén. A kódkeverés nagyon hasonlít a kódváltásra, viszont fontos felmerülő különbség a tudatosság hiánya. Akkor keverednek a kódok, zavart keltve a gondolkodásban, amikor nem elég alapos a nyelvtudás valamelyik oldalon, vagy csupán véletlen váltás történik a nyelvek között egy mondaton, gondolaton belül (Vékony 2010).

A nyelvi interferencia olyan jelenség, ahol két használatban lévő nyelv befolyásolja egymást, zavart okozva ezzel. Szociolingvisztikai tekintetben, a nyelvtanulás egyfajta különös velejárója, amikor az aktuálisan használt nyelvre nem jellemző szerkezetet használja valaki, hanem egy másik, számára ismert nyelvből veszi azt át, és használja adott szituációban, helytelenül. David Crystal azt feltételezi, hogy „az anyanyelv sajátosságai hatással vannak a második nyelv tanulásának menetére: a tanulók hangokat, szerkezeteket és nyelvhasználatokat „visznek át” egyik nyelvből a másikba. Egy széles körben használt tipológia az átvitel két típusát különbözteti meg. A két nyelv közti hasonlóságok pozitív átvitelt eredményeznek, ilyenkor az anyanyelvi szokások használata a második nyelvben is elfogadhatónak bizonyul (például az a feltevés, hogy az alany megelőzi az állítmányt, az angolból minden probléma nélkül átvihető a franciába). A különbözőségek viszont negatív átviteli, közkeletű néven interferenciát okoznak, ilyenkor az anyanyelvi szokások hibákhoz vezetnek a második nyelvben” (Crystal 2003: 462).

Fontos megjegyezni, hogy többnyelvű óvodások esetében megemelkedik a dadogás kockázata, amennyiben kódkeverés vagy kódváltás fordul elő, ha esetleg a gyermek anyanyelvi szintje fejletlen az idegennyelvvél szemben, ha a nyelvek használatának intenzitásában aránytalanság figyelhető meg vagy akár ellenáll a gyermek és nem kíván idegennyelven megszólalni, amely szorongást vált ki belőle (Shenker é.n.).

6.2 Prevenció az időskori demenciával szemben

A többnyelvűség hatása az ember egész életére hatással van, több tanulmány is bemutatta már a pozitív hatásokat az évek során. Ismét Susan Perry írására szeretnék utalni. Kutatások bebizonyították, hogy az agy képes megszerezni, a megfelelő helyen tárolni a nyelv használatához szükséges elemeket, hogy az interferencia esélye csökkenjen. Neurológiai kutatások bizonyítják, hogy azokat a kétnyelvű embereket, akik valamilyen formában agyi sérülést szenvedtek, a beszédképességüket pedig elveszítették, a rehabilitáció sokkal effektívebb volt a két ismert nyelv használatával, mintha csak a páciens anyanyelvével próbálták volna segíteni a felépülést (Perry 2008). Navracsics Judit hivatkozott erre a tanulmányra, mely szerint két nyelv egyidőben vagy nagyjából egyidőben történő elsajátítása során más agyi szervezettség szükséges, mint az egynyelvűség esetében. Ilyen esetekben az agy oxigén- és vérellátottsága nagyobb, az idegi kapcsolatok pedig megváltoznak, hatékonyabbak lesznek. Ez a fiziológiai folyamat segít megelőzni a demenciát és az Alzheimer-kórt is (Navracsics 2014).

Tamar Gollan, a University of California San Diego neuropszichológusa kutatása során kétnyelvű, időskorú embereket vizsgált. A tanulmány eredménye egyértelműen rámutatott, hogy a demenciával és Alzheimer-kórral szemben jelentősen ellenállóbbak voltak azok a résztvevők, akik kétnyelvűként vettek részt a kutatásban. Akinek a nyelvtudása kiemelkedő volt egynyelvű kortársaival szemben, később érte el a két betegség közül bármelyik (Ürmösné 2021).

Ellen Bialystok kanadai pszichológus és kutató publikált egy tanulmányt 2010-ben, amely konkrétabb eredményt mutat. A kutatási eredmények szerint, akik egész életükben többnyelvűként éltek, átlagosan 4-5 évvel később jelenik meg az időskori demencia. Bialystok úgy vélekedik, hogy az idegen nyelvet beszélő emberek több területen is jobban teljesítenek, a koncentrációs képességük jelentősen jobb, a tervezési és problémamegoldó képességeik is magasabb szintűek, valamint több dologra tudnak egyszerre koncentrálni, mint azok, akik nem beszélnek idegen nyelven. Bialystok szerint a különbség első sorban abból adódik, hogy a többnyelvű egyéneknek bizonyos helyzetekben többet kell gondolkodniuk, mikor egy adott szó esetében kiválasztják az aktuálisan használandó nyelvet, a többi impulzust pedig elnyomják (Bialystok 2010).

6.3 A Sapir-Whorf hipotézis

Két amerikai származású nyelvész, Edward Sapir és Benjamin Whorf elmélete alapján a nyelv nem kizárólag a gondolatok kifejezési eszköze, hanem pszichológiai értelemben sokkal mélyebb jelentősége van a személyiség és a látásmód kialakulásában. Nyelvi relativizmusként vagy nyelvi metafizikaként is említik egyes szakirodalmak ezt a hipotézist. „A nyelvi relativizmus arra keresi a választ, hogy a nyelv mely aspektusai a fentiek közül [nyelvtan, lexikon, szemantika, metafora, pragmatika] mennyiben eredményeznek kognitív változatosságot a különböző nyelvet beszélők 'fejében'” (Fekete és Pléh 2008: 186).

Sapir és Whorf megállapítása szerint két olyan ember, akinek más az anyanyelve, kezdettől fogva másképp alakul a két személy értékrendje és a gondolkodása is, javarészt a környezetnek köszönhetően. A Harvard University pszichológus professzora, Elizabeth Spelke szerint a csecsemők nyelvtől független gondolkodással tekintenek az őket körülvevő világra, majd szépen lassan a környezet hatására elkezdnek adaptálódni (Cromie 2004).

A jellem alakulására lehet hatással az idegen nyelvek megismerése. Társadalmi különbséggként is érdemes példaként megemlíteni a spanyol és a német nyelv esetét. Egy 2002-ben elvégzett kísérletben (Boroditsky, Schmidt és Phillips 2003) rámutatott, hogy teljesen eltérően gondolkoznak egyes szavak nemével kapcsolatban, valamint a körülíráshoz szükséges jellemzők felsorolása esetén is megmutatkozik ez a látásmódbeli különbség. A kulcs szót vizsgálva a spanyol nyelvben ez egy nőnemű főnév, olyan jelzőket használtak rá a kísérletben résztvevők, mint arany, bonyolult, kicsi, aranyos, pici. A német nyelv esetében hímnemű főnévről beszélünk, amely esetben olyan jelzők kerültek elő, mint kemény, nehéz, fém, egyenetlen, hasznos. A híd szó körülírása során a németek olyan szavakat használtak, mint gyönyörű, elegáns, törekeny, szép vagy karcsú, a spanyolok pedig a nagy, veszélyes, erős és féktelen kifejezéseket alkalmazták (Jackson 2012).

7. A többnyelvű nevelés módszertani lehetőségei

Az óvodában megvalósuló idegennyelvi nevelés három alappillére, véleményem szerint, a gyermek motivációja, a szülő támogatása, valamint a pedagógus játékos óravezetése.

A szülők támogató attitűdjét elérni véleményem szerint azzal lehet leginkább, ha a pedagógusok minél több lehetőséget biztosítanak arra, hogy a szülők megtapasztalhassák és a saját szemükkel láthassák gyermekeik fejlődését és örömét a foglalkozások és az idegennyelv használata során. Ez nyílt napokkal, nyílt órákkal, idegennyelvi rendezvényekkel, előadásokkal vagy bemutatókkal is megvalósítható, esetleg a szülőkkel és gyerekekkel közösen kivitelezett barkácsdélutánok, egészségnapok, délutáni játszóházak, beszélgető- és ismerkedőkörök vagy akár kirándulások alkalmával is remek alkalmakat lehet erre keresni.

Az óvoda esélynövelő szerepét tekintve sem elhanyagolható az óvoda potenciális nyelvi képzése. Úgy vélem, a szülők szívesebben választanak nyelvi nevelést kínáló óvodát gyermekük számára, ha például a későbbiek során emelt szintű nyelvi képzést biztosító általános iskolába szeretnék beíratni gyermeküket vagy külföldre költözést terveznek iskolakezdés idején.

Úgy vélem, az óvodapedagógusok és az idegennyelvi foglalkozásvezetők játékos óravezetési stílusához hozzá tartozik, hogy a pedagógusok nem kizárólag csupán énekeket, verseket, meséket, mondókákat, körjátékokat, különféle mozgásos vagy dramatikus játékokat alkalmazhatnak az idegennyelvi foglalkozások megvalósítása során. Manapság talán nem túlzás kijelenteni, hogy a pedagógusoknak némileg egyszerűbb a helyzete, a technikai vívmányok lehetőségeinek kihasználhatóságát tekintve. Az infokommunikációs (IKT) eszközök zseniális módon alkalmazhatóak az óvodában, akár az idegen nyelvi nevelés során is. A lehetőségek tárháza áll a pedagógusok rendelkezésére, rendkívül színessé és élvezetessé lehet tenni ma már a foglalkozásokat, a minél effektívebb idegennyelvi nevelés, valamint a gyermek motivációjának fenntartása érdekében.

Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjáról szóló Kormányrendeletben felsorolásra kerültek az óvodai élet tevékenységi formái és az óvodapedagógus feladatai. A tevékenységi formák szerint részletezem a felmerülő lehetőségeket az alábbiakban, a „Multiling” programot bemutató módszertani kézikönyv alapján (Hartl, Babai és Kovácsné Vinkovics 2014).

- A játék az óvodáskorú gyermekek számára az egyik legalapvetőbb tevékenység, mely során az idegennyelvi fejlesztés is sokkal könnyebben megvalósulhat. Szerepjátékok és szabályjátékok segítségével fejleszthető a gyerekek szókincse, memóriája, kommunikációs képessége is.
- Mesélés, verselés keretei között, a párbeszédesség lehetősége könnyedén kihasználható, akár dramatizálás során is. A korai alfabetizáció folyamata elkezdődik a képeskönyvek közös nézegetésével, ahol mondókákat és verseket láthat a gyermek írottan, idegen nyelven. „Alfabetizáció alatt azt a folyamatot értjük, amely során a nyelvtanuló megtanulja az adott nyelv betűkészletét írni és olvasni” (Vékony 2012: 120). A versek és mondókák során felfedezhető, az adott nyelvben is megjelenő jellegzetes ritmus és dallam megismerése nagyon fontos, mesék ismertetése során pedig számtalan dialógus beépíthető, ezzel is motiválva a gyerekeket a nyelv használatára. A pedagógus felelőssége az irodalmi mű kiválasztása során megkérdőjelezhetetlen, fontos szempontok közé sorolandó a terjedelem, a nyelvezet, a jelleg és a téma meghatározása is.
- A mozgás során a különféle cselekedtető mozgásos játékok eszköztára óriási, amely lényegében a gyerekek számára játék.
- Az ének, zene, énekes játék esetében, a mesélés, verseléshez hasonlóan anyanyelvi nevelés is történik, a szókincs bővülése elkerülhetetlen, akár a kommunikáció. Körjátékok, közös éneklés vagy akár táncok tanulása és gyakorlása során az ismeretek folyamatosan mélyülnek, ismét játékkal párosul a tanulás, effektívebb lehet a nyelvelsajátítási folyamat.
- A rajzolás, festés, mintázás, kézimunka tevékenységek ismét lehetőséget biztosítanak a komplex nyelvi nevelésre. Az elkészített munkák megnevezésével a szókincset bővíthetjük, a gyerekek véleményét lehet kérdezni idegen nyelven, melynek során szintén kommunikációs készségfejlesztés valósul meg, amellet, hogy énekekkel, versekkel és mondókákkal is van lehetőség a foglalkozás során motiválni a gyerekeket.

- A külső világ tevékeny megismerése leginkább a beszédképesség és az érzelmek fejlesztésére van hatással, nem csupán idegennyelvi foglalkozás esetében. Rengeteg téma merülhet fel ilyen tevékenységek során, melyekhez a gyermeknek már saját tapasztalatai kötődnek, esetleg véleményt is képes formálni. A minket körülvevő környezet sajátosságai és a természet szépségei mindenképpen lehetőséget biztosítanak arra, hogy élményalapú tanulás valósulhasson meg, idegen nyelven is.

A „Többszínűség az óvodákban” című módszertani kézikönyvben találunk információt arról, hogy a szervezési feladatokat tekintve például a nyelvi foglalkozások időintervallumának óvodáskorban nem lenne szabad meghaladni a maximum fél órát. Egy 3-6 éves gyermek 30 percnél tovább nem lesz képes olyan mértékben koncentrálni, hogy az még produktív lehessen. Amennyiben nem kétnyelvű óvodáról van szó, ahol észrevétlenül is beolvad tanulás az óvodai mindennapokba, heti kétszer félórás alkalomnál több foglalkozást teljesen indokolatlan biztosítani a gyermekek számára (Boeckmann, Lins, Orlovsky és Wondraczek (ford: Balázs) 2010).

A kérdőíves kutatásom során óvodapedagógusok és idegennyelvi foglalkozásvezetők által jelenleg Magyarországon alkalmazott módszertani lehetőségeket is vizsgáltam, melyről az eredményeket a 8. fejezetben részletezem.

7.1 Descoeurdes próba

Már 1936-ban, a Magyar Tudományos Akadémia pedagógiai folyóiratában Kemény Ferenc pedagógus bemutatta röviden az Alice Descoeurdes által kidolgozott, nyelvi fejlődés mérésére szolgáló tesztet (Kemény 1936). A mérés kifejezetten a 2-7 éves korú gyerekek nyelvi életkorát képes meghatározni. Megmutatja adott gyermek szintjét a nyelvelsajátítási folyamaton belül, egy pszichológiai teszt keretei között, a gondolkodást és a beszédfejlődést vizsgálja mindenekelőtt.

A mérés hét darab altesztből áll összesen (Erdei 2010a):

1. ellentétpárok megnevezése - képek segítségével
2. hiányzó szavak behelyettesítése mondatba, szövegkörnyezetbe
3. számmemória
4. anyagok ismerete
5. ellentétpárok megnevezése - képek nélkül
6. színek megnevezése
7. igék értelmezése

A részfeladatokról elért eredmény összegzése után, a gyermek életkorát figyelembe véve lehet megállapítani a nyelvi életkorát, nem csupán évre, hanem hónapra pontosan. Amennyiben a két érték megközelítőleg azonos, normális nyelvi szinten van a gyermek. Ha magasabb az érték, akkor magasabb szintű nyelvi fejlettséggel rendelkezik a gyermek, ha pedig alacsonyabb, akkor értelemszerűen hiányosságokat lehet megállapítani (Erdei 2010a).

Azt gondolom, Magyarországon kevésbé ismert ez a teszt, mint amennyi haszna lehet a gyakorlatban. Nagyon fontos, hogy nem is a gyermek nyelvtudásának szintjét méri, mint egy hagyományos szintfelmérő vagy kompetenciamérés, hanem a nyelvi életkort vizsgálja. Véleményem szerint kiemeltebb figyelmet érdemelne ez a koncepció, érdemes lenne általános szinten alkalmazni, különösen kétnyelvű óvodákban és két tanítási nyelvű általános iskolákban, alsó tagozaton.

A 3. számú mellékletben található egy Descoeurdes próba-minta feladatlap.

7.2 „Most angolul olvasok!”

Kutatási eredményeimre, melyeket a nyolcadik fejezetben fejtek ki, valamint hipotézisemre hivatkozva, miszerint az óvodákban megvalósuló idegennyelvi nevelés során nem feltétlenül alkalmaznak a pedagógusok megfelelő és korszerű módszereket, egy javaslattal szeretnék élni.

Évek óta létezik Magyarországon a „Most én olvasok!” könyvsorozat, amelynek valós célja, hogy a gyerekek kisiskolás korban önállóan olvashassanak, mindenki a saját szintjének megfelelően, majd sikerélményekkel gazdagodhassanak, az irodalom szeretete mellett. A sorozat a hétköznapi történeteket dolgozza fel, gyerekek számára is érthető témákat segítségül hívva, például az iskolakezdés, a firkálás, a farsang vagy egy elveszett távirányító. Az olvasóvá neveléshez nagyon jó eszköznek tartom a könyvcsaládot, ami a kétnyelvű sorozat esetében még inkább releváns.

A „Most angolul olvasok!” című sorozat első két kötete 2020 áprilisában jelent meg, nagycsoportos óvodások és kisiskolások számára ideális lehetőség lehet az észrevehetően nyelvelsajátításhoz. A sorozat összes könyvét Dr. Kovács Judit lektorálta.

Egyszerűen értelmezhető, rövid fejezetek és mondatok állnak rendelkezésre, a könyv bal oldalán a magyar, jobb oldalán pedig az angol szöveg olvasható, műfordításban. Kiemelem a vizuális elemek, az illusztrációk fontosságát a hatékony nyelvelsajátítás folyamatában.

A könyvek végén a meséhez szorosan kapcsolódó szókincs bővítő feladatokat is megoldhatunk, akár a gyermekkel közösen. Nem a hagyományos kérdés-felelet jellegű feladatokat szerettek volna a szerzők, sokkal inkább a gondolkodásra ösztönzés volt a terv, mint például párok alkotására vagy összehasonlításra épülő feladatok vannak jelen.

2. FEJEZET
KALANDOS ÚT

Marci megrémült. Nem tudta, mit tegyen. Nem volt a közelben senki. A kis majom szorosan fogta a pólóját.

– Nincs semmi baj! – nyugtatta Marci a kis állatot és magát. – Megkeressük a többiekét és a családot.

CHAPTER 2
AN ADVENTURE

Marci felt very scared. He didn't know what to do. There was nobody nearby. The monkey was holding on tightly to Marci's T-shirt.

"Everything's going to be fine," Marci said, trying to calm himself and the monkey down. "We'll find the others and your family."

2. ábra: „Marci az állatkertben” című könyv második fejezetének első két oldala

Forrás: a Pagony Kiadó könyvajánló írása, 2020.

<https://olvasovanevels.gportal.hu/gindex.php?pg=37255455&nid=6843586> (2022. szeptember 28.)

Azt gondolom, hogy az idegennyelvi nevelésben egy könnyedén elérhető eszközként nem egy hagyományos mesekönyvet adunk ezzel a módszerrel a gyerekek kezébe. Sokkal inkább egy olyan élményt, melynek során részletesebben tudjuk a gyerekekkel értelmezni a történetet, idősebb korosztály esetében a mondat szerkezeteket és a szavakat is, a vizuális élménnyel párosítva azt, hogy az emlékezőképesség is fejlődhessen párhuzamosan.

A Pagony Kiadó YouTube-csatornáján elérhetőek a mesék, angol nyelven, angol felirattal. A videók a könyvek illusztrációival vezetik végig a nézőt a történeten. Nagyon jó kiegészítő lehetőség a mesénézés, az élményt a mese a könyvvel egyszerre teszi élménnyé. A kiejtés gyakorlására is alkalmas, így pedig valóban szórakozásként valósul meg a nyelvelsajátítás.

8. Kutatási eredmények

Pályamunkám első fejezetében az alábbi hipotéziseket állítottam, melyeket egy internetes, pedagógusoknak szánt kérdéssorral és egy többnyelvű fiatalemberrel készített interjúval támasztok alá a következő alfejezetekben.

1. Amennyiben az anyanyelvi kompetenciák fejlesztésével párhuzamosan idegennyelv-elsajátítás is történik, mindkét oldal pozitívan hat egymásra.
2. A szülők támogatása elengedhetetlen a nyelvtanulás hatékonyságához a kora gyermekkorban.
3. A magyarországi óvodákban megfelelő, korszerű módszerek, eszközök alkalmazásával effektívebb lehetne az idegennyelvi nevelés.
4. Óvodáskorú gyerekek igénylik a változatos nyelvi foglalkozásokat, a motivációjuk fenntartásához szükséges.

8.1 Kérdőív

A dolgozatom eredményességéhez végeztem egy kutatást, összeállítottam egy 30 kérdésből álló kérdőívet. A kérdések segítségével szerettem volna átfogó képet kapni a magyarországi óvodákban történő idegennyelvi nevelés megvalósulásáról, pedagógusszemmel, igazolva ezekkel a hipotéziseimet.

A Facebook-on bárki számára megtalálható, óvodapedagógusok nyilvános szakmai csoportjaiban osztottam meg a kérdőívet. Kifejezetten olyan pedagógusok segítségét kértem, akik Magyarországon olyan óvodában dolgoznak, ahol bármilyen formában idegennyelvi nevelés valósul meg.

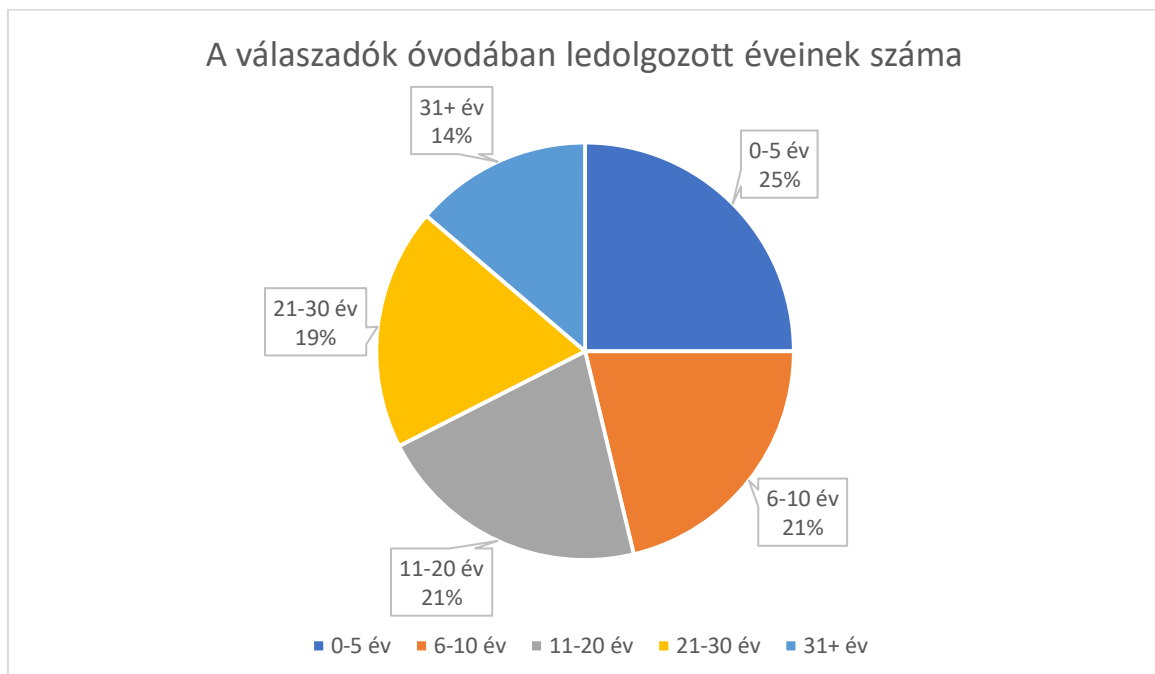
Az alábbi fejezetben található diagramokat és táblázatot, a Google-kérdőív eredményei alapján szerkesztettem.

A kérdőívben megfogalmazott kérdéseim az 1. számú mellékletben kerültek felsorolásra.

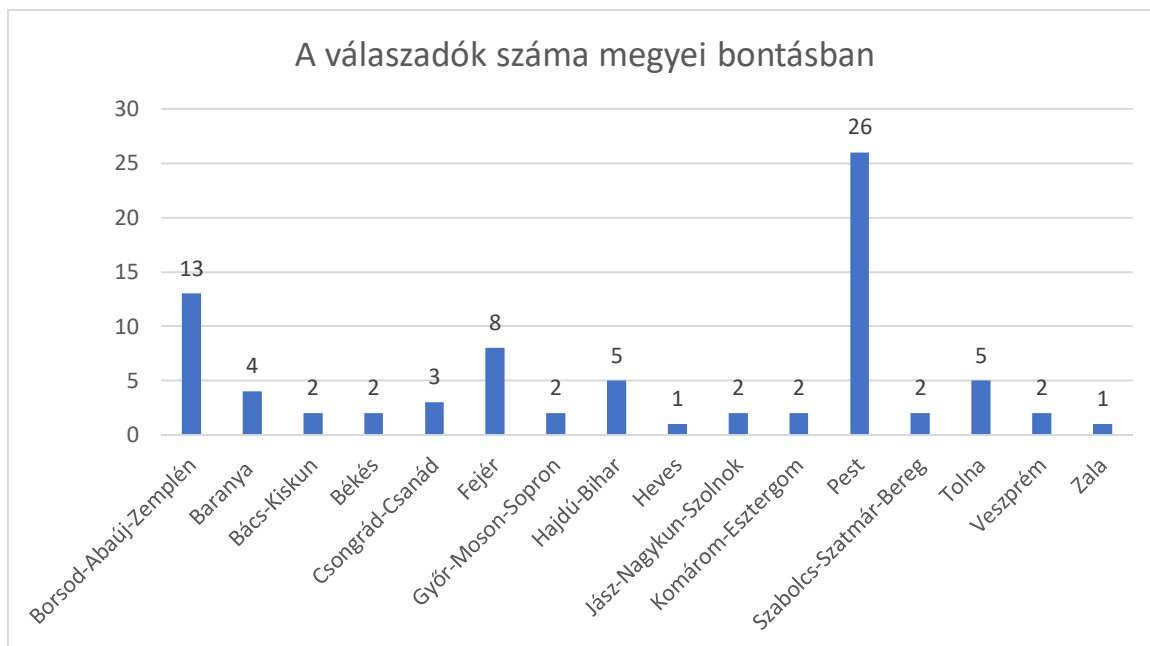
1. A kérdőívet összesen 79 nő és 1 férfi töltötte ki.

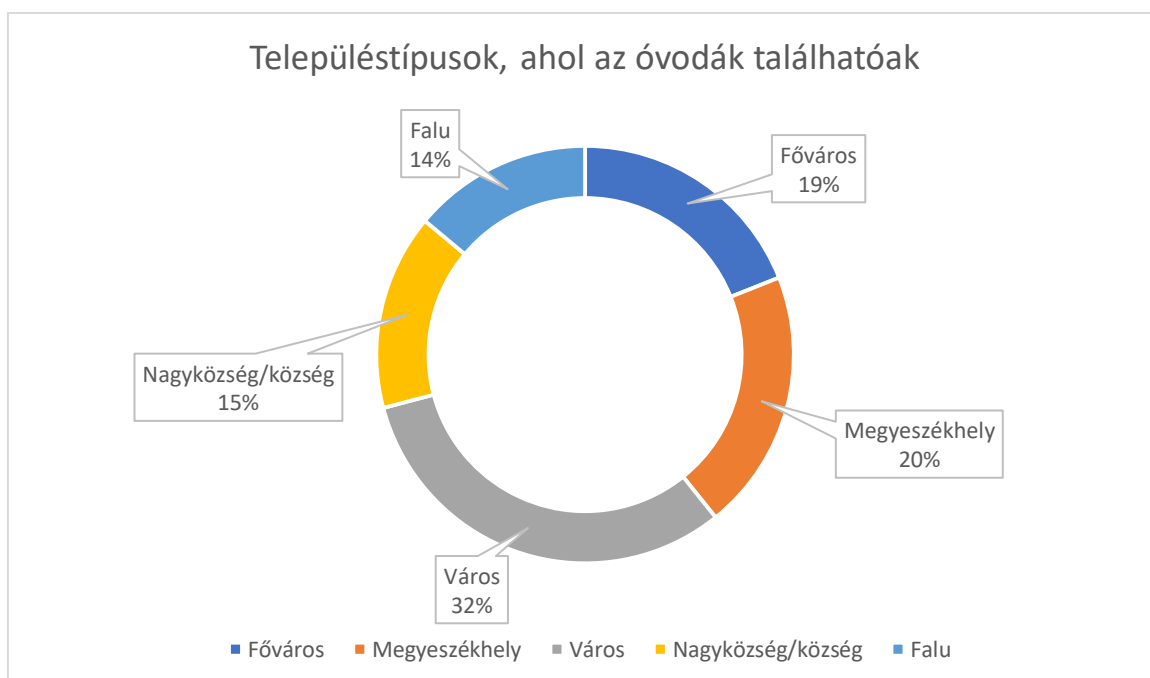
2. A válaszadók közül 20 fő 0-5 éve, 17 fő 6-10 éve, 17 fő 11-20 éve, 15 fő 21-30 éve, 11 fő több, mint 31 éve dolgozik óvodában.

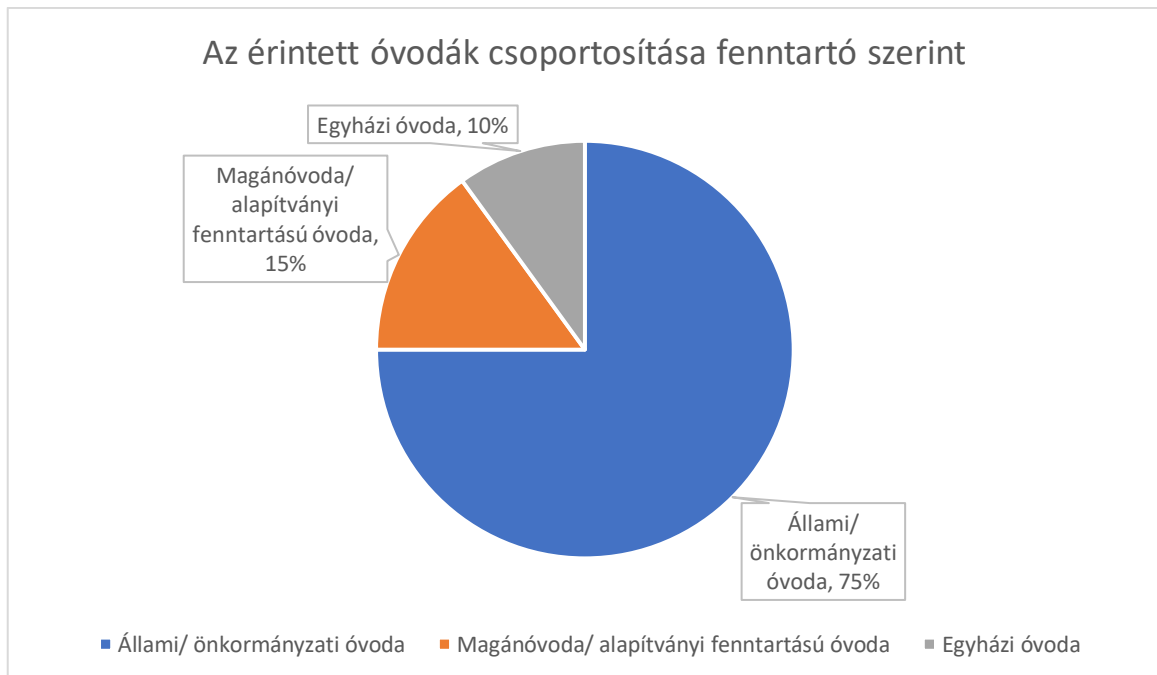
3. A legtöbb vélemény sorrendben Pest megyéből, Borsod-Abaúj-Zemplén megyéből és Fejér megyéből érkezett.

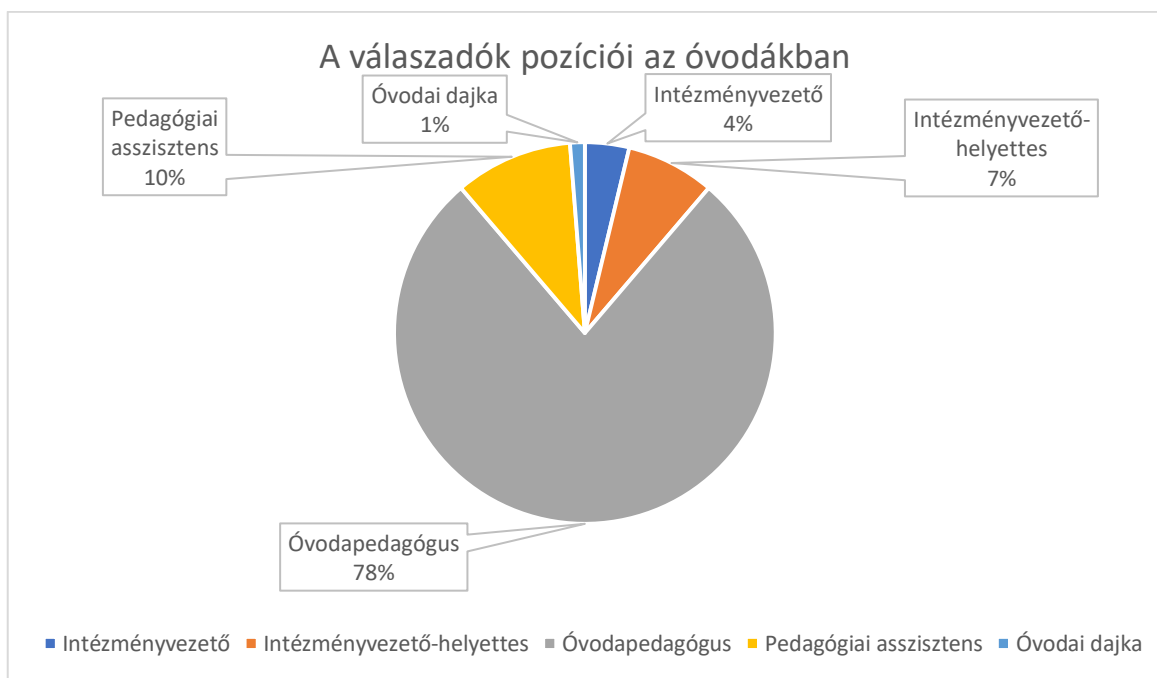
4. Az óvodák, ahol a válaszadók dolgoznak, 25 esetben városban található, 16 esetben megyeszékhelyen, 15 esetben a fővárosban, 12 esetben faluban, 12 esetben pedig nagyközségben vagy községben. Feltételezhetően azért ilyen magas a harmadik kérdés eredményeinél a Pest megyéből érkezett válaszok száma, mert valószínűleg Pest megyében több a kényelvű vagy nemzetiségi óvoda.

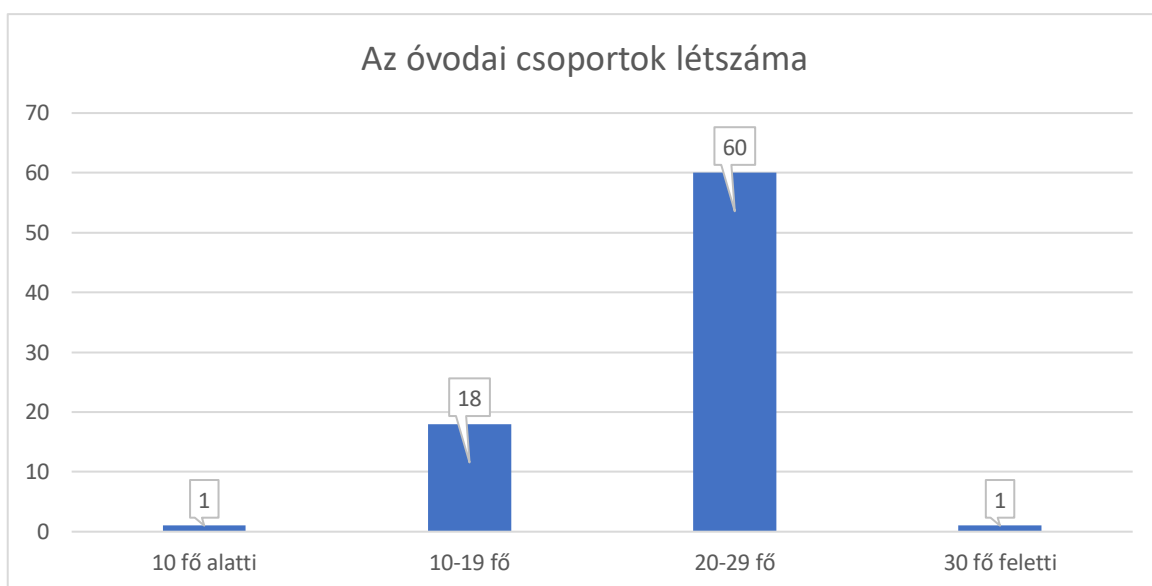
5. A válaszadók közül 60 fő állami/önkormányzati fenntartású óvodában dolgozik, 12 fő magánóvodában/ alapítványi fenntartású óvodában, 8 fő pedig egyházi óvodában.

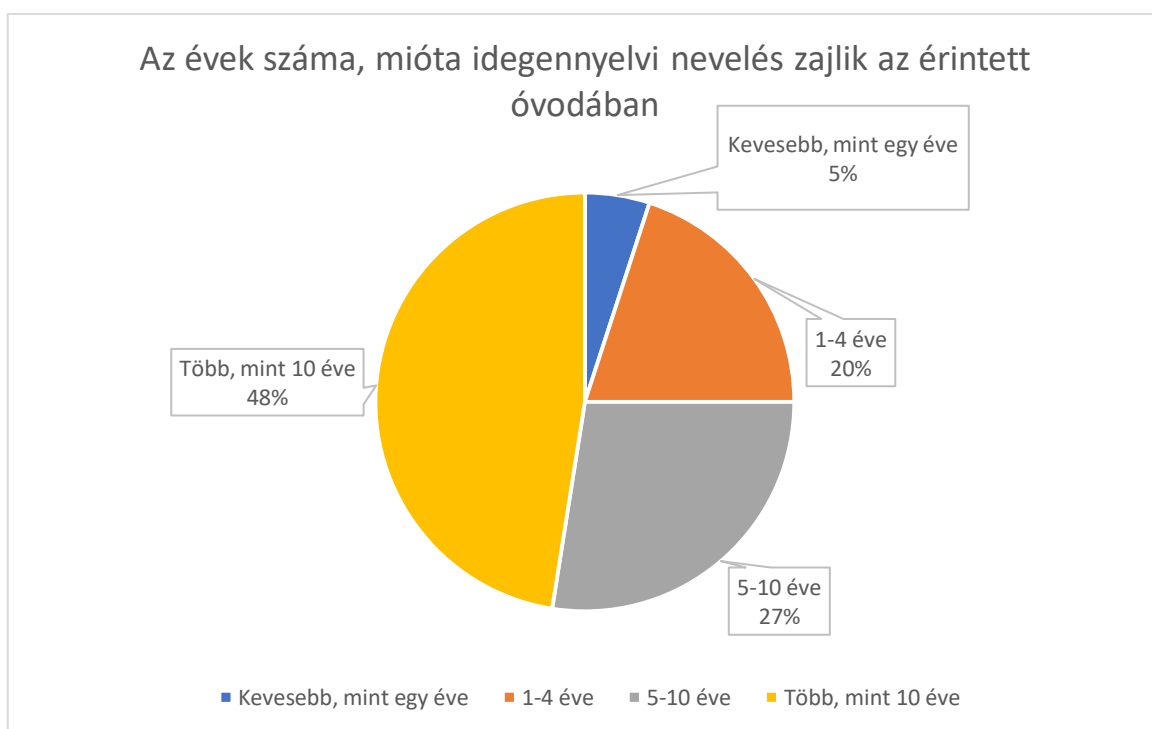
6. A válaszadók közül 62 fő óvodapedagógusként dolgozik, 8 fő jelenleg pedagógiai asszisztens, 6 fő intézményvezető-helyettes, 3 fő intézményvezető, 1 fő pedig óvodai dajka.

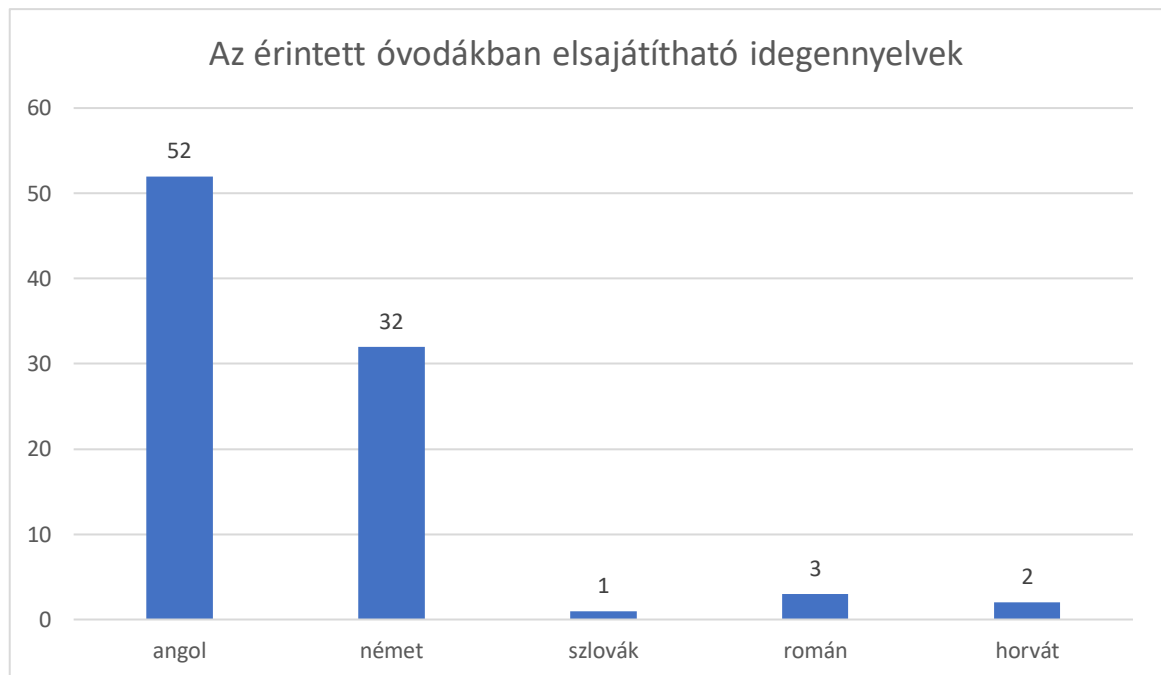
7. A válaszadók 75%-a 20 és 29 fő közötti létszámú csoportban dolgozik, 22,6% olyan csoportban dolgozik, ahol 10-19 fő között van a gyerekek létszáma, 1,2%, vagyis egy ember 10 fő alatti, valamint szintén 1,2% 30 fő feletti létszámú csoportban dolgozik.

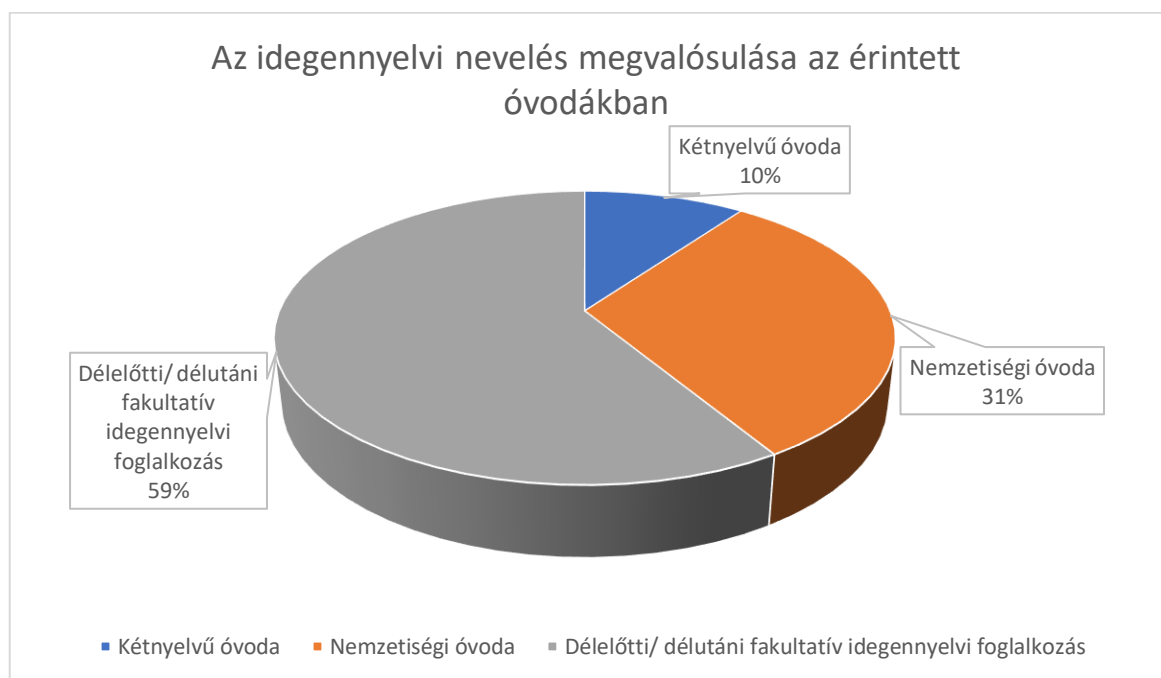
8. Azokban az óvodákban, ahol a válaszadók dolgoznak, közel az esetek felében, 38 esetben több, mint 10 éve, 22 esetben 5-10 éve, 16 esetben 1-4 éve, 4 esetben pedig kevesebb, mint egy éve zajlik idegennyelvi nevelés. Azt gondolom, akár a legrövidebb ideje tartó nyelvi képzés is lehetőséget ad egy megalapozott vélemény megformálására a kitöltő részéről.

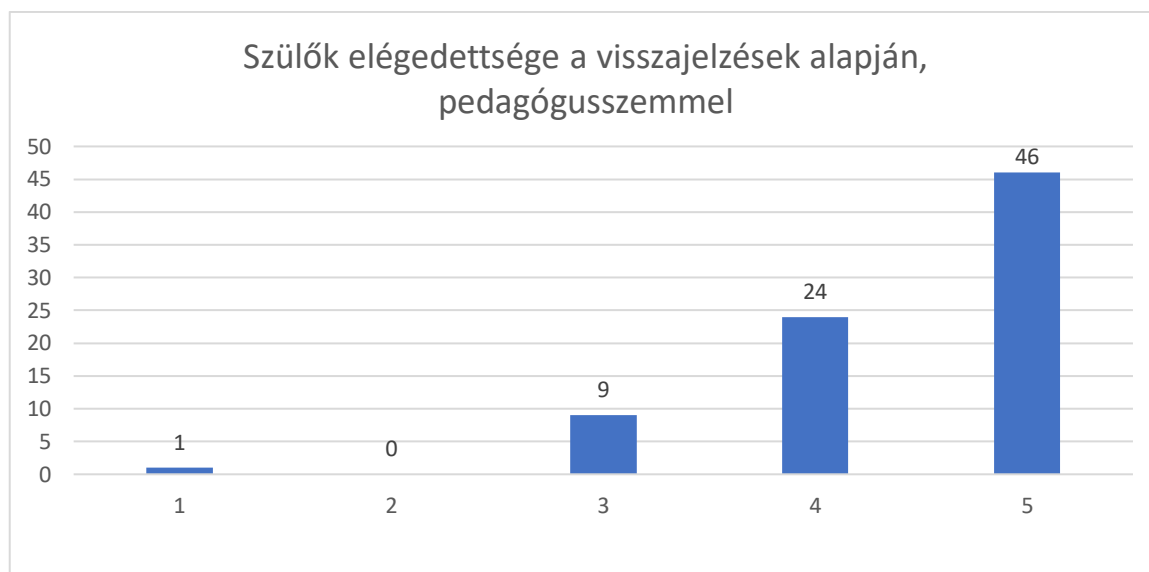
9. Azok az óvodák, ahol a válaszadók dolgoznak, 52 esetben angol, 32 esetben német, 3 esetben román, 2 esetben horvát, 1 esetben pedig szlovák nyelv megismerését biztosítják a gyermekek számára.

10. A válaszok alapján, nemzetiségi óvodában dolgozik 25 fő, kétnyelvű óvodában dolgozik 8 fő, 47 esetben pedig délelőtti vagy délutáni fakultatív foglalkozás keretei között valósul meg az idegennyelvi nevelés.

11. A következő kérdésben a pedagógusok, foglalkozásvezetők tapasztalatairól érdeklődtem, szülők visszajelzéseivel kapcsolatban, a nyelvoktatás hatékonyságát illetően.

A válaszok alapján az érintett szülők 57,5%-a nagyon elégedett, 30%-a elégedett, 11,3%-a semleges, 1,3% pedig nagyon elégedetlen.

12. Arra a kérdésre, hogy a válaszadó óvodapedagógusok szerint miben nyilvánul meg a szülők elégedettsége a nyelvi képzés tekintetében, sokféle válasz érkezett. Közülük a tipikus válaszok ezek:

42 válasz a szülők szóbeli pozitív visszajelzéseivel volt kapcsolatos, valamint, hogy gyakran érdeklődnek a szülők a foglalkozásokkal és azok menetével, anyagával kapcsolatban, igyekeznek nyomon követni gyermekük fejlődését és elégedettségüket fejezik ki.

37 válasz a gyermekek otthoni viselkedésével kapcsolatos, a szülők sok esetben újságolják a pedagógusoknak, hogy a gyermekek otthon is előszeretettel használják a nyelvet, énekelnek, mondókáznak idegennyelven. A gyerekek boldogan számolnak be nekik a foglalkozásokról, érezhetően gyarapszik a szókincsük, egyre több mindent értenek az adott nyelven. Az egyik válaszadó említett egy szülőt, aki a gyermeke nemzetiségi nyelven történő otthoni produkcióit videóra veszi és elküldi büszkén a pedagógusnak, köszönetet nyilvánítva.

15 esetben tettek a pedagógusok említést arról, hogy a szülők támogatják az óvodát, jó hírért viszik, valamint egymásnak is ajánlják a foglalkozásokat.

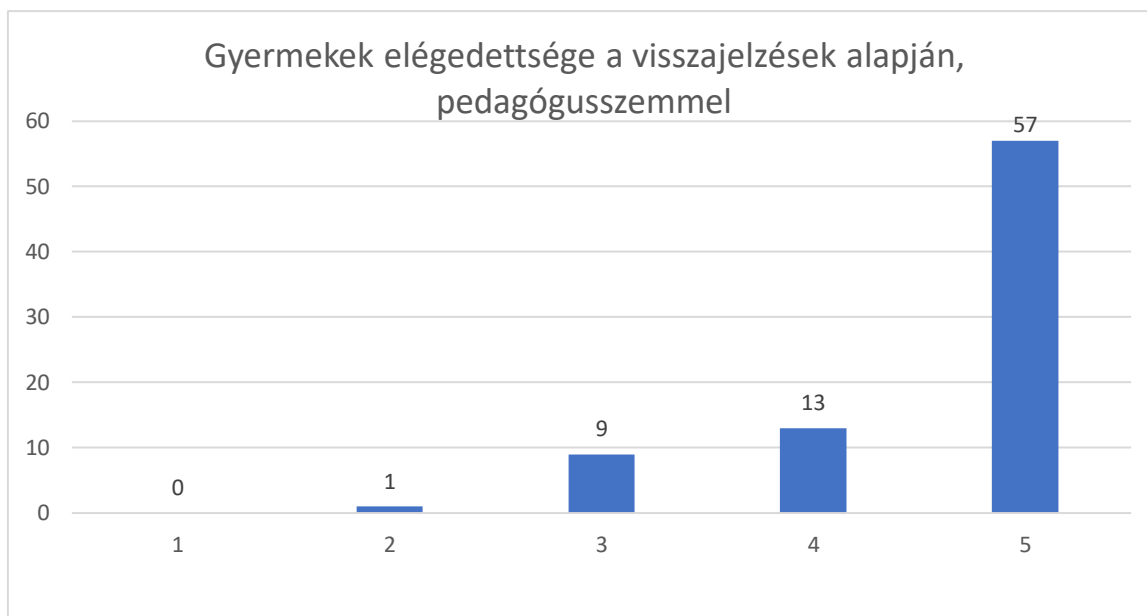
13 válasz arra tért ki, hogy sokkal könnyebb az általános iskolában idegennyelvet tanulni, miután az óvodában már megismerte valamelyest, sok szülő ez alapján dönt a nyelvi képzés mellett. Nyelvi tagozatra vagy akár kéttannyelvű általános iskolába íratják a gyerekeket, néhányan még az iskolások közül is visszajeleznek az óvodapedagógusoknak, pozitív beszámolókkal.

12 pedagógus abban látja a szülői elégedettséget, hogy egyre több gyermek jár fakultatív foglalkozásokra, egyre magasabb létszámokkal dolgoznak vagy kifejezetten az óvoda nemzetiségi csoportjába szeretnék járattatni gyermeküket, akár a nyelvi képzést biztosító óvoda mellett döntenek beiratkozáskor. Néhányan megjegyezték, hogy elenyésző a lemorzsolódó gyerekek száma, a szülők rendszeresen viszik a gyerekeket és évről évre beíratják őket újra.

Három fő esetben semleges válaszok születtek: „Nem tudom, mennyire elégedettek, mert a vírushelyzet miatt elég döcögős a különóra.”, „Különösebben nem jelenik meg, csak beíratják a gyermekeiket.”, „Tudomásul veszik, hogy vannak ilyen foglalkozások.”

Egy óvodapedagógus a szülők túlzott elvárásairól nyilatkozott: „Nálunk egy egyedülálló program keretén belül valósul meg az angol nyelvi nevelés. A szülők számára az a legfontosabb, hogy az angol nyelvi lektorhoz jól tudjon kapcsolódni a gyermek. Ha a lektor, lelkes és elhivatott, képes differenciáltan oktatni a gyermekeket és kapcsolatot teremteni velük akkor ez a legtöbb szülőnek elég. A szülők kb. 5%-a azt várja el, hogy gyermeke középső csoportban bő szókinccsel rendelkezzen és megfelelően alkalmazza az igeidőket, mely teljesen irreális.”

13. A következő kérdésben a pedagógusok, foglalkozásvezetők tapasztalatairól érdeklődtem, a gyermekek visszajelzéseivel kapcsolatban, a nyelvoktatás hatékonyságát illetően.

A válaszok alapján a gyerekek 71,3%-a nagyon elégedett, 16,3%-a elégedett, 11,3%-a semleges, 1,3% pedig elégedetlen. Jelentősen magasabb arányról számoltak be a válaszadók, a gyermekek elégedettségét vizsgálva, közel 15%-kal több gyermek nagyon elégedett a foglalkozásokkal, mint szülő. A szülők magasabb százalékban kaptak négy pontot, 30%-ban elégedettek, míg a gyerekek csak 13%-ban.

14. Arra a kérdésre, hogy a válaszadók szerint miben nyilvánul meg a gyermekek elégedettsége a nyelvi képzés tekintetében, sokféle válasz érkezett. Közülük a tipikus válaszok ezek:

54 válaszban valamilyen formában azt részletezték a válaszadók, hogy örömmel vesznek részt a gyerekek a foglalkozásokon, szívesen járnak, alig várják a foglalkozásokat. „Örömmel veszik, ha megérkezek értük és elindulunk a német foglalkozásra.”, „Heti egy alkalommal van foglalkozás, de minden nap kérdezik, hogy mikor lesz már angol?”, „Szomorúak a gyerekek, ha elmarad az angol.”

38 válaszadó arról számolt be, hogy a gyerekek szívesen használják a nyelvet, éneklük a tanult dalokat célnyelven, gyakran skandálják közösen a tanult verseket és párbeszédet. Számolnak, kifejezéseket gyakorolnak szabadidős játéktevékenységek során, büszkén mondogatják a tanultakat, sikerélményt tapasztalnak a nyelv használata közben. „Játék közben spontán módon a szóhasználatban jelennek meg idegen szavak, színezésnél mondják, hogy a ceruza red színű.”, „Szabadidős tevékenységek során is élvezetes módon beillesztik játékukba a német irodalom sajátosságait, a tanultak alapján.”, „Boldogan vesznek részt a tevékenységben, otthon németül kívánnak jó étvágyat, német dalra pakolnak össze...”, „Külön öröm neki, amikor német műsorral lépünk fel rendezvényeken.”

17 pedagógus szerint a gyerekek aktivitása, kíváncsisága, motivációja és öröme nyújtja a legerősebb visszajelzést. Boldogan mesélnek a foglalkozásokon törtétekről, az élményeikről, akár otthon is. Ketten kiemelték, hogy játékos módszertanra van szükség, valamint a gyerekek számára a változatosság nagyon fontos, a IKT eszközök használatát előnyben részesítik, sok mozgással és játékkal kísérve.

Egy válaszadó értékelte negatívan a visszajelzéseket: „Sokuk magyar szavakkal is küszködik, és akkor még ráhúzzuk a németet, így egyik sem lesz tökéletes. Ebédnél és reggeli köszönetkor németezünk.” Egy pedagógus a nyilatkozata alapján még egyáltalán nem kapott visszajelzést a gyermekektől.

15. A következő kérdésemmel arra voltam kíváncsi, hogy a válaszadók szerint miben nyilvánul meg a nyelvi képzés hatékonysága. Sokféle válasz érkezett, a tipikus válaszok ezek:

„47 válaszadó szerint a nyelvi képzés hatékonysága megnyilvánul abban, hogy a gyermekek aktívan használják az idegennyelvet a mindennapokban. „Idegen nyelven is beszélnek velem a gyerekek: kérnek, számolnak megnevezik az évszakot, az napi időjárást stb.)”, „Élvezettel próbálnak beszélni angolul napközben is, a tanult dalokat vagy a szavakat ismételve.”, „Gyakran játszanak angoltanárosat, ahol van gyerekcsoport és angoltanárs is.”

29 válasz érkezett azzal kapcsolatban, hogy iskolában sokkal könnyebb dolga lesz a gyermeknek, ha már találkozott idegennyelvvvel korábban. „Játékos formában való elsajátítása pozitívan hat a későbbi idegennyelv tanulására.”, „Az iskola visszajelzései alapján már az elsősök is használható tudással, a nyelv felé nyitottan mennek iskolába.”, „Fogékonyak a gyermekek ebben a korban a nyelvi oktatásra.”. „A gyerekek nyitottabbak lesznek az új ismeretekre, fejlődnek a képzés által.”

17 pedagógus kiemelte a gyermekek magabiztosságát: „Figyelmük koncentráltabb, magabiztosabbak, nyitottabbak.”, „Magabiztosabbak a nagycsoportosok, ha felnőttel beszélgetnek.”, „Fejlődnek a gyerekek, egyre érdeklődőbbek, bátrabbak.” A kommunikációs képesség fejlődésére 14 válaszadó tért ki, beleértve a szókincs bővítés lehetőségét is.

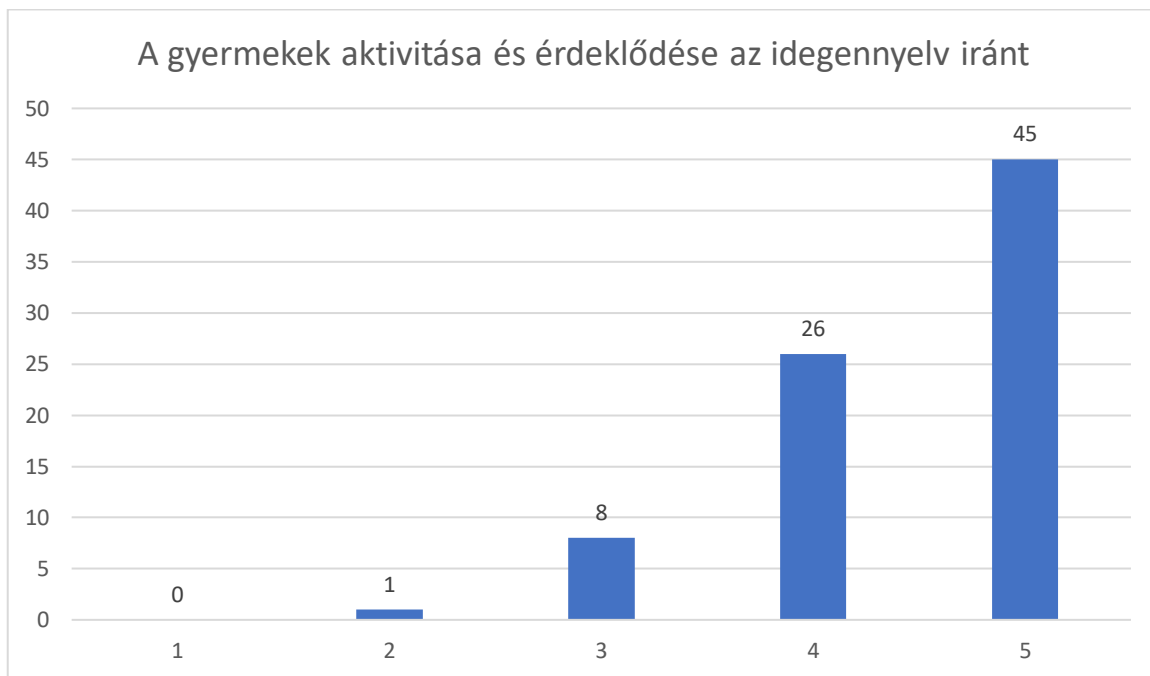
Az egy pedagógus véleménye kiemelkedően pozitív volt: „MINDENBEN. Fontosnak tartom, hogy minél előbb ismerkedjenek a gyerekek az idegen nyelvvel. A mai világban kincs idegen nyelven beszélni.”

Semleges vélemények közül kettő érkezett: „Óvodáskorban nehéz ezt mérni, mivel elsősorban ekkor még a gyerekek passzív nyelvtudása fejlődik.”, „Nagyon kevés németes pedagógus van, így vannak csoportok, ahova csak átjárnak heti 2x20 percre.”

Negatívan pedig hárman szemlélik a nyelvi képzés hatékonyságát, a válaszadók közül: „Nem látok semmi eredményt. a csoportunkból négyen járnak, de nem mutatkozik náluk semmi. Nem használják, nem mondókáznak, nem énekelnek.”, „Semmiben. Sőt, káros hatását látjuk, érzékeljük minden nap a csoporton belül. Például nem használják magyarul a szavakat.”, „Hátrányát látom csak, mert a gyerekek magyarul sem igen tudnak, és rá a német... Aztán iskolába kerülnek és nem biztos, sőt, esélyes, hogy más nyelvet tanulnak majd az iskolában.”

Azt gondolom, az első két negatív vélemény esetében bizonyára az alkalmazott módszer lehet, ami nem megfelelő. A harmadik esetben viszont a kitöltő az utolsó gondolattal egy fontos, reális problémát vázol fel. Egy magyar anyanyelvű gyermek idegennyelvként például német nyelvet tanul egy óvodában, aztán bekerül olyan általános iskolába, ahol angol nyelv tanulására van lehetősége. Ebben az esetben a megkezdett német nyelvsajátítási periódus félbeszakad, és egy másik váltja fel. Erre a problémára, véleményem szerint megoldást jelentene, ha egy adott településen, ahol egy olyan óvoda és olyan általános iskola van, ahol biztosítanak idegennyelvi képzést, abban az esetben ezeknek az intézményeknek fontos lenne azonos nyelvek oktatását lehetővé tenni.

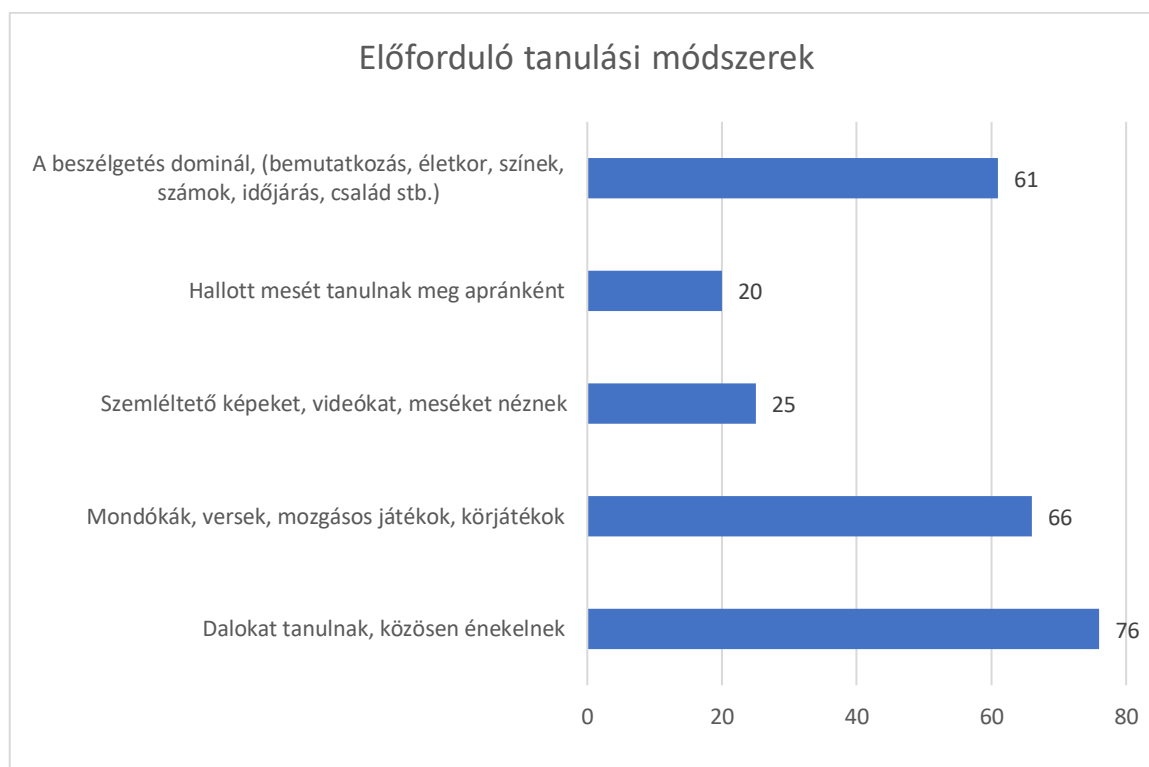
16. A válaszadók szerint a gyermekek aktivitása és érdeklődése az idegennyelv megismerésével kapcsolatban, az alábbi diagram szerint alakul, 1-5-ig terjedő skálán.

A gyermekek elégedettségét ábrázoló diagrammal összehasonlítva hasonló arányú adatokat tudunk erről a diagramról is leolvasni, az elégedettség mégis magasabb pontokat kapott, mint az aktivitás. A gyerekek 56,3%-ban nagyon aktívak és érdeklődőek, 32,5%-ban aktívak és érdeklődőek és 10%-ban semlegesek. Elégedettségüket tekintve 71,3%-ban nagyon elégedettek, 16,3%-ban elégedettek, 11,3%-ban semlegesek. Én azt gondolom, hogy a gyerekek elégedettségi szintje magáért beszél a nyelvi képzés hatékonyságát vizsgálva. Az érdeklődés és az aktivitás magas szinten van jelen, mégis sok múlik azon, hogy a pedagógusok milyen módszereket alkalmaznak és mennyire játékos formában biztosítanak lehetőséget az idegennyelvek elsajátítására, a gyermekek számára.

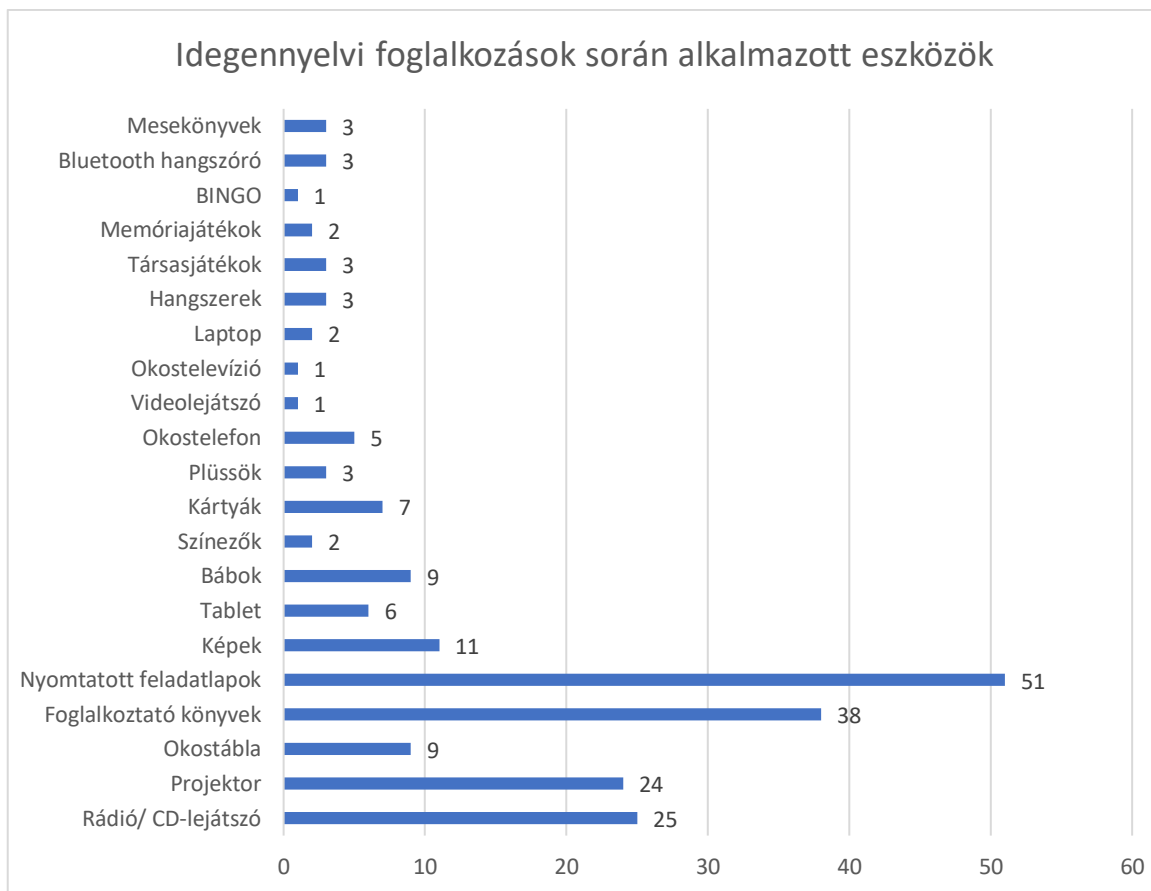
Második hipotézisem szerint a szülők támogatása elengedhetetlen a nyelvtanulás hatékonyságához a kora gyermekkorban. Az utóbbi hat kérdést alapul véve, véleményem szerint az állításom ezekkel a válaszokkal igazolható, mivel a gyerekek esetében még magasabb elégedettségi szintet jelöltek meg a pedagógusok, mint a szülők esetében, ahol szintén magas számok alakultak. Azt gondolom, szülői támogatás nélkül a gyermekek nem lennének ennyire motiváltak és ezáltal kevésbé lenne hatékony a nyelvelsajátítás folyamata.

17. A következő kérdésben az idegennyelvi nevelés során előforduló tanulási módszereket vizsgáltam.

Jól láthatóan legmagasabb arányban dalokat, verseket, mondókákat tanulnak a gyerekek a foglalkozások során, valamint a beszélgetést erősítik, a kommunikációs képességet fejlesztik. Olyan egyéb választ, amely releváns különbséget mutatna az általam megadott lehetőségektől, nem adott senki. Nagyon jól bevált, könnyen alkalmazható, effektív technikák, ellenben nem tartom korszerűnek ezeket a tanulási módszereket. Szerintem manapság már sokkal több lehetőség rendelkezésre áll, mint 20 évvel ezelőtt, tekintve, hogy ugyanezeket a módszereket alkalmazták akkor is, mikor én voltam óvodás, a videók és egyéb IKT-eszközök használatának kivételével. Érdeemes lenne kiegészíteni a jól bevált módszereket újabb, változatosabb módszertani elemekkel, melyek inkább a gyerekek empatisz képességére, érzelmeire hatnak, és elsősorban gondolkodni tanítják őket, az elsajátítandó ismeretanyag fokozott mértékű beépülésének érdekében. Nem a lexikális tudásbázist kellene bővíteni, hanem élményben részesíteni a gyerekeket, amelyhez ma már javarészt minden eszköz adott a pedagógusok számára. Azt gondolom, a harmadik hipotézisemre hivatkozva, hogy ha korszerűbbek lennének a tanulási módszerek és az alkalmazott eszközök, hatékonyabb formában valósulhatna meg az idegennyelvi nevelés.

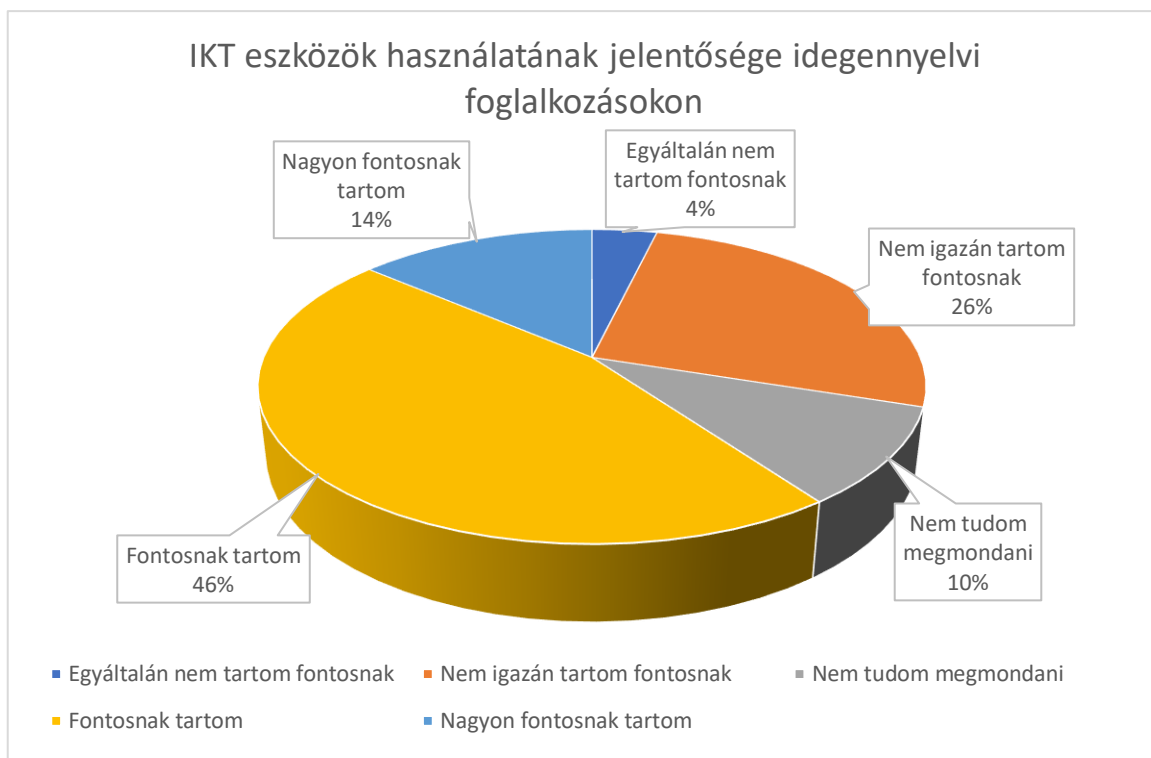
18. A következő kérdéshez idegennyelvi foglalkozások során használt eszközöket sorolták fel a válaszadó pedagógusok.

Nagyon magas arányban, 51 esetben jelennek meg nyomtatott feladatlapok, 38 esetben pedig foglalkoztató könyvek. Korszerűtlennek tartom őket, mindamelllett, hogy hasznosnak is természetesen. Összesítettem a válaszadók által felsorolt IKT eszközöket – rádió/ CD-lejátszó, projektor, okostábla, tablet, okos telefon, videólejátszó, okos televízió, laptop, Bluetooth hangszóró –, mely lehetőségeket 76 válaszadó használja a foglalkozásokon.

Kétséget kizáróan, a számadatok szerint, az IKT eszközök használata a legkedveltebb a pedagógusok – és valószínűleg a gyerekek által is – az idegennyelvi foglalkozások során. Ez a harmadik hipotézisemet igazolja, miszerint pedagógusok részéről mutatkozik igény a korszerű technika alkalmazására, az effektívebb idegennyelvi képzés érdekében.

19. A válaszadók véleményét kérdeztem azzal kapcsolatban, hogy mennyire fontos IKT eszközöket alkalmazni a nyelvi foglalkozások során.

Pedagógusok közül meglehetősen sokan tartják fontosnak vagy nagyon fontosnak az IKT eszközök alkalmazását, a nyelvi foglalkozások során. 37 fő fontosnak tartja, 11 fő pedig nagyon fontosnak. Nyolcan bizonytalanok, illetve 24-en nem vagy egyáltalán nem tartják fontosnak. Ez az arány, véleményem szerint, szintén a harmadik hipotézisemet igazolja, a pedagógusok részéről mutatkozik igény a korszerű technika alkalmazására, az effektívebb képzés érdekében.

20. Speciális nyelvi rendezvényekkel kapcsolatban érdeklődtem a kérdőívben, a kérdésem az volt, hogy szervez-e az óvoda ilyen jellegű eseményeket.

23 esetben egyáltalán nincsenek nyelvi rendezvények vagy idegennyelvű műsorok az óvodákban. Három válasz érkezett, ahol tervezik, de egyelőre nincsenek.

19 óvodában nemzetiségi esteket, napokat vagy heteket szoktak rendezni, kiemelt figyelmet biztosítva a hagyományőrzésnek. Márton nap, Barbara nap, Városi Svábfeszt, Trachttag, Tavaszváró fesztivál. Az egyik válaszban említette a pedagógus, hogy a helyi nemzetiségi önkormányzattal együttműködésben valósulnak meg nemzetiségi programok.

18 válasz alapján az ünnepekhez csatolnak különféle rendezvényeket. Karácsony, hálaadás, húsvét, Halloween, apák napja, St. Patrick's Day stb. A válaszokból az derült ki, hogy leginkább az angol nyelvet oktató intézmények hajlamosak ünnepekhez kapcsolódó nyelvi rendezvényeket szervezni, talán az lehet az oka, hogy Magyarországon az angolszász kultúrában megjelenő ünnepek a legismertebbek.

6 óvodában tartanak rendszeresen bemutató foglalkozásokat, jellemzően év végén a szülőknek, egy esetben pedig a helyi önkormányzat dolgozóinak is.

10 kitöltő válasza alapján vesznek részt a gyerekek különféle fellépéseken és adnak idegennyelvi műsorokat: „Horvát gyerekszínház, iskolai műsorok, ünnepélyek, mesemondó, versmondó alkalmak.”, „Alkalmanként adunk román nyelvi műsort.”, „Kétnyelvű meseelőadások.”, „Környező településekre hívnak minket fellépni.”, „Évzárón megjelennek angol dalok, mondókák, körjátékok.”.

4 óvodában pedig koncerteket rendeznek, meghívott vendégekkel közreműködve, jellemzően interaktív formában kivitelezve.

21. A kétnyelvű óvodában dolgozó pedagógusokat kértem, hogy tapasztalataikat előnyök és hátrányok szerint csoportosítsák, az alábbi táblázatban található válaszok érkeztek a kérdésre:

Előnyök	Hátrányok
• „A gyerekekkel megismertethetők egy másik nyelvet, amit szívesen használnak” • „Játékosan, könnyedén megtanulhat egy második idegen nyelvet gyerekkorban (ez más készségeire is pozitívan hathat), gátlások nélkül használhatja.” • „A gyermekek, szülők pozitív hozzáállása.” • „A gyerekek nyelvi készségének fejlesztése mellett a sajátjaim is folyamatosan szinten vannak tartva, valamint megkönnyíti az idegen nyelvű kollégákkal való kommunikációt is.” • „Előnye rengeteg van, a gyermekek nyitottak a nyelvek iránt, szívesen vesznek részt a foglalkozásokon, tudásuk sokrétű, más ismereteket szereznek.” • Szókincs mindkét nyelven bővül • „A kétnyelvű csoportok felszereltsége jobb, mint a csak magyar nyelvű csoportoké.” • „Az angolszász kultúrával történő megismerkedés során sok-sok élmény éri a gyermekeket.”	• „A kommunikáció olykor nehezebb.” • „Hátrányokat csak a megnövekedett dokumentáció miatt tapasztalok, mert duplán kell vezetni a naplót.” • „Elveszi a játszóidőt.” • „Túl kevés a pedagógus, aki 2 nyelvet beszél.” • „Nagyon sok gyermeknek vannak részképesség zavarai, melyek fejlesztésére kevesebb idő jut az angol nyelvű csoportokban.”

22. Az idegennyelvi foglalkozásvezetőket kértem, hogy foglalják össze az általuk vezetett foglalkozások általános menetét.

A beérkezett válaszok alapján jellemzően azonos mintára épülnek a foglalkozások: „Motiváció után kezdeményezés az óvónővel egyeztetett, illetve az évszaknak is megfelelő heti témában. Reggeltől ebédig a mindennapi életet, egész délelőttöt áthatja, a gondozási tevékenységeken keresztül, az étkezésen át minden idegen nyelven történik.”,

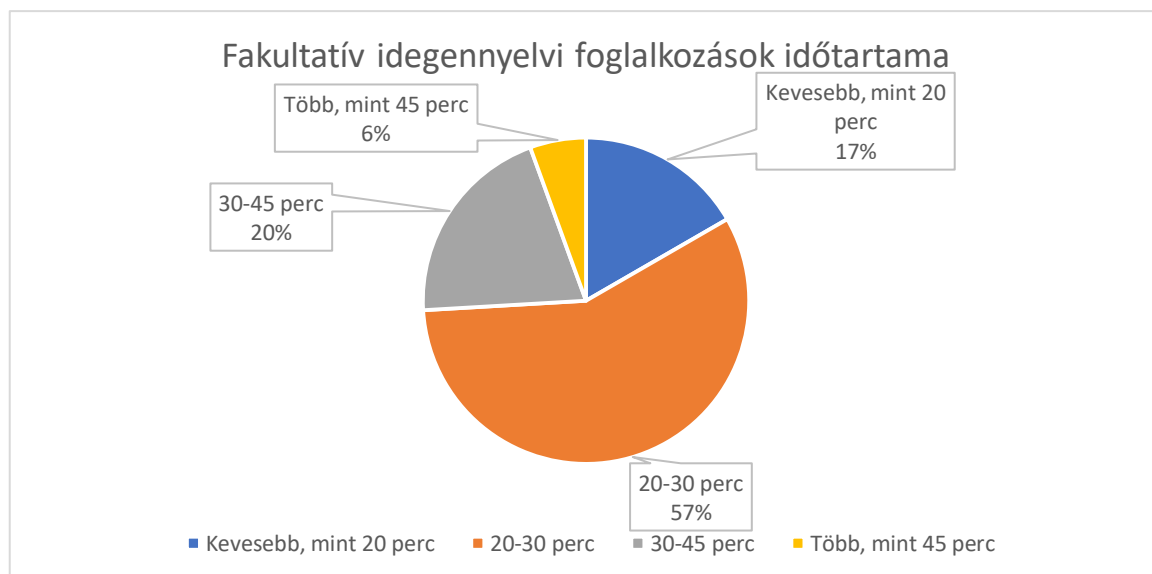
„Azonos napon, azonos időben zajlik a foglalkozás. Mindig van egy beszélgetőkör, aztán van egy mozgásos dal, ami átmozgatja őket, majd valamilyen mozgásos játék, szobros vagy „Simon says”. Ezután jön az új ismeretanyag szemléltető eszközökkel, majd a végén is van ének, mondóka.”,

„30 perces foglalkozások keretei között beszélgetünk a gyerekekkel, minden gyerek válaszol egy egyszerű kérdésre, így átállunk egy kicsit magyarról angolra. Ezután az előző alkalommal tanultakat röviden összefoglaljuk, énekelünk és mondókázunk.”,

„Minden foglalkozás elején egy dallal üdvözljük egymást. Kicsit ismételünk az előző alkalom dalaiból, verseiből, vagy szókincséből a korábban tanult játéktevékenységekkel. Bemutatom a gyerekeknek az új témát, szemléltetéssel vezetem rá őket. Általában kézműves tevékenység közben ismétljük az új dalokat, verseket. (A kész munkák segítségével otthon felidézhetik a tanult dal, vagy verset.) Minden alkalom végén egy videót nézünk meg, vagy dalt hallgatunk, mely a témához kapcsolódik. Végül egy kis mondókával zárjuk a foglalkozást.”.

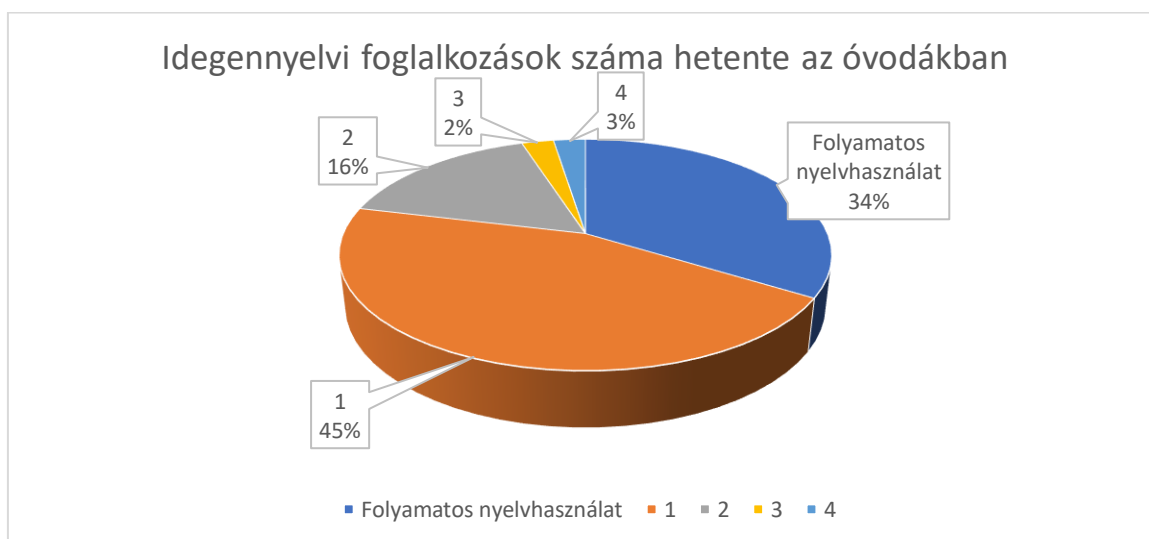
Összességében tehát a beszélgetést és az ismétlést jellemzően valamilyen dal vagy mozgásos játék kíséri, ezután sajátítják el az új ismeretanyagot, amit újra mondókák és énekek követnek, majd a végén dicsérattal és jutalmakkal motiválja a gyerekeket a foglalkozásvezető.

23. Összesen 54 válasz alapján, a fakultatív idegennyelvi foglalkozások 31 esetben 20-30 percesek, 11 esetben 30-45 percesek, 3 esetben több, mint 45 percig tartanak, 9 esetben pedig kevesebb, mint 20 percig tartanak.

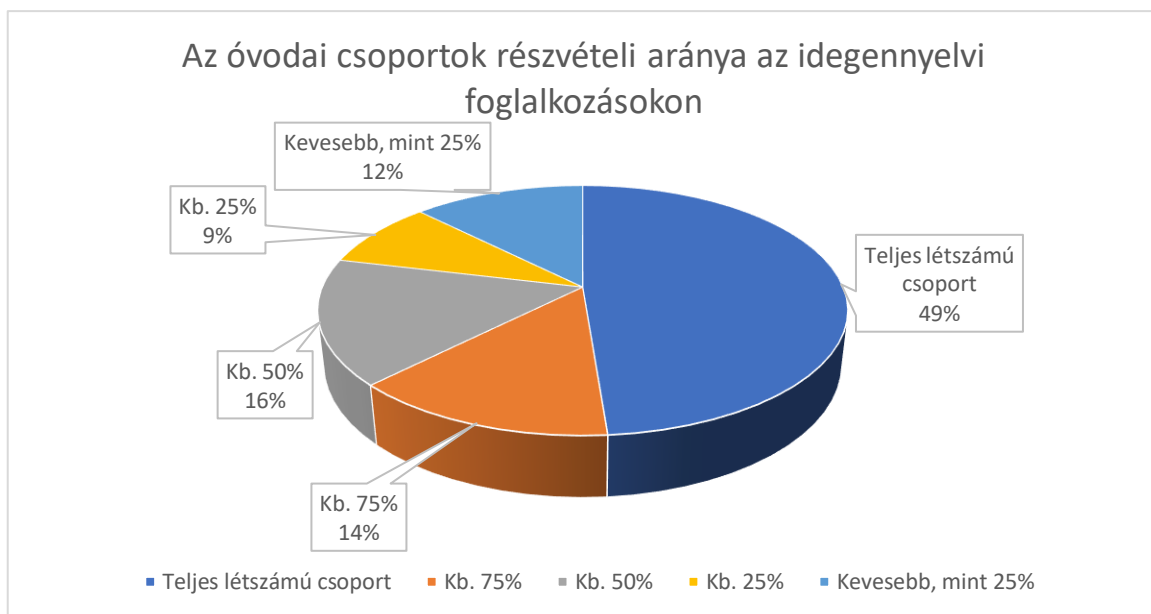
A hetedik fejezetben hivatkoztam a „*Többsz nyelvűség az óvodákban*” című módszertani kézikönyvben található információra, mely alapján a nyelvi foglalkozások időintervallumát fél órára kellene szabályozni. Ennek alapján úgy vélem, hogy a 14 említett esetben, ahol túllépik a 30 percet, túl sok az idegennyelvi foglalkozásra szánt idő.

24. A nyelvi órák száma hetente az alábbiak szerint alakul az érintett óvodákban.

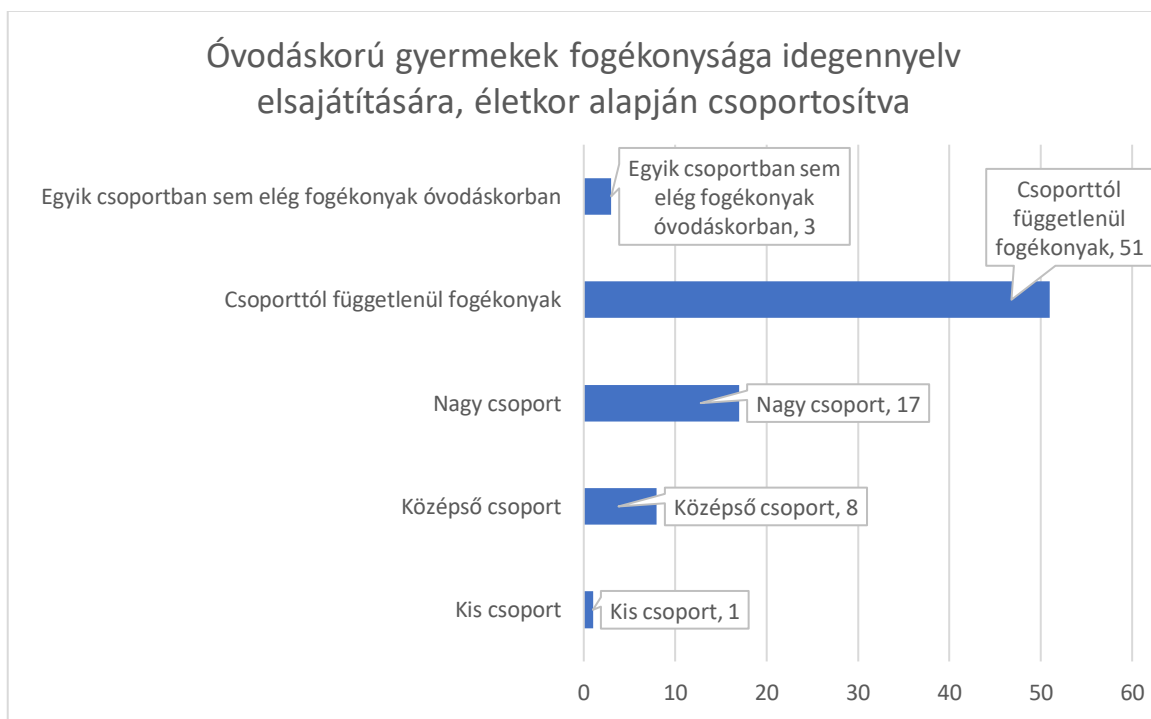

80 válaszadó közül 27 fő úgy nyilatkozott, hogy folyamatos az óvodában a nyelvhasználat, feltételezhetően a nemzetiségi és a kétnyelvű óvodák mindennapjaiban valósul meg így. 36 esetben hetente egy idegennyelvi foglalkozást tartanak a gyerekeknek, 13 óvodában kettőt, két óvodában hármat és szintén kettőben négyet.

25. A csoportok létszámát alapul véve, 39 esetben a teljes létszámú csoport, 7 esetben a csoport 75%-a, 13 esetben körülbelül a csoport 50%-a, 11 esetben a csoport 25%-a, 10 esetben pedig kevesebb, mint a csoport 25%-a vesz részt az idegennyelvi foglalkozásokon.

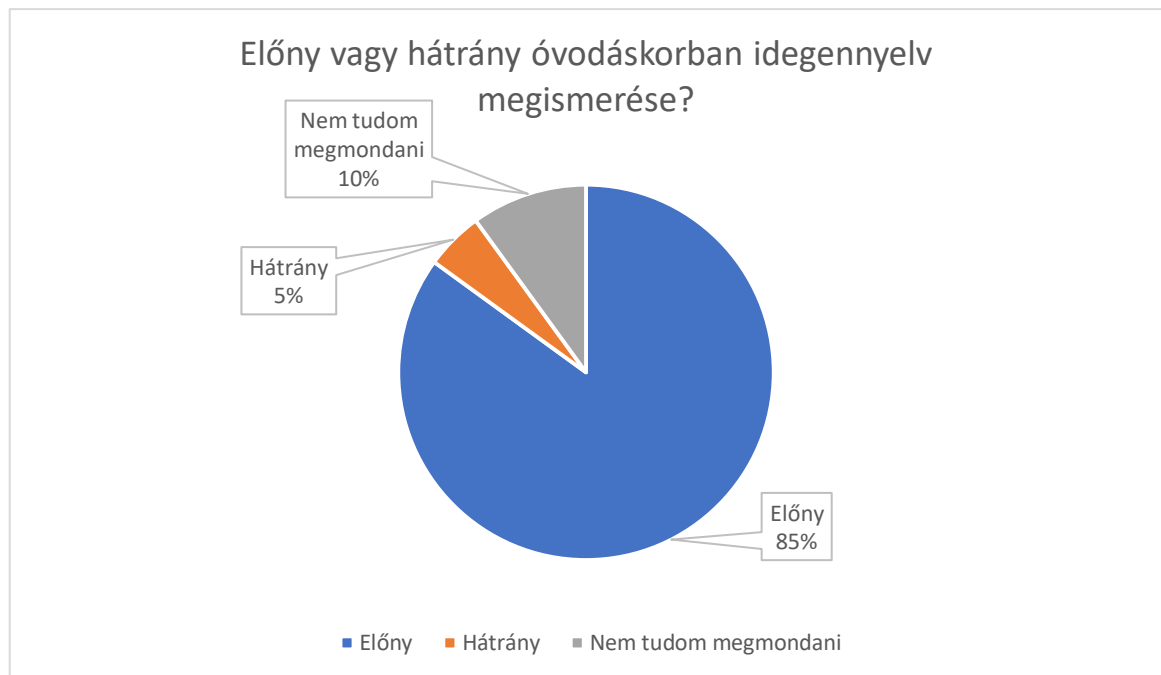

26. A pedagógusok véleményére voltam kíváncsi, azzal kapcsolatban, hogy a gyermekek szerintük melyik óvodai csoportban fogékonyak leginkább idegennyelv megismerésére.

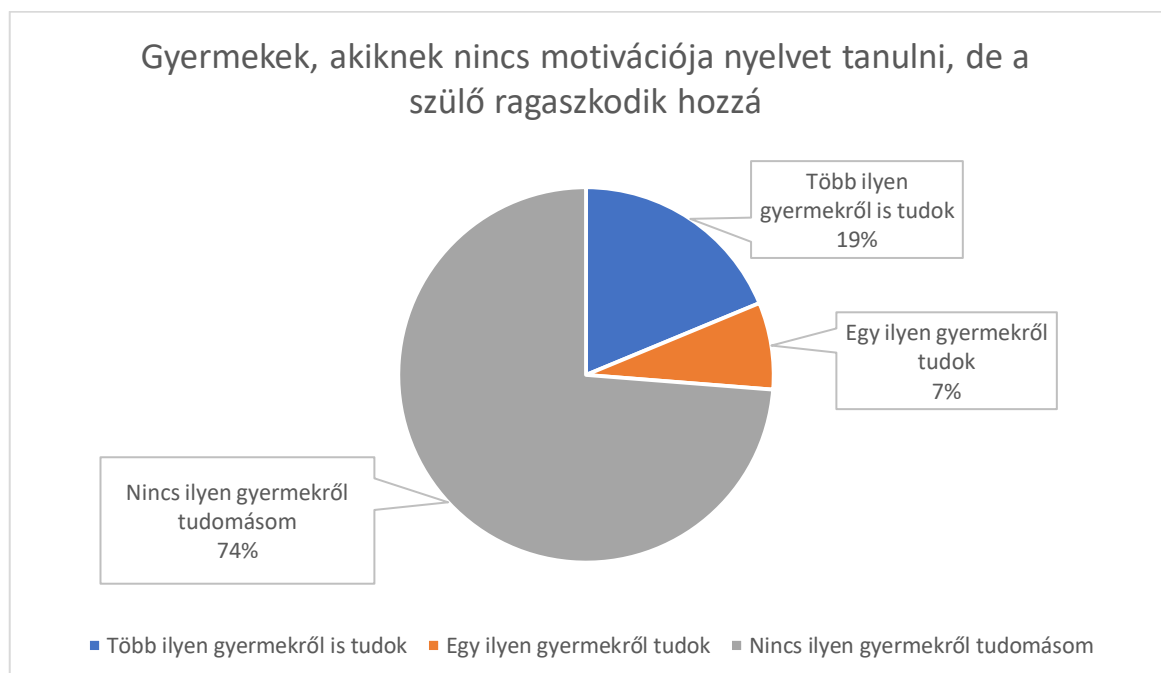

Nagyon magas arányban, a válaszadók közel 60%-a egyöntetűen úgy gondolja, hogy csoporttól függetlenül fogékonyak az óvodáskorú gyerekek idegennyelvek elsajátítására.

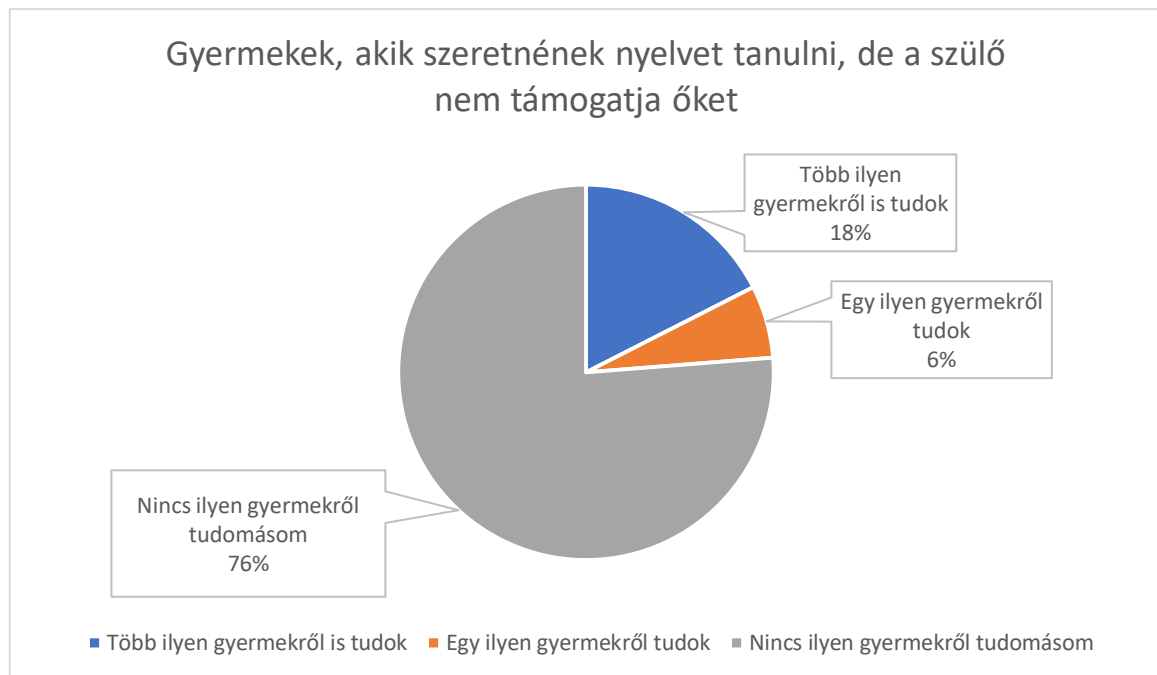
27. A válaszadók véleményét kérdeztem arról, hogy óvodában idegennyelvvel megismertetni a gyerekeket előny vagy hátrány. A pedagógusok közül 68 fő azt válaszolta, hogy előny, 4 fő szerint hátrány, 8 fő pedig bizonytalan.

28. A válaszadóknak 6 esetben tudomása van egy gyermekről, akinek semmi kedve idegennyelvet tanulni, de a szülő ragaszkodik hozzá, 15 esetben több gyermekről is van tudomásuk, 59 esetben nincs ilyen gyermekről tudomásuk.

29. A válaszadóknak 5 esetben tudomása van egy gyermekről, akinek lenne kedve idegennyelvet tanulni, de a szülő nem támogatja, 14 esetben több gyermekről is van tudomásuk, 61 esetben nincs ilyen gyermekről tudomásuk.

Utóbbi két kérdést vizsgálva a második hipotézisemet igazoltnak érzem, amely szerint a szülők támogatása elengedhetetlen a nyelvtanulás hatékonyságához a kora gyermekkorban. Mindkét esetben 70% felett van azok aránya, ahol a szülő is támogatja a gyermeket, illetve a gyermek is motivált az idegennyelv elsajátításával kapcsolatban.

30. A válaszadóktól érkezett egyéb megjegyzések a témához kapcsolódóan:

- „Az idegen nyelvvel való találkozást csak játékos formában, mozgáson keresztül, mondókákkal, dalokkal tudom elképzelni ebben a korosztályban.”
- „Nagyon fontos a játékoság és több érzékszerv bekapcsolása ebben a korban a nyelvtanulásnál.”
- „Az óvoda dönt ki járhat, ingyenes, ha valaki nem szeretne menni nem erőltetjük, de az nagyon ritka!
- „Heti egy alkalommal nem fogok óvodában nyelvészprofesszorokat faragni. Ha már megszereti, és felismeri a hangzást, szerintem nyert ügyem van. Az anyanyelvi tiszta hangzás fontos.”
- „A teherbírás nem korfüggő, az ovisok is eléggé "be vannak táblázva".

8.2 Elemzés, összegzés

A kérdőíves kutatásom során nagyon sok kérdésre kaptam egyöntetű és egészen szerteágazó válaszokat is, ellenben azt gondolom, az eredmények az én elképzeléseimet igazolják.

Első hipotézisemben azt állítom, hogy amennyiben az anyanyelvi kompetenciák fejlesztésével párhuzamosan idegennyelv elsajátítás is történik, mindkét oldal pozitívan hat egymásra. Ezt a hipotézist a kitöltők közül többen is igazolták, sokan tértek ki arra, hogy a gyerekek szókincse mindkét nyelven párhuzamosan bővül, a kommunikációs képességük javul, magabiztosabban beszélgetnek anyanyelven is a felnőttekkel. (ld. 12, 15, 21)

Második hipotézisem szerint a szülők támogatása elengedhetetlen a nyelvtanulás hatékonyságához a kora gyermekkorban. Úgy gondolom, az állításom az érkezett válaszokkal igazolható. A gyerekek esetében még magasabb elégedettségi szintet jelöltek meg a pedagógusok, mint a szülők esetében, ahol szintén magas számok alakultak. Azt gondolom, szülői támogatás nélkül a gyermekek nem lennének ennyire motiváltak és ezáltal kevésbé lenne hatékony a nyelvelsajátítás folyamata. Mindemellett 70% felett van azok aránya, ahol a szülő is támogatja a gyermeket, illetve a gyermek is motivált az idegennyelv elsajátításával kapcsolatban. (ld. 11, 12, 13, 14, 15, 16, 28, 29)

A harmadik hipotézisemet, miszerint a magyarországi óvodákban megfelelő, korszerű módszerek, eszközök alkalmazásával effektívebb lehetne az idegennyelvi nevelés, igazolja, hogy a pedagógusok részéről mutatkozik igény a korszerű technika alkalmazására, az effektívebb idegennyelvi képzés érdekében. A számadatok szerint, az IKT eszközök használata a legkedveltebb a pedagógusok – és valószínűleg a gyerekek által is – az idegennyelvi foglalkozások során. (ld. 18, 19)

Negyedik hipotézisem szerint az óvodáskorú gyerekek igénylik a változatos nyelvi foglalkozásokat, a motivációjuk fenntartásához szükséges. A kérdőívet kitöltő pedagógusok több esetben igazolták az állításomat, kifejezetten sokan tartották fontosnak megjegyezni, hogy játékos módszertanra van szükség, érdekességet kell mutatni a gyerekeknek, annak érdekében, hogy koncentráltak maradjanak és közben játszva tanuljanak. (ld. 14, 21, 30)

8.3 Interjú

A kutatásom során interjút készítettem egy többnyelvű fiatalemberrel, aki még nincs harmincéves, de négy nyelven beszél és jelenleg Svédországban, orvosként praktizál. Többnyelvű gyermekként nőtt fel, magyar anyanyelvű családban. Svédországba költöztek a szüleivel és a testvérével, mikor ő még alsó tagozatos volt. Szerettem volna részletesen megtudni, hogy milyen személyes tapasztalatai vannak a kora gyermekkorban történő idegennyelvi fejlesztéssel kapcsolatban, valamint, hogy ő miképpen élte meg ezt a folyamatot, csinálna-e bármit másképpen, ha ezúttal ő dönthetne a sorsa fölött.

A vele készített teljes interjú az 2. számú mellékletben olvasható, jelen fejezetben hipotéziseimhez kapcsolódóan emelem ki a megfelelő részeket az interjúból.

Természetesen egyetlen személynek a tapasztalatai nem rendelkeznek kellő relevanciával a hipotézisek megalapozott igazolásához, mégis a kérdőívet kiegészítve egy olyan aspektust mutat be, mely az én koncepciómat erősíti meg.

Az első hipotézisem az interjú során beigazolódott, amely szerint az anyanyelvi kompetenciák fejlesztésével párhuzamosan idegennyelv-elsajátítás is történik, mindkét oldal pozitívan hat egymásra. A magyar anyanyelvet gyermekként a szülei tudatosan szinten tartották, különféle módszerekkel. Évente kellett gyermekként különbözeti vizsgát tennie magyar nyelvből például, hiába már hosszú évek óta éltek Svédországban. Mindig, mikor hazajöttek, sort kerítettek a vizsgára, azon túl, hogy otthon gyakorolták együtt a nyelvet. Mára magyarból és angolból is hozzávetőleg azonos terjedelmű szókinccsel rendelkezik.

A második hipotézisem szintén igazoltnak tekinthető, mivel a barátom esetében is a szülei támogatása elengedhetetlen volt a nyelvtanulás ilyen mértékű hatékonyságához.

Harmadik hipotézisemet részben igazoltnak tekintem, mivel a svédországi nyelvoktatáshoz képest, a magyarországi óvodákban már 20 évvel ezelőtt sem álltak rendelkezésre megfelelő, akkori kornak megfelelő módszerek, eszközök, melyek alkalmazásával effektívebb lehetett volna az idegennyelvi nevelés.

A negyedik hipotézisemet szintén részben tekintem igazoltnak, mivel a beszélgetőpartnerem számára 20 évvel ezelőtt nem biztosítottak kellően változatos nyelvi foglalkozásokat, de ma már látja, hogy nem értékelte kellőképpen az idegennyelv-elsajátítási lehetőséget óvodásként. Talán, ha élvezhetőbb lett volna, nagyobb lett volna a motivációja is.

8.4 Összegző gondolatok

Úgy gondolom, a kutatásom eredményei magukért beszélnek, igyekeztem alaposan körül járni az általam választott témát, különféle korábbi kutatások és egyéb tanulmányok, szakirodalmak felhasználásával.

Véleményem szerint a kutatásom alapos volt, annak ellenére, hogy a megfigyelés módszerének alkalmazása kutatási eszközként, minden bizonnyal átfogóbb, komplexebb képet tudott volna mutatni a magyarországi óvodák aktuális helyzetéről. Ha én magam tapasztaltam volna egy-egy óvodában, különböző országrészekben és megyékben az idegennyelvi nevelés megvalósulását és engedélyezték volna számomra a részvételt ilyen jellegű foglalkozásokon, abban az esetben hallhattam volna a pedagógusok, a szülők és nem utolsósorban a gyerekek gondolatait és véleményét, személyesen. Sajnálatos módon, ezúttal a pandémiás helyzet ezt nem tette számomra lehetővé, de terveim szerint, ez egy következő vizsgálat remek alapjául szolgálhat.

Összegzésképpen, mindenféleképpen célszerűnek tartom elkezdni már óvodáskorban az idegennyelvi nevelést, amennyiben az anyanyelvi kompetenciák fejlesztésére is nagy gondot fordítanak a szülők, valamint a pedagógusok, ezen felül korszerű módszereket, infokommunikáció-technológiai eszközöket alkalmaznak. Úgy hiszem, akkor használható ki a maximális hatékonyság, ha kellően játékos módszertant alkalmaznak a pedagógusok és változatos foglalkozásokat vezetnek. A gyermek motivációját minden formában előtérbe kell helyezni, az idegennyelvi nevelés kérdéskörén túlmutatóan is, mivel ennek hiányában semmilyen jellegű fejlődés nem lesz kellőképpen effektív, mindennek az alapja ez.

Meggyőződésem, hogy nincs a világon két egyforma gyermek, így tehát minden gyermek számára biztosítani az egyéni igények és képességek szerinti fejlődési lehetőséget ebben az életkorban, az óvodapedagógusok feladata.

9. Felhasznált irodalom

- Ashburner, John – Crinion, Jenny T. – Frackowiak, Richard S. – Mechelli, Andrea – Noppeney, Uta – O’Doherty, John – Price, Cathy J. 2004. *Structural plasticity in the bilingual brain*. Nature. Vol 431. 757.
- Babai Zsófia – Hartl Éva, dr. – Kovácsné Vinkovics Éva, dr. 2014. *Módszertani kézikönyv az óvodai magyar-német kétnyelvű neveléshez*, Nyugat-magyarországi Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar, Sopron.
- Bartha Csilla 1999. *A kétnyelvűség alapkérdései*. Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest. 40.
- Bérces Judit 1998. Korai Nyelvoktatás, és utána...? *Új Pedagógiai Szemle*. 48. 4. sz. 85-87.
- Bergström, Kim. 2015. *The advantages of multilingualism*. https://medicalxpress.com/news/2015-04-advantages-multilingualism.html?fbclid=IwAR1yKkhQr5VJV9GnEdsGvmAs_YZol9dOSfhl1qVOL86-FoO-9TbxPFAD5As (2022. szeptember 28.)
- Bialystok, Ellen 1986. Factors in the growth of linguistic awareness. *Child Development*. 57. 498-510.
- Bialystok, Ellen 2010. Delaying the onset of Alzheimer disease Bilingualism as a form of cognitive reserve. *Neurology*. 75. 19.
- Bialystok, Ellen – Majumder, Shilpi 1998. The relationship between bilingualism and the development of cognitive processes in problem-solving. *Applied Psycholinguistics*. 19. 1. 69-85.
- Boeckmann Klaus-Börge – Lins, Sabine – Orlovsky, Sarah Michaela – Wondraczek, Ines 2010. EDUCORB: *Többnyelvűség az óvodákban* – Módszertani kézikönyv korai nyelvfejléshez (ford: Balázs István).
- Boroditsky, Lera – Schmidt, Lauren A. – Phillips, Webb 2003. *Sex, Syntax, and Semantics*. Letöltés: https://web.stanford.edu/class/linguist156/Boroditsky_ea_2003.pdf (2022. szeptember 28.)
- Cole, Michael – Cole, Sheila R. 2006. *Fejlődéslélektan*. Osiris Kiadó. Budapest
- Conboy, Barbara T. – Garcia-Sierra, Adrian – Klarman, Lindsay – Kuhl, Patricia K. – Ortiz, Sophia – Percaccio, Cherie R. – Rivera-Gaxiola, Maritza – Romo, Harriett 2011. Bilingual language learning: An ERP study relating early brain responses to speech, language input, and later word production. *Journal of Phonetics*. 39. 4.

- Cromie, William J. 2004. *Which comes first, language or thought?*
<https://news.harvard.edu/gazette/story/2004/07/harvard-gazette-which-comes-first-language-or-thought/> (2022. szeptember 28.)
- Crystal, David 2003. *A nyelv enciklopédiája*. Osiris Kiadó. Budapest. 462.
- de Klerk, Vivian 2001. The Cross-Marriage Language Dilemma: His Language or Hers?
International Journal of Bilingual Education and Bilingualism. Vol. 4, 3.
- Erdei Ildikó 2010a. Nyelvi életkor és iskolaérettség összefüggései többnyelvű környezetben szocializálódó gyerekeknél. *Iskolakultúra*. 10. sz., 17-27.
- Erdei Ildikó 2010b. *Többnyelvű környezetben élő gyerekek nyelvi szocializációja – PhD értekezés*. Szegedi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar
http://doktori.bibl.u-szeged.hu/id/eprint/763/1/erdei_phdertekezes_vegleges.pdf (2022. szeptember 28.)
- Fekete István – Pléh Csaba 2008. A nyelvi relativizmus és az idegrendszeri plaszticitás.
Magyar Pszichológiai Szemle. 63. 1. sz., 186.
- Gervain Judit 2011. A csecsemőkori beszédészlelés mechanizmusai és a nyelvelsajátítás.
Magyar Tudomány. 172. 8. sz.
- Hauser, Marc D. – Mehler, Jacques – Miller, Cory – Morris, Dylan – Ramus, Franck
2000. Language Discrimination by Human Newborns and by Cotton-Top Tamarin Monkeys. *Science* 288. 349–351. Letöltés:
- Hild Gabriella 2007. A Magyar Egységes Nyelvértékmérő Teszt (MENYÉT) vizsgálata hangos gondolkodtatásos eljárással. *Iskolakultúra*. 17. 8–10. sz., 108-116.
- Jackson, Steven B. 2012 *Masculine or Feminine? (And Why It Matters)*.
<https://www.psychologytoday.com/us/blog/culture-conscious/201209/masculine-or-feminine-and-why-it-matters> (2022. szeptember 28.)
- Johnstone, R. 2004. Az életkor szerepéről: néhány nyelvpolitikai implikáció,
Iskolakultúra. 10. 5. sz. (ford: Horváth József).
- Karmacs Zoltán 2007. *Kétnyelvűség és nyelvelsajátítás*, Poliprint, Ungvár.
- Dr. Kinzler, Katherine 2016. *The Superior Social Skills of Bilinguals*. Letöltés:
<https://www.nytimes.com/2016/03/13/opinion/sunday/the-superior-social-skills-of-bilinguals.html> (2022. szeptember 28.)
- Kemény Ferenc 1936. Le Bureau International d'Éducation en 1935-1936: Geneve,
Magyar paedagógia 45. sz., 168-169.

- Kormos Bea 2009. *Érdemes már ovisként nyelvet tanulni.* <https://m.nyest.hu/hirek/erdemes-mar-oviskent-nyelvet-tanulni> (2022. szeptember 28.)
- Kuhl, Patricia (2010): *The linguistic genius of babies.* https://www.ted.com/talks/patricia_kuhl_the_linguistic_genius_of_babies?utm_source=newsletter_daily&utm_campaign=daily&utm_medium=email&utm_content=button__2014-10-18#t-364531 (2022. szeptember 28.)
- Ladd, Bob – Sorace, Antonella (2004): *Raising Bilingual Children.* *Linguistic Society of America*, Washington. (ford: Révészné Nagy Orsolya 2018: Kétnyelvű gyerekek nevelése, *Különleges Bánásmód*, 4. 1. sz.)
- Lambert, Wallace E. – Peal, Elizabeth 1962. *The Relation of Bilingualism to Intelligence.* *Psychological Monographs*. 76. 27. sz. 1-23.
- Lanstyák István 2000. *A magyar nyelv Szlovákiában*, Osiris Kiadó, Kalligram Könyvkiadó, Budapest-Pozsony.
- Lenneberg, Eric Heinz 1967. *Biological foundations of language*, New York, Wiley.
- Mérei Ferenc 1970. *Gyermeklélektan*, Gondolat Kiadó, Budapest.
- Mérő Diana – Polonyi Tünde Éva 2007. *A sikeres nyelvtanulás tényezői. Alkalmazott Pszichológia*. IX. 2. sz. 96.
- Navracsics Judit 2010. *A kétnyelvű beszédprodukciónak jellegzetességei*, *Iskolakultúra*. 20. 10. sz., 3.
- Navracsics Judit 2011. *Lexikai folyamatok egy- és kétnyelvű közegben – A korai gyermekkori többnyelvűség és a kognitív fejlődés*. Tinta Könyvkiadó. Budapest.
- Navracsics Judit 2014. *A kétnyelvű mentális lexikon és működése (kísérletes nyelvészeti közlés).* – Doktori értekezés tézisei. http://real-d.mtak.hu/720/1/dc_802_13_tezisek.pdf (2022. szeptember 28.)
- Nikolov Marianne – Ottó István 2003. *Magyar felsőoktatási intézmények elsőéves hallgatóinak nyelvérzéke*, *Iskolakultúra*, 13, 6–7. sz., 34-44.
- Oláh Attila 2006. *Pszichológiai alapismeretek*, Bölcsész Konzorcium, Budapest, 276.
- Pléh Csaba 2003. *Kritikus periódusok a nyelvszajátításban*. In: Pléh Csaba: *A természet és a lélek*. Osiris Kiadó. Budapest. 111–112.
- Perry, Susan 2008. *The Bilingual Brain*. <https://www.brainfacts.org/archives/2008/the-bilingual-brain> (2022. szeptember 28.)
- Shenker, Rosalee, Ph.D. é.n. *Stuttering and the Bilingual Child*. <https://www.stutteringhelp.org/stuttering-and-bilingual-child> (2022. szeptember 28.)

- Szabó-Törpényi Annamária Ulla 2013. Szociolingvisztikai vizsgálatok franciaországi magyarok körében – doktori disszertáció. Budapest. 57.
https://edit.elte.hu/xmlui/bitstream/handle/10831/40075/Kd_13007.pdf (2022. szeptember 28.)
- Tancz Tünde 2011. *A kommunikáció és a nyelv fejlődése a kora gyermekkorban*.
http://janus.ttk.pte.hu/tamop/tananyagok/kommunikacio_es_fejlodes/index.html (2022. szeptember 28.)
- Trudgill, Peter 1997. *Bevezetés a nyelv és társadalom tanulmányozásába*, Juhász Gyula Tanárképző Főiskolai Kiadó, Szeged (ford: Sándor Klára).
- Ürmösné Simon Gabriella 2004. A bilingvizmus pszicho- és neurolingvisztikai aspektusai, határtudományai és oktatáspolitikai szerepe. *Magyar Rendészet*. 14. 2. sz., 121.
- Ürmösné Simon Gabriella 2021. Sokszínű nyelvhasználat ország- és világszerte a két- és többnyelvűség tükrében. *Magyar Rendészet*. 3. sz.
- Vajda Zsuzsanna 1999. *A gyermek pszichológiai fejlődése*. Helikon Kiadó, Budapest.
- Vakula Tímea 2020. *A beszédprodukció és a beszédpercepció fejlődése 5-7 éves korban*, ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 21.
- Varga Dóra 2005. *Mikor kezdjék a nyelvtanulást?* <http://nol.hu/archivum/archiv-368621-182566> (2022. szeptember 28.)
- Váradi József 1937. A nemzeti kisebbségek és oktatásügyük. *Nevelésügyi Szemle*. I. 2. sz. 106.
- Vekerdy Tamás 2001. *Gyerekek, óvodák, iskolák*. Saxum Kiadó. Budapest. 19.
- Vermeki Boglárka 2021. *Többnyelvű gyermekek, többnyelvű osztályok és a magyar közoktatás*. Belgrádi Egyetem, Filológiai Kar, Hungarológiai Tanszék.
http://www.fil.bg.ac.rs/wp-content/uploads/zbornici/25gbh/8_VERMEKI%20BOGLARKA.pdf (2022. szeptember 28.)
- Vékony Valéria 2010. *A kétnyelvű beszéd*.
http://www.vekony.eu/ketnyelvuseg/?page_id=538#p3 (2022. szeptember 28.)
- Vékony Valéria 2012. Írott nyelvi kétnyelvűség németországi magyar migráns gyerekek körében, *Alkalmazott Nyelvtudomány* 12. 1-2. sz., 120.

10. Hivatkozott törvények, jogszabályok

- 1868. évi XLIV. törvénycikk a nemzetiségi egyenjogúság tárgyában.
<https://net.jogtar.hu/getpdf?docid=86800044.TV&targetdate=&printTitle=1868.+%C3%A9vi+XLIV.+t%C3%B6rv%C3%A9nycikk&referer=1000ev> (2022. szeptember 28.)
- 1868. évi XXXVIII. törvénycikk a népiskolai közoktatás tárgyában.
<https://net.jogtar.hu/getpdf?docid=86800038.TV&targetdate=&printTitle=1868.+%C3%A9vi+XXXVIII.+t%C3%B6rv%C3%A9nycikk&referer=1000ev> (2022. szeptember 28.)
- 1891. évi XV. törvénycikk a kiseddóvásról.
<https://net.jogtar.hu/getpdf?docid=89100015.TV&targetdate=&printTitle=1891.+%C3%A9vi+XV.+t%C3%B6rv%C3%A9nycikk&referer=1000ev> (2022. szeptember 28.)
- 1953. évi III. törvény a kiseddóvásról.
<http://jogszabalyfigyelo.hu/index.php?id=29nkin87bpx8m1cex&state=20130701&menu=view> (2022. szeptember 28.)
- 183/1958. MMs. utasítása a nemzetiségi óvodák szervezéséről.
https://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/magyarorszagi_nemzetisegek/altalanos/a_magyar_allam_es_a_nemzetisegek_1848_1993/pages/013_101.htm (2022. szeptember 28.)
- 1972. évi I. törvény az 1949. évi XX. törvény módosításáról és a Magyar Népköztársaság Alkotmányának egységes szövegéről.
https://hu.wikisource.org/wiki/1972._%C3%A9vi_I._t%C3%B6rv%C3%A9ny (2022. szeptember 28.)
- 1985. évi törvény az oktatásról.
<http://jogiportal.hu/index.php?id=linibq1d8t60zopmx&state=19910723&menu=view> (2022. szeptember 28.)
- 1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról.
<https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99300079.TV> (2022. szeptember 28.)
- 32/1997. (XI. 5.) MKM rendelet.
<http://nemzetisegek.hu/etnonet/kodex/32-97kr.htm> (2022. szeptember 28.)
- 2011. évi CX. Törvény.
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100190.tv> (2022. szeptember 28.)
- 363/2012. (XII. 17.) Kormányrendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról.
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200363.kor> (2022. szeptember 28.)

11. Mellékletek

1. sz. melléklet: A kérdőívben megfogalmazott kérdéseim, lehetséges válaszokkal

1. Az Ön neme?
 - Férfi
 - Nő
2. Mióta dolgozik óvodában?
 - Óvodapedagógus hallgató vagyok
 - 0-5 év
 - 6-10 év
 - 11-20 év
 - 21-30 év
 - 31+ év
3. Melyik megyében található az óvoda, ahol Ön dolgozik?
 - szöveges válasz
4. Milyen településen található az óvoda, ahol Ön dolgozik?
 - Főváros
 - Megyeszékhely
 - Város
 - Nagyközség/ község
 - Falu
5. Milyen fenntartású intézményben dolgozik?
 - Állami/ önkormányzati óvoda
 - Egyházi óvoda
 - Magánóvoda/ alapítványi óvoda
6. Milyen minőségben dolgozik az óvodában?
 - Intézményvezető
 - Intézményvezető-helyettes
 - Óvodapedagógus
 - Pedagógiai asszisztens
 - Óvodai dajka
 - egyéb

7. Milyen létszámmal rendelkezik a csoport, ahol dolgozik?
- 10 fő alatti
 - 10-19 fő
 - 20-29 fő
 - 30 fő feletti
8. Mióta zajlik idegennyelvi nevelés az óvodában, ahol dolgozik?
- Kevesebb, mint egy éve
 - 1-4 éve
 - 5-10 éve
 - Több, mint 10 éve
9. Melyik nyelvet oktatják az óvodában, ahol dolgozik?
- angol
 - német
 - szlovák
 - román
 - spanyol
 - francia
 - egyéb
10. Milyen szinten és minőségben fordul elő idegennyelv oktatás?
- Nemzetiségi óvodában dolgozom
 - Kéttannyelvű óvodában dolgozom
 - Délelőtti/délutáni fakultatív foglalkozáskörök között valósul meg
 - egyéb
11. Mennyire elégedettek a szülők a nyelvoktatás hatékonyságát illetően, a visszajelzéseket tekintve?
- Elégedetlenek (1) - Nagyon elégedettek (5)
12. Az Ön tapasztalatai alapján miben nyilvánul meg a szülők elégedettsége?
- szöveges válasz
13. Mennyire elégedettek a gyerekek a nyelvoktatás hatékonyságát illetően, a visszajelzéseket tekintve?
- Elégedetlenek (1) - Nagyon elégedettek (5)
14. Az Ön tapasztalatai alapján miben nyilvánul meg a gyerekek elégedettsége?
- szöveges válasz

15. Az Ön tapasztalatai szerint miben nyilvánul meg a nyelvi képzés hatékonysága?

- szöveges válasz

16. Mennyire aktívak, érdeklődőek a gyerekek a nyelvtanulást illetően?

- Passzívak, nem érdekli őket (1) - Nagyon aktívak, érdeklődőek (5)

17. Milyen tanulási módszerek fordulnak elő?

- Mondókáznak
- Dalokat tanulnak, azokat éneklik
- Hallott mesét tanulnak meg apránként
- Szemléltető videókat, meséket néznek a foglalkozáson
- A beszélgetés dominál (bemutakozás, életkor, színek, számok, időjárás, család stb.)
- egyéb

18. Milyen eszközöket használnak az idegen nyelv oktatásához, a foglalkozások vezetéséhez?

- Rádió
- Projektor
- Okostábla
- Foglalkoztató könyvek
- Nyomtatott feladatlapok
- egyéb

19. Ön szerint óvodás gyerekek számára mennyire fontos IKT eszközöket alkalmazni a nyelvi foglalkozásokon?

- Egyáltalán nem tartom fontosnak
- Nem igazán tartom fontosnak
- Nem tudom megmondani
- Fontosnak tartom
- Nagyon fontosnak tartom
- egyéb

20. Vannak-e speciális nyelvi rendezvények, ha igen, milyenek?

- szöveges válasz

21. Amennyiben kéttannyelvű óvodában dolgozik, kérem, foglalja össze röviden, hogy milyen előnyöket és hátrányokat tapasztal munkája során!

- szöveges válasz

22. Amennyiben fakultatív idegennyelvi foglalkozást tartanak az óvodában, kérem, foglalja össze röviden, a foglalkozás menetét!

- szöveges válasz

23. Milyen időtartamra korlátozódik a délutáni idegennyelvi foglalkozás?

- Kevesebb, mint 20 perc
- 20-30 perc
- 30-45 perc
- Több, mint 45 perc

24. Hány nyelvi óra van egy héten az óvodában?

- szöveges válasz

25. A csoport létszámát alapul véve milyen arányban vesznek részt a gyerekek a nyelvi foglalkozáson?

- Teljes létszámú csoport
- Kb. 75%
- Kb. 50%
- Kb. 25%
- Kevesebb, mint 25%

26. A gyerekek általánosságban, az Ön tapasztalatai alapján, melyik csoportban fogékonyabbak leginkább az idegen nyelv tanulására?

- Kis csoport
- Középső csoport
- Nagy csoport
- Csoporttól függetlenül fogékonyak
- Egyik csoportban sem elég fogékonyak
- egyéb

27. Ön szerint előny vagy hátrány óvodában idegen nyelvvel ismertetni a gyerekeket?

- Előny
- Hátrány
- Nem tudom megmondani
- egyéb

28. Van olyan gyerekről tudomása, akinek semmi kedve az idegen nyelv tanulásához, de a szülő ragaszkodik hozzá?

- Van, több ilyen gyerekről is tudok
- Van, egy ilyen gyerekről tudok
- Nincs ilyenről tudomásom

29. Van olyan gyerekről tudomása, akinek van/lenne kedve idegen nyelvet tanulni, de a szülei nem támogatják?

- Van, több ilyen gyerekről is tudok
- Van, egy ilyen gyerekről tudok
- Nincs ilyenről tudomásom

30. Amennyiben a témához kapcsolódóan egyéb megjegyzése vagy véleménye van, kérem, fejtse ki!

- szöveges válasz

2. számú melléklet: Interjú – teljes szöveggel

- Hány éves vagy, hol születél? Kérlek, mondj magadról pár szót!

- 27 éves vagyok, Miskolcon születtem. Jelenleg Svédországban, Göteborgban általános orvosként dolgozom egy kórház pszichiátriáján, több, mint fél éve.

- Hova jártál óvodába, általános iskolába, középiskolába?

- Miskolcon jártam bölcsődébe, aztán kétnyelvű magánóvodába. Általános iskolába 3. osztályig jártam, mivel nyolcévesen kiköltöztünk a családommal Svédországba, negyediktől érettségig ott végeztem az iskolákat.

- Hány nyelven beszélsz összesen, milyen szinten, melyiket mikor sajátítottad el vagy tanultad?

- Magyar az anyanyelvem, angolul anyanyelvi szinten, svédül közel anyanyelvi szinten beszélek. Franciát a középiskolában tanultam négy évig. Ami megmaradt belőle, az egy stabil alapszint, még nem volt alkalmam arra, hogy szinten tartáson kívül fejleszteni tudjam a franciatudásomat.

- Jártál Magyarországon is általános iskolába, ahol gondolom tanítottak valamilyen nyelvet. Milyen minőségű nyelvoktatásra emlékszel vissza, összevetve azzal, amit Svédországban tapasztaltál? Esetleg módszerek eszedbe jutnak?

- Angolt tanítottak nekünk, minimális szinten. Nem volt igazán fókuszban a nyelvoktatás Magyarországon. Svédországban, mikor elkezdtem a negyedik osztályt, első naptól kezdve angolul zajlottak a tanórák, akkor szembesültem vele, hogy lényegében foglalmam sincsen angolból semmiről. Inkább szavakat tudok, amiket még jóformán óvodában tanultam meg. Bemutatkozni voltam képes és ismertem néhány gyümölcsök, illetve állat nevét. Semmilyen nyelvtant nem ismertem, múlt és jelen időt sem tudtam megkülönböztetni, tehát megnyilvánulni szóban rettenetesen nehéz és zavarba ejtő volt. Magyarországon abszolút a lexikális tudást próbálták építeni, ami a gyakorlatban alkalmazhatatlan volt azon a szinten. Megtanultunk egy mondatot, felmondtuk órán, bemagoltuk, otthon kitöltöttünk egy munkafüzetet mintafeladatokkal, mint a párosítás vagy a hiányzó szavak beírása egy-egy mondatba. Saját gondolatokat nem igazán lehetett alkalmazni, adott volt 4-5 mondat és 4-5 szó, a feladatot kellett ezekkel megoldani, nem gondolkodni vagy kifejezni magunkat. Svédországban folyamatosan beszéltek a diákokhoz, kezdettől fogva. Voltak rövid gyerekmesékről szóló kazetták, könyvekkel.

A kazettán azt a felmondott szöveget lehetett meghallgatni, ami a könyvben le volt írva. Minden nap kaptunk egy kazettát egy könyvvel, ami otthoni gyakorlásra szolgált, naponta körülbelül fél órát vett igénybe. Nekem hangosan kellett olvasnom a könyvből, miközben a hanganyagot játszottuk le, édesanyám ült mellettem és hallgatta, ha szükséges volt, segített. Nem a nyelvtan vagy a mondatszerkezetek kaptak hangsúlyt, csak az volt a lényeg, hogy a beszédet, a kiejtést gyakoroljam, másnap pedig kikérdezték, szintén szóban, hogy miről olvastunk. Sokkal hamarabb voltunk képesek beszélni angolul, a nyelvtant csak mindez után értettük meg és javítottuk a mondandónkban. Mindenkinek figyelembe veszik az egyéni fejlettségi szintjét, ezek a mesekönyvek például színek szerint voltak a nehézségek szerint beazonosíthatóak. Akinél már tanár a zöld könyveket kevésnek látta, kapott egy sárgát, ami már több mondatból álló szövegeket, több idegen szót, némileg bonyolultabb szószerkezeteket tartalmazott. Figyeltek mindenkinek a fejlődésére, voltak csoportos feladatok is. A szerepeltetés is hatalmas hangsúlyt kapott, mindenkinek prezentációkat kellett készíteni. Én az első előadásomat az emberi szívről csináltam. Teljesen mindegy lett volna, hogy mit mondok el, csak az volt a lényeg, hogy legyek képes elmondani valamilyen formában, a megfelelő szavakat használva. Fontosnak tartom megjegyezni, hogy Svédországban majdnem mindenhol kétnyelvű minden, sokkal több lehetőség van idegen nyelvekkel találkozni. Például az angol nyelven készült filmeket jellemzően nem szinkronizálják svédre, kizárólag feliratozzák svédül és marad az angol forrásnyelv. Ezzel ugyanaz a cél, mint a kazettákkal az iskolában, hogy mindenki minél többet hallja az angol nyelvet. Fogékonyabbak így az emberek, mert úgymond kénytelenek gyakorolni. Ez a hozzáállás a svéd kultúrában nem elnyomta a magyartudásomat, csupán erősítette a svédet és az angolt is párhuzamosan, mialatt szórakozásképp megnéztem egy filmet. Magyarországon ez teljesen más, ott még ma is sok ismerősöm van, aki addig nem néz meg egy filmet, míg magyar szinkronnal nem elérhető.

- A szüleid hány nyelven beszélnek?

- Édesapám anyanyelve magyar, természetesen angolul is beszél, de svédül anyanyelvi szinten. Néhány évig éltek Japánban a szüleim, tehát nagyon minimálisan beszél japánul is. Édesanyámnak kiemelkedő nyelvérzéke van, erre a nagypapám figyelt fel, még mikor ő gyerek volt. Különféle cserediák-programokra biztosított neki lehetőségeket, külföldi tanulmányokra, amit csak lehetett. Szintén magyar az anyanyelve, beszél angolul és németül, melyeket iskolában is tanult, illetve angol és német cserediák-programokban vett részt. Oroszul akkor tanult meg, amikor Oroszországban végezte az orvosi egyetemét.

Svédül akkor, amikor ideköltöztünk, folyamatosan használja. Japánul hobbiként kezdett tanulni, az orvosi egyetemen, végül Magyarországon nyelvvizsgát tett japán nyelvből, tanított is japánul, majd egy ösztöndíjat is kapott, egy lehetőséget, hogy két évig Japánban kutathasson. Mindegyik nyelvet jóformán napi szinten használja, az orosz és a japán, amelyeket legkevésbé, de tudatosan ügyel rá, hogy ezek a képességei semmi esetre se vesszenek el.

- Otthon mi volt a jellemző, milyen nyelven kommunikáltatok?

- 90%-ban magyarul. Azért 90, mert a kiköltözést követően rögtön igyekeztünk kicserélni egy-egy szót svédre a beszélgetéseinkben, különösen akkor, ha a kontextus tartalmát tekintve a svédhez volt közelebb. Nekem ebből az időszakból megmaradt egy lényeges tapasztalat. A különböző nyelvek esetében, hiába van egy szó, mondjuk a piros, ami minden nyelven azt jelenti, hogy piros. Nekem a szövegkörnyezettől függően van lehetőségem választani, hogy melyik nyelven találok alkalmasabbnak arra, hogy az aktuális érzést minél hatásosabban tudjam közölni a másikkal. Nekem a szüleim relatíve sok olyan svéd szót használtak akkoriban, amik svédül jobban kifejezték, amit mondani szerettek volna, mintha magyarul ejtették volna ki a szavakat. Eleinte viccnek fogtam fel, aztán ráéreztem a lényegére. Például anyukám, mikor elmesélte, hogy mi volt a munkában, akkor nem azt mondta ilyen esetekben, hogy „már megint volt egy unalmas értekezlet”, hanem „már megint volt egy unalmas möte”. Ilyenkor mindenki tudta, hogy a szóban forgó értekezlet borzalmas volt, ahol órákon át beszéltek a semmiről.

- Volt ebből bármilyen probléma?

- Az öcsém 4 éves volt, amikor kiköltöztünk, tehát még óvodás. Ő beszél magyarul, angolul és svédül, mindhárom nyelven folyékonyan, de egyikén sem igazán anyanyelvi szinten. Neki a mai napig frusztrációt okoz néha, ha valamit közölni akar és nem jut eszébe az adott nyelven a szó. Jelentősen gyakrabban váltogatja a nyelveket a mondatokon belül, mint mondjuk én. Ha velem beszél, a mondatokon belül a szavak teljesen változó arányban hangoznak el három különböző nyelven. Nekem erre egyáltalán nincs igényem, de igyekszem az ő igényeihez alkalmazkodni, mivel nekem nem okoz gondot. Fontos megjegyezni, hogy ő az egyéb tárgyakból tapasztalt tanulmányi eredményeit tekintve sem volt soha szorgalmas. Neki a három nyelv egyszerre volt újdonság, és sosem fejlesztette egyiket sem 100%-os tudásig. Ezt leszámítva soha nem volt probléma, teljesen természetes volt a folyamat mindannyiunk részéről.

Nekem a magyar nyelvtudásom nagyon szilárd volt mindig, erre a szüleim is tudatosan ügyeltek, hogy ne kophasson. Hiába kint éltünk már Svédországban, hatodik osztályig minden nyáron, mikor hazamentünk, különbözeti vizsgát kellett tennem magyar nyelvből. Az angol használata az iskolában nem volt választás kérdése, elkerülhetetlen lett volna a fejlődés. A svéd középiskolás koromban erősödött igazán, valamint most a munkám során, hogy napi szinten használom.

- Érettségi után Magyarországra jöttél tanulni, mert az orvosképzésünk világhírű, ezt értem, de hogyhogy mégis angol nyelven végezted az orvosi egyetemet?

- Az egyik oka az volt, hogy mivel addig angolul tanultam, könnyebbnek tűnt angolul folytatni, mert már hozzászoktam. A másik oka abszolút egyéni preferencia kérdése. Én a tapasztalataim okán, sokkal jobban érzem magam egy internacionális közösség részeként, mert sokkal több embertípussal, aspektussal van lehetőségem találkozni. A középiskola, ahol érettségiztem, szintén nemzetközi volt Svédországban. Nem azonos háttérből, azonos kultúrából jönnek, ez rengeteg tapasztalatot hordoz. Nem utolsó sorban, eleve úgy képzeltem el, hogy a diplomám megszerzését követően nem maradok Magyarországon dolgozni, így pedig az orvosi szaknyelvet már eleve célnyelven gyakorolhattam be.

- Most Svédországban praktizálsz orvosként egy pszichiátrián, ahol jellemzően svédül vagy angolul kell szaknyelven ellátnod a betegeket, és magyar az anyanyelved. Tapasztalsz nehézségeket a munkád során, csupán a nyelvhasználatot tekintve?

- Ha fáradtabb vagyok, észreveszem magamon, hogy nehezebben fejezem ki magam svédül, és inkább angolul jönnek a kifejezések, mivel nagyobb szókinccsel rendelkezem angolból, még mindig. Igyekszem megerőltetni magam ennek ellenére, és tudatosan fejlődni.

- Arányaiban nagyon sokszor tapasztalsz interferenciát? Régen és most is, a munkádban?

- Minden egyes nap. A fáradtság befolyásolja nálam leginkább. Nagyon érdekes jelenség, mert mikor keresem a megfelelő nyelven használni kívánt szót, de nem jut eszembe, csak egy másik nyelven, olyankor lehetne boncolgatni, hogy melyik is a legerősebb nyelvem valójában? Nem tudom rávágni, hogy az anyanyelvem, mert az angol legalább olyan erős, mint a magyar. Teljesen véletlenszerűen ugranak be néha bizonyos szavak, hangulatfüggő, kontextusfüggő, akár attól is függ, hogy milyen nyelven beszéltem fél órája vagy fél perce telefonon.

Engem ez egyáltalán nem zavar, mivel nem a nyelvtani tökéletességre törekedtem soha. A hétköznapiakban csak az a cél, hogy megértsék, amit mondani szeretnék. A munkahelyemen igyekszem svédül beszélni mindenkihez, tudatosan, de volt már rá példa, hogy kialvatlanul angolul diagnosztizáltam a beteget véletlenül, mire ő angolul reagált, tehát nem volt gond.

- Hogy tekintesz rá, inkább előny vagy hátrány a többnyelvűség a te eddigi életedet visszapörgetve?

Egyértelműen előny, szerintem semmilyen esetben nem lehet hátrány. Minden nyelv egy új világot nyit meg, nem csupán földrajzi értelemben. Azt formálják, hogy miképpen gondolkozunk, hogyan működik a logikánk. Minél több nyelven képes valaki beszélni, annál többféleképpen tud dolgokat értelmezni, felfogni.

- Szerinted hogyan alakulhatott volna másképp, ha te egynyelvű gyermekként nőttél volna fel, akkor is itt tartanál?

Szerintem nem baj, ha valaki egynyelvű, de sokkal limitáltabbak a lehetőségei minden szinten. Ha valaki egy nyelvet ismer csak, akkor rengeteg mindenből kimarad. Nem fog tudni kimozdulni ugyanabból a körből, amelyben ugyanazt az egy nyelvet beszéljük. Hiába vannak filmek vagy könyvek, melyek az általa ismert nyelvre vannak lefordítva, teljesen mást kap a hallgató vagy olvasó, nem ugyanaz. Én mivel tudom, hogy milyen előnyökkel jár, én borzasztó hátrányban érezném saját magam. Azért, mert több nyelven beszélek, én sokkal több embert tudtam megismerni, sokkal több dolgot tudtam átélni, megismerni, megtapasztalni. Nagyon aprónak tűnő, mégis komoly értékeket kaptam a perzsa, indiai vagy akár libanoni osztálytársaimtól. Volt például egy indiai osztálytársam általánosban, aki el tudta nekem mesélni a különböző gyerekkori történeteit, melyek Indiában játszódtak. Elmondta, hogy milyen volt, mikor a mangót szedték a fáról, hogy milyen ízű a mangó. Olyan embernek, aki életében nem csak, hogy nem evett, de nem is látott európaiként mangót, és mindezt olyan nyelven, amit mindketten beszéltünk, angolul. Magyarként, akkoriban, mikor találkoztam volna mégis mangóval? Az egynyelvűség valamilyen szinten beragaszt egy szűk körbe, ahelyett, hogy az ember megtapasztalhatná, mennyire sokszínű eközben a világ, mennyi érdekesség áll rendelkezésre. Így, hogy én több nyelven beszélek, nagyobb rálátásom van arra, hogy mennyi minden van még, ami felfedezésre vár a világban.

Nyilván én sem beszélem az összes nyelvet a világon, de angolul jellemzően majdnem mindenhol beszélnek, így meglehetősen könnyebb dolgom van, mintha csak magyarul beszélnek. Nem érzem magam elveszettnek a világban, sokkal inkább nyitottnak és érdeklődőnek.

- A szüleid hogyan tudtak támogatni a nyelvek elsajátítása során?

- Mivel ők már beszéltek svédül és angolul stabilan, otthon rengeteget gyakoroltunk együtt. Házi feladatok elkészítése során és teljesen általános beszélgetések formájában is. A mai napig, ha valami például svédül nem világos nekem, tőlük kérdezem meg, mert biztosan tudom, hogy számíthatok a segítségükre.

- Mit gondolsz, ha kevésbé lettek volna támogatóak, mi történt volna másképp a folyamat során?

- Nem hiszem, hogy ennyi nyelvet ismernék, ennyire magas szinten. Ha nincs az ember mögött stabil háttér, ahonnan kicsit lökdösnek előre és biztatnak, akkor nem igazán veszi a fáradságot magától. Ha nincs kitéve egy olyan közösségnek, ahol rá van kényszerítve több nyelv aktív használatára, akkor teljesen nyugodtan megmarad a saját nyelvezetében, komfortzónán belül. A példamutatás fontosságát részükről szintén meg kell említeni. Ők már tudták a saját tapasztalatukból, hogy milyen előnyökkel jár a többnyelvűség, miért érdemes terelgetni minket ezen az úton előre. Olyan fiatalon, mint én voltam akkor, nem alakulhatott volna ki másképp ez a beállítottság, ha a szüleim hozzáállása nem olyan, amilyen volt.

- Gyerekként könnyebb vagy nehezebb volt az anyanyelvedet párhuzamosan elsajátítani több idegen nyelvvel?

- Nekem már elég stabil volt az anyanyelvem, mikor nyolcévesen két másikat tanultam mellette párhuzamosan. Utána is, mivel otthon jellemzően magyarul beszélünk, nem kopott el a nyelvtudás egyáltalán, sőt. A magyar különbözeti vizsga évente például ennek volt az egyik eszköze, amit nyilván akkor még csak a szüleim értettek, nekem egy abszolút felesleges dolognak tűnt. Ma már persze látom, hogy egyáltalán nem volt az. Svédországban volt egy csoport, ahol magyarok találkoztak bizonyos rendszerességgel, több okból kifolyólag. Itt voltak magyar nyelvi órák is, ahol a beszélgetésen kívül, nyelvtan gyakorlásán át, például kaptunk nyomtatott svéd szövegeket, amit magyarra kellett fordítani. Ilyen metódusokkal mindkét nyelv párhuzamos használata volt erőltetve, pozitív értelemben.

Néha előfordult, hogy svédül már ismertem a szót, de magyarul a jelentését nem. Ebben a tekintetben erősödött az anyanyelvem, mivel a szókincsem magyarból is nagy mértékben bővült.

- Ma mennyire tudsz folyékonyan magyarul, milyen szinten van az anyanyelved, tekintve, hogy a hétköznapiakban nem használod? A szókincsed van olyan bő, mint a svéd vagy az angol esetében?

- A magyar és az angol szókincssem terjedelme nagyjából azonos szinten van. A magyar nyelvben valahogy sokkal ösztönösebben, érzésből meg tudom fogalmazni a gondolataimat, illetve zsigerből értem is a nyelvet. Soha nem éreztem úgy, hogy például az angol rovására ment volna a magyarnak, soha nem volt lehetősége leépülni. A magyartudásom maximum stagnálni tud, bizonyos időszakonként, azért, mert nem használom annyit, mint az angolt vagy a svédet. Érettségi időszakban például egyértelműen stagnált, mert akkor az angolra koncentráltam naphosszat.

- Te mennyire voltál elégedett óvodásként azzal, hogy angolt tanulhatsz?

Nagyon szerettem, bár akkor nem nagyon értettem, hogy pontosan mi történik körülöttem. Nyilván nem volt elég hangsúly a nyelvoktatáson ahhoz, hogy értsük is 4-5 évesen a nyelvet, és nem is tudtuk még ezt akkor kellőképpen értékelni, mégis szerettem, nagyon jópofa volt. Annak örültem volna, ha több nyelvi óra lett volna, mert hamarabb eljutottam volna talán arra a szintre, ahol már tudom értékelni a lehetőséget.

- Milyen módszereket alkalmaztak az angol foglalkozásokon, emlékszel esetleg?

- Játékosan tanították az angolt, természetesen nyelvtant mellőzve, így pedig szórakozásként fogtuk fel. Emlékszem, hogy voltak munkafüzetek, ahol voltak képek például szappanról, sajtról meg kiségerről. A képek alá voltak írva a szavak angolul, közösen pedig megtanultuk kiejteni őket. Voltak nyomtatott képek, képeskönyvek, amiket nézegettünk és beszélgettünk róluk. Nagyon sok mondókát és dalt hallgattunk magnón, valamint tanultunk közösen, amiket különféle műsorokon elő is adtunk a szülőknek. Sokat beszélgettünk általános témákról, körben ülve, kérdés-felelet formájában, ahol megtanultunk bemutatkozni például. Nem volt unalmas, jól voltak megszervezve ezek, mert úgy éltünk fel, mintha szimplán játszanánk.

- A saját példából kiindulva, te mit gondolsz, érdemes már az óvodában megismertetni a gyerekeket idegen nyelvvel?

- Abszolút. Minél hamarabb. Én egy kétnyelvű magánóvoda körülbelül 20 fős csoportjába jártam, ahol mindenki részt vett angol nyelvű foglalkozásokon. Engem már ott ért egy olyan impulzus, hogy van másik nyelv a világon és ez óriási érdekesség volt. Az életkorral járó természetes kíváncsiság motivált, aminek köszönhetően egy igény és érdeklődés is megfogalmazódott bennem, a későbbiek során. Sokkal könnyebb elsajátítani a nyelvet később, alaposabban, már nem a nulláról indulva. Nem azért, mert feltétlenül szavakat vagy nyelvtani kapcsolatokat már ismertetnek az óvodában, hanem sokkal inkább azért, mert már az óvodában realizálódik a gyerekekben a tény, hogy létezik több nyelv és ez egy teljesen természetes dolog. Nekem az első dolog, amit megtanultam angolul, az „Itsy Bitsy Spider” című gyerekdal volt. Élveztem, mikor akár családon belül valakinek el tudtam énekelni. Egyáltalán nem olyan volt, mint a „Süss fel, Nap!” vagy bármelyik magyar ének vagy mondóka. Tudtam olyan kontaktust teremteni az adott emberrel, hogy semmit nem tudtam ugyan angolul, mégis angolul szólaltam meg, és ezt különlegesnek éreztem. Mindenféleképpen előny, azt gondolom.

- Ha majd aktuális lesz, mit gondolsz, a saját gyermeked esetében mennyire lesz fontos a többnyelvű nevelés? Hogyan képzeled el jelenleg a gyermeked nyelvi nevelését?

- Nagyon fontos, kérdésen felül áll. Nem baj, hogy nehéz, nem baj, hogy akadályokkal van kikövezve az út, sokkal hasznosabbnak és fontosabbnak tartom, mint amennyire egyébként nehéz feladat. Mivel az én párom anyanyelve spanyol, az enyém magyar, a legelső pillanattól kezdve a saját anyanyelvünkön szeretnénk majd beszélni a gyerekünkkel, miközben az angolt és/vagy az adott ország hivatalos nyelvét használjuk otthon közösen, ahol majd éppen letelepszünk. Tehát születésétől fogva, legalább három nyelvet szeretnénk, ha elsajátítana. Hiába nagyon nehéz és máshol nem használatos nyelv a magyar, ragaszkodom hozzá, hogy a gyerekem ismerje. Rengeteg előnnyel jár a logikát, a kulturális beállítottságot tekintve. Az identitás egy részét bővíti az, hogy ismer egy olyan nyelvet, amit világviszonylatban kevesen ismernek, szerintem a gyermek személyiségét fejleszti elsősorban.

3. számú melléklet: Descoeudres próba - minta feladatlap

A dokumentum forrása: Erdei Ildikó „Többsz nyelvű környezetben élő gyerekek nyelvi szocializációja” című PhD értekezés 172-174. oldalain található mellékletek.

Nyelvi életkor felmérése Alice DESCOENDRES próbája alapján

Gyerek neve:

Óvoda / iskola:

Életkora: év hó

Vizsgáló személy:

Vizsgálat időpontja:

Önálló beszéd felmérése:

☐ számolás 1-10

Megjegyzés:

☐ a hét napjait megnevezi

Megjegyzés:

☐ a színeket megnevezi

Megjegyzés:

☐ szaval

Megjegyzés:

☐ mesél képek után

Megjegyzés:

I. ELLENTÉTEK:

1. nagy gomba – kis gomba ☐

kis gomba – nagy gomba ☐

2. új toll – régi toll ☐

régi toll – új toll ☐

3. kemény fém – puha gumi ☐

puha gumi – kemény fém ☐

4. magas ház – alacsony ház ☐

alacsony ház – magas ház ☐

5. sima papír – érdes papír ☐

érdes papír – sima papír ☐

6. öreg ember – fiatal ember ☐

fiatal ember – öreg ember ☐

7. vidám gyerek – szomorú gyerek ☐

szomorú gyerek – vidám gyerek ☐

8. egyenes vonal – görbe vonal ☐

görbe vonal – egyenes vonal ☐

9. üres doboz – tele doboz ☐

tele doboz – üres doboz ☐

10. könnyű doboz – nehéz doboz ☐

nehéz doboz – könnyű doboz ☐ Pontszám: ____

II. HIÁNYZÓ SZAVAK PÓTLÁSA:

a) Szép az idő, az ég (kék)

b) A nap nagyon (forró)

c) Marika és Juli a mezőn sétálnak. szednek. (virágot)

d) Hallgatják a madarak (énekét)

e) Hirtelen az ég elsötétül és megjelennek a (felhők)

f) A kislányok sietnek (haza)

g) Hamarosan elered az (eső)

h) Marika és Juli megijednek a hangjától. (dörgés)

i) Szeretnének már hazaérni, mert nincs náluk (esernyő) és a ruhájuk teljesen (átázott)

Pontszám: __

III. SZÁMMEMÓRIA:

I. sorozat: 2 – 4

IV. sorozat: 8 – 4 – 6 – 5 – 9

II. sorozat: 5 – 6 – 3

V. sorozat: 6 – 9 – 2 – 3 – 4 – 9

III. sorozat: 4 – 7 – 3 – 2

Pontszám: __

IV. ANYAGOK ISMERETE:

Miből készül a :

- kulcs
- asztal
- kanál
- ablak
- cipő
- ház (min. 3 alkotóelem)

Pontszám: __

V. ELLENTÉTEK MEGNEVEZÉSE KÉPEK NÉLKÜL:

1. meleg -
2. száraz -
3. szép -
4. rossz -
5. tiszta -
6. nagy -
7. könnyű -
8. vidám -

Pontszám: __

VI. SZÍNEK MEGNEVEZÉSE:

- piros	- szürke
- zöld	- sárga
- fekete	- barna
- rózsaszín	- kék
- fehér	- lila

Pontszám: __

VII. IGÉK ÉRTELMEINEK ISMERETE:

- köhög	- ír
- dörzsöl	- lehajol
- nyer	- egyensúlyoz
- dob	- feláll
- mos	- ugrani
- lélegezni	- tolni

Pontszám: __

NYELVI ÉLETKOR KISZÁMÍTÁSA:

ALTES ZT	ÉLETKORNAK MEGFELELŐ PONTSZÁM				
	3 ÉV	4 ÉV	5 ÉV	6 ÉV	7 ÉV
I.	4	5	6	8	12
II.	2	3	4	6	8
III.	3	3	4	5	5
IV.	3	4	5	6	6
V.	4	5	6	7	8
VI.	2	3	4	6	8
VII.	4	6	8	9	11

Felmérés eredménye:

Alteszt: Gy. által elért pontsz.:

Nyelvi életkor pontsz:

I.

II.

III.

IV.

V.

VI.

VII.

Nyelvi életkor: _____ =

7

Konzulensi nyilatkozat

Alulírott, Dr. Podlovics Éva Livia PhD. témavezető, kijelentem és igazolom, hogy az alább megjelölt hallgató szakdolgozata benyújtásra alkalmas, védésre ajánlom.

A hallgató neve: Kalocsai Vivien

Neptun-kód: FQ7YVV

Szak: óvodapedagógus

Tagozat: levelező

A szakdolgozat címe: Az idegennyelvi nevelés megvalósulása a magyarországi óvodákban

Kelt: Sárospatak, 2022. 04. 12.

témavezető oktató aláírása

NYILATKOZAT

Alulírott KALOCSAI VIVIEN büntetőjogi felelősségem tudatában kijelentem, hogy az általam benyújtott, "AZ IDEGENNYELVI NEVELÉS MEGVALÓSULÁSA A MAGYARORSZÁGI ÓVODÁKBAN" című TDK dolgozat (pályamunka) önálló, saját szellemi termékem, az más szellemi tulajdonát nem sérti. Amennyiben mások munkáját felhasználtam, azokra megfelelően hivatkozom, beleértve a nyomtatott és az internetes forrásokat is.

Tudomásul veszem, hogy a TDK dolgozat példánya a védés után a Tokaj-Hegyalja Egyetem könyvtárában kerül elhelyezésre, ahol a könyvtár olvasói hozzájuthatnak.

Kelt: SÁROSPATAK 2022 év APRILIS hó 12 nap.

Kalocsa Vivien
aláírás